

Program politic
al partidului
**Sănătate, Educație, Natură,
Sustenabilitate (SENS)**

pentru Parlamentul României
2025-2028

Cuprins

Introducere.....	3
Zece principii pentru o societate progresistă.....	6
Misiunea noastră	8
Sănătate, echitate și bunăstare – creștem calitatea vieții pentru toți.....	9
Sănătate universală, accesibilă și de calitate	9
Egalitatea de gen, drepturile femeilor și ale copiilor	15
Societate, combaterea discriminării și drepturile civile	21
Locuințele – starea de bine începe acasă	29
Justiție echitabilă pentru toți.....	33
Reglementarea substanțelor psihoactive	38
Educația, cultura și sportul – temelii puternice, orizonturi deschise	41
Filosofia pedagogică.....	41
Problemele structurale și inegalitatea educațională	43
Drepturile și implicarea elevilor și studenților	45
Reforma examenelor și orientarea profesională	48
Învățământul dual	50
Învățământul universitar	51
Cercetarea.....	55
Cultura	57
Sportul.....	61
Natura – trai în armonie cu mediul, o moștenire pentru viitor	65
Protecția mediului și conservarea naturii.....	65
Decarbonizarea.....	69
Adaptarea la schimbările climatice.....	71
Protecția și drepturile animalelor	75
Sustenabilitate – investiții azi, prosperitate mâine	78
Sustenabilitatea bugetară.....	78
Piața muncii – angajați respectați, pregătiți și motivați.....	81
Piața financiară, pensiile private și asigurările	85
Inovație și antreprenoriat.....	88

Economia circulară	90
Energia.....	93
Construcțiile.....	97
Industria.....	99
Transporturile	101
Agricultura	105
Turismul	108
Orașele	110
Administrația: un stat tânăr, viguros și modern	113
Administrația publică centrală.....	113
Afacerile interne	115
Afacerile externe – rolul României în lume.....	119

Introducere

Partidul SENS își propune să clădească o Românie pe valori europene, justiție socială, cu un mediu curat și sănătos. Ne dorim să contribuim la menținerea pluralismului politic, la creșterea economică sustenabilă, la separarea puterilor în stat, la păstrarea independenței justiției și la restabilirea independenței mass-media. Vrem să participăm la o Românie cu o societate civilă puternică și credem în dreptul și în puterea fiecărei persoane de a-și modela viața, având libertatea de a alege cine vrea să fie, cum vrea să trăiască, pe cine iubește și cum poate contribui la binele comun.

Provocările viitorului

După o perioadă relativ lungă de pace și de prosperitate, Europa și implicit România traversează acum vremuri tumultuoase, cu urgențe și crize care se alimentează reciproc și care nu au soluții simple. Conflictul din Ucraina, criza energetică cauzată de acesta, schimbările climatice și degradarea mediului, progresul prea puțin reglementat al digitalizării sub egida inteligenței artificiale, criminalitatea organizată, terorismul și creșterea unui val fascist amenință siguranța națională și internațională, sănătatea comunităților noastre, stabilitatea economică și pacea socială. Fără o schimbare de paradigmă, societatea românească riscă să nu își poată asigura securitatea pe termen lung și chiar să se îndrepte spre o creștere a sărăciei și o adâncire a clivajelor sociale.

Cu toate acestea, România are la dispoziție pârghiile necesare pentru a depăși aceste crize și pentru a prospera – suntem membri deplin ai celui mai ambițios proiect politic de până acum, Uniunea Europeană, precum și ai Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Nivelul de trai al multor români a crescut considerabil chiar dacă această creștere rămâne deocamdată profund inegală. Dacă creșterea nivelului de trai rămâne profund inegală. Granițele sunt în mare măsură deschise, iar românii profită pe deplin de oportunitățile de studiu și formare profesională din străinătate. Aceștia aduc astfel experiențe și know-how indispensabile pentru conturarea viitorului României. Generația Egalitate este sincronizată cu problemele globale și dorește să contribuie la îmbunătățirea nu doar a României, ci și a Europei și, în consecință, a întregii lumi.

Viziunea pentru o viață bună

SENS consideră că o viață bună înseamnă libertate și bunăstare pentru toți, inclusiv pentru generațiile viitoare.

Libertatea fiecăruia însă presupune împlinirea unor nevoi fundamentale. În primul rând, nu există libertate cu adevărat fără speranța zilei de mâine și a unei plase sociale care îți va oferi o a doua șansă. Nu există libertate dacă ești izolat în casă și stigmatizat de societate. Nu există libertate dacă nu simți că te poți exprima liber și trăiești în frică. Nu există libertate dacă suferi, dar nu primești cel mai bun sprijin posibil din partea sistemului de sănătate.

Ne angajăm să protejăm România, pe fiecare dintre cetățenii săi, precum și natura și mediul înconjurător și de a promova inovarea și sustenabilitatea, pentru a face posibil visul fiecăruia de a trăi fericiți și sănătoși acasă. De asemenea, ne angajăm să asigurăm libertatea fiecăruia prin garantarea dreptului la o locuință, implementarea accesului egal la educație, cultură, sport și servicii de sănătate de calitate, crearea de oportunități economice pentru toți, indiferent de mediul social..

Tranziția economică justă

Actualul context politic și climatic obligă România să se distanțeze de modelul de dezvoltare economică bazat pe resurse poluante și pe practici care lasă angajații neîmpliniți și fără o voce la locul de muncă. SENS susține tranziția spre o economie circulară, fără emisii de gaze cu efect de seră, bazată pe utilizarea sustenabilă a resurselor precum și pe justiția socială. Aceste schimbări, alături de tranziția demografică și de diversificarea populației, necesită un efort consistent în investiții publice și o gestionare responsabilă a fondurilor disponibile. Canalizate strategic, aceste investiții pot crea baza industrială pentru România următoarelor trei până la cinci decenii, sau chiar mai departe în viitor.

Noile tehnologii și digitalizarea au un potențial imens în a crește productivitatea și în a deschide calea spre progres în domenii variate. În medicină, de exemplu, tehnologia poate ajuta la asistarea persoanelor cu impedimente fizice și psihice precum și în îngrijirea vârstnicilor. Utilizarea noilor tehnologii trebuie, de asemenea, să ușureze viața angajaților atât în mediul privat cât și la stat. O forță de muncă bine pregătită în identificarea și maximizarea potențialului acestor unelte este esențială pentru întâmpinarea provocărilor viitoare, crearea de locuri de muncă stabile și plătite corespunzător, cu beneficii substanțiale pentru nivelul de trai al tuturor românilor, inclusiv al celor mai vulnerabili.

Pe de altă parte, schimbările rapide riscă să lase întregi categorii sociale în urmă, inegalitatea veniturilor și averilor precum și clivajele sociale. Pentru a preveni această situație, SENS susține impozitarea progresivă a veniturilor și a marilor averi, scăzând povara fiscală pentru cei cu venituri mici și mijlocii.

Apărarea democrației

Cu toate că România a adoptat modelul de guvernământ democratic de peste 30 de ani, sistemul încă nu este unul stabil, fiind amenințat de corupție, abuzuri, conflicte de interese, lipsă de transparență în administrația publică, și de consolidare a puterii în tot mai puține mâini. SENS susține fără echivoc valorile democratice, căutând colaborarea internațională pentru a aborda problemele comune și pentru a întări statul de drept.

SENS susține pluralismul politic, o reformă electorală care să asigure corectitudinea votului, finanțarea echitabilă a campaniilor electorale și reprezentativitate proporțională tuturor categoriilor de alegători români în Parlament, inclusiv a celor

din diaspora. SENS susține separarea clară a puterilor în stat și independența mass-media.

Angajamentul nostru

SENS se angajează să dezvolte România ca un stat prosper, care acceptă și sprijină minoritățile de orice fel, cu o plasă de protecție socială solidă, un stat care să fie alături de cei vulnerabili. Ne propunem să creăm condiții favorabile pentru afaceri, încurajând inovația și utilizarea eficientă a resurselor publice.

Între măsurile propuse în programul politic, o parte necesită resurse financiare de care statul român nu dispune în prezent din cauza colectării insuficiente a taxelor și a impozitelor datorate, dar și din cea a sistemului de taxare insuficient de progresiv. SENS este ancorat în realitate și va prioritiza în actul politic măsurile legislative cu impact bugetar redus, lucrând în același timp la reforme care vor crește capacitatea statului de a oferi servicii publice de calitate către toți locuitorii României.

Pentru a combate provocările viitorului avem nevoie de mai multă solidaritate unii față de ceilalți și în raport cu mediul înconjurător. De aceea, SENS își asumă o identitate politică de centru-stânga, progresistă și verde. O Românie, o Europă și o lume mai bune sunt posibile dacă mergem în același SENS.

Zece principii pentru o societate progresistă

1. Libertate individuală

Libertatea fiecărei persoane de a-și defini propriul parcurs în viață, fără restrângeri bazate pe vârstă, gen, credință, convingeri, orientare sexuală, circumstanțe sau origine trebuie să fie garantată.

2. Responsabilitate personală, răspundere colectivă

Fiecare individ trebuie să își asume responsabilitatea pentru propriile decizii, fiind conștient de modurile în care aceste decizii îi afectează pe ceilalți. În același timp, în a judeca deciziile altora trebuie să ne aducem aminte de influența pe care mediul și contextul social îl joacă în determinarea comportamentului. Cei care au nevoie de ajutorul comunității pentru a duce o viață demnă ar trebui să îl primească fără discriminare și fără rușine.

3. Solidaritate

O societate puternică înseamnă sprijin reciproc, dar și sprijin pentru generațiile viitoare. Protejarea mediului, reducerea emisiilor de carbon și respectul față de natură sunt fundamentale pentru un viitor sustenabil.

4. Echitate socială

O societate echitabilă se bazează pe justiție, demnitate și oportunități egale pentru toți. Coeziunea socială este susținută de un sistem de protecție socială care luptă împotriva sărăciei și a discriminării și care promovează echitatea.

5. Economie justă

Prosperitatea colectivă necesită inovare, comerț echitabil și competiție loială, respectiv bunuri și servicii publice de calitate, asigurând o utilizare eficientă a resurselor, respectuoasă față de planetă și față de celelalte specii. Monopolurile și abuzurile de piață trebuie combătute, drepturile angajaților protejate, iar organizarea sindicală trebuie să fie liberă. Munca trebuie recompensată corect, iar averea trebuie distribuită echitabil.

Credem într-o Românie care poate depăși provocările economice actuale prin dezvoltare sustenabilă, investiții durabile și o redistribuire mai echitabilă a sarcinilor fiscale. Ne dorim o creștere a veniturilor fiscale nu prin împovărarea celor cu venituri mici, ci printr-o mai bună colectare a taxelor și o reformă care să asigure o contribuție mai mare din partea celor cu venituri ridicate. Credem că investițiile în sănătate, educație și infrastructură sunt esențiale pentru dezvoltarea pe termen lung și pentru reducerea inegalităților regionale. Ne dorim o Românie în care fiecare cetățean să beneficieze de un loc de muncă stabil, bine plătit, și de servicii publice de calitate, indiferent de regiunea în care trăiește.

6. Egalitate, diversitate și incluziune

Diversitatea umană este un atu valoros. Fiecare individ are dreptul de a trăi conform propriilor valori și convingeri. Respectul față de și acceptarea diversității sunt fundamentale pentru o societate echitabilă. Intoleranța și discriminarea sunt toxice pentru dezvoltarea societății.

7. Calitatea vieții

Politicile orientate spre sustenabilitate trebuie să promoveze, pe lângă siguranța materială, și calitatea vieții și dezvoltarea personală. O viață împlinită implică socializare, cultură, accesul la natură, voluntariat, educație continuă, spiritualitate. Libertatea depinde de cunoaștere, iar accesul la educație și informație trebuie garantat pentru toți.

8. Democrație participativă

Statul trebuie să fie imparțial, puternic, dar limitat, cu puterea derivată de la cetățeni. Dreptul la vot universal, libertatea de exprimare și libertatea de asociere sunt esențiale pentru o democrație sănătoasă. Puterea politică trebuie să fie bine ancorată în instituții democratice, iar deciziile trebuie să fie luate cât mai aproape de cetățenii afectați.

9. Distribuția puterii

O societate progresistă se sprijină pe patru piloni: democrația și statul de drept, separarea puterilor în stat, societatea civilă și o economie echitabilă. Concentrarea puterii, fie ea politică, economică și de orice fel, reprezintă o amenințare pentru o societate deschisă și democratică. Distribuirea echitabilă a puterii, transparența proceselor și o presă liberă sunt esențiale pentru prevenirea autoritarismului, abuzurilor și corupției.

10. Încredere în viitor

O societate progresistă este în continuă evoluție, fiind deschisă la idei noi și soluții inovatoare. O societate progresistă se adaptează din mers noilor nevoi dar, în același timp, privește spre viitor. Optimismul nostru se bazează pe încrederea în creativitatea și capacitatea oamenilor de a inova. O lume mai bună este posibilă, dar ține de noi să avem o viziune clară asupra viitorului pe care ni-l dorim și să depunem munca pentru a-l realiza.

Misiunea noastră

SENS se angajează să transforme modul în care statul român gândește și coordonează politicile publice în vederea atingerii unor misiuni naționale. Acestea vor fi dezbătute și agreeate în adunări cetățenești reprezentative pentru întreaga populație: stat, cetățeni, rezidenți, organizații non-guvernamentale și mediul de afaceri privat.

Sugestiile noastre pentru aceste misiuni sunt:

1. 2025 - Dezincriminarea posesiei, cumpărării și cultivării pentru consumul propriu a substanțelor psihoactive în cantități mici și legalizarea canabisului în scopuri medicale, introducând în același timp măsuri de sprijin pentru prevenirea și/sau tratamentul dependenței
2. 2025 – Introducerea parteneriatului civil pentru orice cuplu, echivalent căsătoriei, ca prim pas spre egalitate în drepturi, necondiționată de identitatea de gen sau orientare sexuală
3. Până în 2030, vom oferi educație la nivel european în toată România
4. Până în 2030 - Drepturile femeilor și ale minorităților de orice fel vor fi apărute și implementate de stat în întregime, nu doar pe hârtie
5. Până în 2032 -Fondul locativ al României va fi accesibil, eficient energetic, bine conectat, cu suficiente locuințe decente disponibile în zonele cu oportunități economice
6. Până în 2035 - România va avea cu 80% mai puține victime ale accidentelor rutiere decât în anul 2025
7. Până în 2040 - Speranța de viață în România va recupera decalajul față de media Uniunii Europene
8. Până în 2040 - România va deveni un lider european al economiei circulare cu emisii scăzute de carbon, iar românii vor munci mai puțin dar mai productiv

Sănătate, echitate și bunăstare – creștem calitatea vieții pentru toți

Sănătate universală, accesibilă și de calitate

Dreptul la sănătate este un drept universal, garantat prin Constituție. Din păcate însă, România este statul membru al Uniunii Europene cu cele mai mici cheltuieli pe cap de locuitor în domeniul sănătății.

Scopul sistemului de sănătate este acela de a preveni, trata și alina suferințele pacienților rezultând în creșterea calității vieții și a productivității individului. Singurul mod echitabil pentru a garanta dreptul la sănătate este prin asigurarea publică și decontul serviciilor medicale (inclusiv reproductive, dentare și psihologice) ale pacientului la furnizorii de servicii de sănătate publici sau privați, într-o rețea dimensionată în acord cu nevoile de servicii medicale.

Dimensionarea corectă a sistemului de sănătate poate fi realizată doar prin evaluarea predictivă a nevoilor pentru servicii de sănătate. Saturarea spitalelor județene, capăt de linie în traseul pacientului de la medici de familie sau spitale mai mici, indică o nevoie mai ridicată de servicii medicale față de ofertă. În prezent, mulți români, în special cei din zonele rurale, nu au acces rapid la servicii medicale, fapt care duce la aglomerarea serviciilor de urgență. În plus, din cauza educației sanitare precare, mulți români nu își supraveghează sănătatea, fiind diagnosticați în stadii avansate de boală, își supraevaluează simptomele sau nu merg întâi la medicul de familie, încărcând și în aceste cazuri și mai mult serviciile de urgență.

Modul actual prin care CNAS stabilește cuantumul deconturilor rezultă în discrepanțe majore între servicii medicale care au costuri similare. Între timp, spitalele private privatizează profitul și socializează pierderile, în cazul unor complicații transferând pacienții la spitalele de stat. Aceste două situații pun presiune pe bugetele spitalelor mari, adeseori insuficiente pentru a plăti personalul și a avea stocurile necesare de aparatură, consumabile și medicamente, ceea ce reduce calitatea actului medical.

O altă problemă este cea a neîncrederii pacienților față de medici, situație creată pe de-o parte din cauza cazurilor reale și abuzive de condiționare a actului medical și pe de altă parte de mediatizarea excesivă a acestora, care se răsfrânge și asupra medicilor de bună credință. Din păcate, portretizarea negativă a meseriei în presă este și unul din motivele pentru care mulți medici tineri aleg să părăsească România și să plece în alte țări, unde primesc respectul cuvenit. Un factor în plus care contribuie la neîncrederea pacienților în medici este faptul că întâlnirea dintre cele două părți este caracterizată de un diferențial de înțelegere al contextului sănătății proprii. Atunci când apelează la serviciile de sănătate, pacientul este vulnerabil, uneori în suferință, iar lipsa comunicării empatică poate crea percepția unui abuz. Personalul medical și auxiliar trebuie să ia în calcul impactul pe care factorii sociali îi pot avea asupra

comportamentului și nevoilor de servicii medicale ale pacienților. Reconstruirea relației medic-pacient este prerogativa corpului profesional medical căruia trebuie să i se ofere suportul legal necesar.

Prioritară trebuie să fie și o strategie de păstrare a personalului medical calificat în țară. Salarizarea din mediul public este încă sub nivelul mediului privat și mult sub cel european, spitalele nu sunt întotdeauna dotate corespunzător, iar procesul de angajare pe un post public poate să fie greoi sau chiar, în unele cazuri, condiționat abuziv. Din toate aceste motive, asistăm la un fenomen de amploare de emigrare a tinerilor specialiști, fenomen pe care trebuie să depunem toate eforturile să îl stopăm. O parte din soluțiile pentru aceste probleme constă în dinamizarea procesului de recrutare, liberalizarea accesului la informații despre deficite de personal și concursuri corecte pe posturi.

O nevoie aparte o reprezintă dezvoltarea infrastructurii pentru sprijinul persoanelor cu dependențe de orice fel, inclusiv de substanțe psihoactive, și formarea cadrelor medicale specializate pentru a trata problematica complexă și de durată a dependențelor.

SENS își dorește un sistem de sănătate de calitate, universal accesibil și finanțat în mod adecvat, care pune accentul pe relația bazată pe respect reciproc dintre pacient și medic.

Medicina preventivă

- Integrarea educației pentru sănătate în curricula școlară, cu accent pe nutriție, igienă, activitate fizică, consimțământ, sănătate mintală și sănătate sexuală, dar care să includă și informații legate de procesul medical și accesul la serviciile medicale
- Introducerea serviciului național non-stop de telefon și chat, operate de către specialiști și voluntari special formați, unde să poată fi abordate gratuit și anonim orice teme de sănătate mintală sau sexuală
- Elaborarea unui ghid scurt de viață sănătoasă pe baza rezultatelor ultimelor cercetări internaționale și derularea permanentă de campanii de informare cu privire la alimentația sănătoasă, vicii și beneficiile activității fizice regulate
- Abordarea dependenței de alcool, tutun sau de alte substanțe psihoactive ca problemă de sănătate publică, nu de criminalitate
- Dezvoltarea și implementarea unor programe naționale de screening pentru bolile cardiovasculare, diabet și cancer
- Acordarea de facilități fiscale persoanelor care participă activ la programe de prevenție precum și medicilor de familie care investesc în propriul laborator
- Interzicerea reclamelor la radio, TV, pe internet și pe mari panouri publicitare la farmacii, medicamente și suplimente alimentare, precum și la tutun și alcool

Sănătatea mintală

- Creșterea numărului de ședințe de psihoterapie decontate de stat anual pentru asigurați la un minim de 30, cu frecvență stabilită în dialog cu specialistul
- Extinderea rețelei de centre de sănătate mintală în toate județele, pentru a asigura accesul facil la servicii de psihoterapie și consiliere, cu accent pe prevenție
- Extinderea rețelei de cabinete de psihoterapie în spitale pentru a oferi pacienților și familiilor acestora, inclusiv celor cu boli cronice sau în stadii terminale, terapia și consilierea necesare
- Introducerea colaborării fiecărui medic de familie cu un psiholog clinician care va facilita abordarea holistică a cazurilor
- Posturi noi pentru psihologi cu specializare în sănătate publică sau/și psihoterapeuți cu formări în domeniu, în funcție de secția unde activează
- Prevenirea surmenajului și susținerea sănătății mintale a personalului medical, inclusiv prin consiliere și programe de reconversie profesională
- Campanii de promovare a importanței sănătății mintale

Sănătatea sexuală și reproductivă

- Introducerea educației obligatorii pentru sănătate sexuală și intimitate adaptate vârstei în programele de învățământ, cu măsuri detaliate în capitolul dedicat educației
- Modificarea legislației pentru a reglementa obligativitatea consimțământului și a preveni violența și abuzurile de natură sexuală
- Deschiderea în toate municipiile a centrelor de consiliere și testare anonimă, în parteneriat cu organizații non-guvernamentale, în măsura posibilității gratuite, pentru prevenirea bolilor cu transmitere sexuală
- Lansarea caravanei naționale cu prezență regulată în localitățile fără centre permanente de consiliere și testare anonimă, finanțată de către stat, cu accent asupra educației sexuale și a testărilor preventive
- Campanii de informare despre prevenirea bolilor cu transmitere sexuală și asigurarea eficientă a tratamentului pre- și post expunere HIV pentru toți cei care îl solicită
- Implementarea unui program de telemedicină ginecologică prin platforme online și programe de promovare ale acestora
- Introducerea studiului endometriozei în programa pentru medicină, pregătirea personalului medical, introducerea testului de salivă și oferirea de servicii accesibile

- Gratuitate pentru vaccinarea contra HPV a persoanelor cu risc ridicat de cancer și campanii pentru a crește gradul de vaccinare în rândul bărbaților
- Decontarea tratamentului de substituție hormonală pentru persoanele majore care doresc schimbarea sexului în congruență cu identitatea de gen

Demnitatea pacienților

- Dezvoltarea unor sesiuni de formare obligatorii de comunicare empatică cu pacienții și aparținătorii acestora pentru tot personalul care lucrează în sistemul de sănătate
- Lansarea unui portal unde pacienții și aparținătorii să poată evalua în mod anonim interacțiunea cu personalul medical și introducerea criteriilor de satisfacție a pacienților în evaluarea parcursului carierei medicale și a oportunităților de promovare
- Introducerea unui program național de cercetare, tratament și sprijin continuu pentru tot spectrul pacienților cu boli autoimune
- Oferirea de echipamente pentru acasă pentru persoanele cu impedimente fizice care au nevoie de îngrijire continuă și testarea noilor tehnologii digitale sau robotice inteligente pentru a înlesni orientarea în spațiu și deplasarea în siguranță
- Introducerea dreptului de a muri cu demnitate prin asistare, contrabalansat de criterii și principii clare de eligibilitate, înregistrare a cererii și verificare a consimțământului

Sarcina, nașterea și primii ani de viață

- Decontarea completă a trei serii de tratament de fertilitate și parțială a încă trei serii, dacă primele nu au succes. Tratamentele de fertilitate in vitro vor fi disponibile și pentru cuplurile de același sex cu donatori de spermă sau ovul
- Garantarea accesului la avort în condiții sigure și decontarea integrală a acestuia prin sistemul public de sănătate, fără bariere legale sau administrative – vedeți secțiunea dedicată
- Întărirea rolului moașelor în sistemul public de sănătate pentru a degreva medicii de familie și a asigura o persoană fixă de contact cu pregătire specializată pe întreaga perioadă a gravidității și a primelor luni după naștere, inclusiv consultații gratuite oferite acasă în mediul rural
- Standardizarea practicilor medicale prenatale pentru a pregăti viitorii părinți. Întocmirea unui ghid unitar cu toate informațiile necesare, care să fie disponibil oricui are nevoie

- Crearea unui pachet prenatal standardizat pentru a pregăti viitorii părinți, care să includă consultații regulate, teste prenatale și un ghid unitar cu informațiile necesare despre alimentația și dezvoltarea fătului
- Introducerea unui pachet neonatal pentru noii părinți care să conțină cele necesare pentru primele 6 luni de creștere ale copilului și a unui ghid unitar cu informațiile necesare pentru noii părinți
- Introducerea programelor de screening neonatal și suport pentru deficiențele de dezvoltare, urmate de programe de sprijin pentru îngrijirea specializată și accesul la terapii necesare
- Creșterea perioadei scurte din concediul pentru creșterea copilului la cel puțin 10 săptămâni, pentru a sprijini egalitatea de gen în îngrijirea copiilor
- Programe de sănătate și nutriție pentru mame și copii în primii ani de viață, ce include vaccinările și îngrijirea copilului, prin vizite regulate ale moașelor și ale personalului medical specializat pentru a monitoriza dezvoltarea copilului și starea de sănătate a mamei
- Întărirea drepturilor părinților în privința concediului medical pentru îngrijirea copilului bolnav care nu poate merge la grădiniță sau la școală, până la vârsta de 12 ani. Cazare asigurată pentru părintele, ruda sau aparținătorul care însoțește copilul internat

Sănătatea femeilor

- Elaborarea unui studiu de statistică medicală cu privire la problemele de sănătate care afectează preponderent femeile pentru a direcționa resursele medicale și de cercetare în vederea dezvoltării de tratamente adecvate și a reducerii timpilor de așteptare
- Gestionarea integrată și eficientă a afecțiunilor musculo-scheletale, precum artrita și osteoporoza, respectiv a durerilor cronice și migrenelor, care afectează mai degrabă femeile
- Asigurarea de sprijin și tratament pentru femeile aflate la menopauză, inclusiv educație pentru personalul medical cu privire la simptome, precum și asigurarea disponibilității tratamentelor cu hormoni
- Includerea diferențelor dintre sexe în materialele informaționale pe teme despre sănătate, impedimente funcționale, factori de risc și morbiditate
- Înființarea de foruri de contact între pacienți, sistemul de sănătate, companii farmaceutice și cercetători, pentru a întări înțelegerea percepției utilizatorilor, în special în rândul femeilor, cu privire la servicii medicale și efectele secundare ale medicamentelor

Eficientizarea și transparentizarea actului medical

- Introducerea fișei digitale personale securizate pentru fiecare pacient și o modalitate centralizată de comunicare digitală și gestionare a rețetelor și programărilor cu toate entitățile din sectorul de sănătate
- Introducerea rolului de recepționeri și registratori medicali pentru fiecare secție de spital pentru a degreva medicii rezidenți și asistenții medicali, a îmbunătăți comunicarea cu pacienții și aparținătorii și a reduce timpii de așteptare
- Acordarea medicilor de familie și asistenților medicali comunitari a dreptului de a face teste și controale de rutină și de a oferi tratamente sau consultații suplimentare, precum și oferirea de sprijin pentru eficientizarea sarcinilor birocratice, care ocupă o bună parte din timpul medicilor de familie
- Crearea de rețete cu repetiție pentru pacienții cu boli cronice pentru a reduce frecvența reînnoirii și pentru a economisi timpul medicilor de familie și al specialiștilor implicați
- Simplificarea procedurilor birocratice pentru accesarea serviciilor medicale și pentru obținerea compensării medicamentelor
- Introducerea telemedicinii în asigurarea de sănătate pentru a înlesni accesul la servicii de sănătate în special în mediul rural și a reduce timpii de așteptare și procesare a fiecărui caz
- Testarea și introducerea treptată a noilor tehnologii bazate pe inteligența artificială pentru a automatiza o parte a birocrăției medicale și a asista medicii în interpretarea rezultatelor analizelor și imagisticii medicale, precum și în redactarea recomandărilor necesare pentru fiecare caz și pacient în parte

Cariera medicală

- Dezvoltarea unui program național de formare continuă și specializare pentru personalul medical, adaptat nevoilor actuale și viitoare ale sistemului de sănătate din România
- Elaborarea unui plan de tranziție pentru pregătirea personalului medical mediu doar în mediul universitar și transformarea școlilor profesionale sanitare în centre de pregătire a personalului auxiliar
- Susținerea și accelerarea implementării unei strategii naționale integrate de resurse umane în sistemul de sănătate, coroborată cu sistemul de educație
- Realizarea fișei postului standardizate la nivel național pentru personalul medical, atât pentru medicii specialiști cât și cei rezidenți, asistenți medicali și personalul auxiliar
- Transparentizarea deficitului de personal per unitate și crearea unei platforme unice cu anunțuri de concurs pentru posturi

- Separarea între public și privat prin incompatibilitatea ocupării unor poziții de conducere sau patronat/acționariat și la stat și la privat în domeniul medical
- Definirea împreună cu comunitatea medicală a unui plan pentru reconstruirea încrederii în relația medic-pacient

Modernizarea infrastructurii medicale

- Creșterea capacității și a numărului de specialiști în sănătate publică și evaluarea tehnologiilor medicale prin programe de formare specifice
- Construcția de unități medicale noi, inclusiv a spitalelor regionale de urgență, a centrelor de specialitate pentru boli rare, pentru infecțiile cu bacterii rezistente și a celor pentru tratarea marilor arși
- Modernizarea și echiparea corespunzătoare a tuturor spitalelor și a centrelor medicale, în special în orașele mici
- Asigurarea accesibilității în instituțiile sistemului medical pentru persoanele cu impedimente fizice, prin design incluziv, echipamente și mobilier adaptat, sisteme de ghidare și personal pregătit să sprijine orientarea și deplasarea la nevoie sau cerere

Egalitatea de gen, drepturile femeilor și ale copiilor

Chiar dacă, pe hârtie, în România există egalitate în drepturi între bărbați și femei, în realitate femeile continuă, din păcate, să se confrunte cu multiple probleme sistemice discriminatorii, bazate în primul rând pe stereotipuri de gen depășite, atât în ceea ce privește accesul la sănătate reproductivă, cât și în domenii precum participarea politică, piața muncii și violența de gen. Societatea românească nu poate recupera decalajele de dezvoltare față de lumea occidentală fără o schimbare de paradigmă în ceea ce privește egalitatea în drepturi între bărbați și femei.

O problemă stringentă este cea a avortului. Multe femei, în special în zonele rurale și cele defavorizate, au acces limitat la servicii de avort sigure și legale. Lipsa personalului medical dispus să efectueze această procedură și stigmatizarea avortului în societate contribuie la restrângerea accesului la aceste servicii esențiale. Legislația actuală impune bariere suplimentare pentru minore, care au nevoie de acord parental chiar și în situații delicate.

Accesul la contracepție este de asemenea deficitar, în special pentru persoanele vulnerabile, tineri și cei din medii sărace. Contracepția modernă este scumpă, iar produsele de igienă și contraceptivele sunt dificil de obținut pentru grupurile dezavantajate, în absența unui suport financiar și a educației corespunzătoare.

Problema violenței domestice și sexuale rămâne o preocupare majoră. Femeile din România se confruntă cu o lipsă de protecție eficientă, adăposturile pentru victime

sunt insuficiente, iar sancțiunile pentru agresori sunt adesea neaplicabile sau prea blânde. Multe victime nu primesc sprijin psihologic sau juridic adecvat, iar lipsa educației pe tema violenței în rândul autorităților agravează situația. Pe de altă parte, tot în principal din cauza unor stereotipuri de gen, nici bărbații nu primesc sprijinul adecvat atunci când sunt ei victimele violenței domestice și sexuale.

În cazul femicidului, legislația românească nu recunoaște explicit acest fenomen, iar cazurile de violență extremă împotriva femeilor nu sunt monitorizate eficient. Acest lucru face dificilă prevenirea și sancționarea adecvată, iar victimele nu primesc întotdeauna protecția necesară.

În domeniul participării politice, femeile sunt subreprezentate, iar pozițiile eligibile în alegeri sunt dominate de bărbați. În ciuda inițiativelor de creștere a prezenței femeilor în politică, barierele culturale și lipsa de sprijin pentru dezvoltarea carierelor politice feminine persistă.

În timp ce în majoritatea statelor membre ale UE femeile participă tot mai mult pe piața muncii, în România rata de participare a femeilor în câmpul muncii a scăzut drastic în perioada tranziției și a rămas neschimbată în ultimii ani. Discriminarea de gen este frecventă, mai ales în privința salarizării, unde femeile sunt plătite în mod constant mai puțin decât bărbații pentru aceeași muncă. De asemenea, femeile din România se confruntă cu dificultăți în accesul la posturi de conducere și sunt adesea nevoite să se confrunte cu prejudecăți și stereotipuri de gen.

În sfârșit, problemele economice sunt agravate de lipsa unor politici de sprijin pentru femei, în special pentru cele care provin din grupuri vulnerabile, inclusiv mamele singure și femeile din zonele rurale. Lipsa accesului la programe de recalificare și sprijin economic pentru aceste femei duce la inegalități economice persistente.

Copiii din România, în special cei din medii defavorizate sau minoritare, se confruntă cu acces inegal la educație și servicii de sănătate. În multe cazuri, infrastructura educațională și sanitară nu acoperă nevoile copiilor din mediul rural sau comunități vulnerabile. În plus, cazurile de abuzuri și violență împotriva copiilor, fie în familie, fie în afara ei, rămân o problemă gravă. Munca infantilă și exploatarea copiilor continuă să afecteze grupurile cele mai vulnerabile, iar copiii cu impedimente fizice și psihice neadresate în mod corespunzător întâmpină numeroase obstacole în accesarea unei educații incluzive. Lipsa unui sistem de suport eficient și a unor mecanisme puternice de protecție socială lasă mulți copii într-o situație de nesiguranță, cu impact negativ asupra dezvoltării lor.

Viziunea SENS constă într-o abordare prioritară a egalității de gen și a drepturilor femeilor, precum și ale copiilor, printr-o abordare holistică, care presupune reforme urgente în toate aceste domenii pentru a asigura o societate echitabilă și incluzivă pentru femeile și copiii din România.

Dreptul la avort garantat

- Modificarea legislației pentru performarea avorturilor în mod legal până la a 24-a săptămână a sarcinii în anumite cazuri bine definite prin lege și garantarea gratuității procedurii atât în sistemul de stat cât și în cel privat
- Schimbarea legislației astfel încât instituțiile medicale cu un departament de obstetrică/ ginecologie să fie obligate să angajeze cel puțin un medic care practică avortul și evaluarea respectării obligației printr-un sistem național de monitorizare
- Eliminarea dreptului clinicilor și a spitalelor de a cere acordul parental pentru minorii cu vârsta de cel puțin 16 ani, iar pentru cei aflați sub vârsta consimțământului legal, introducerea alternativelor testării psihologice sau a desemnării unui asistent social ca alternative la informarea părinților
- Programe de formare profesională specializate pentru doctorii ginecologi/ psihologi și orice alt fel de cadru medical cu care pacientele interacționează în cazuri de avort
- Crearea de materiale informative disponibile pentru asigurarea și informarea obiectivă a tuturor pacientelor și introducerea obligativității cadrelor medicale să le furnizeze
- Asigurarea universală a serviciului de consiliere terapeutică adecvată pre- și post-avort, oferită de personal specializat

Contracepția gratuită

- Decontarea tuturor metodelor contraceptive pentru grupuri vulnerabile, persoanelor cu vârsta până în 25 de ani, cu venituri foarte mici sau victimelor violentei domestice
- Asigurarea gratuită a produselor pentru contracepția de urgență, indiferent de vârstă, în toate centrele medicale, farmacii și în dispensarele din mediul rural
- Distribuirea gratuită a produselor de igienă reproductivă și contraceptive în mod anonim și gratuit pentru tineri în școli și în centre municipale de consiliere
- Scutirea de TVA a produselor contraceptive și de igienă reproductivă

Violența domestică

- Modificarea legislației pentru a defini clar violența domestică, care poate include violența sexuală și psihologică asupra membrilor familiei sau a oricăror alte persoane cu care abuzatorul are sau a avut o relație afectivă de orice fel
- Dezvoltarea unor programe obligatorii de formare continuă pentru judecători, procurori și avocați pentru înțelegerea fenomenului de violență domestică și

în special pentru victimele care provin din medii defavorizate, minorități etnice și sexuale

- Crearea de instanțe specializate pentru violența de gen, cu competența de a impune măsuri de protecție penale, civile și de protecție socială, disponibile non-stop în centre regionale în toată țara
- Asigurarea accesului la asistență prin consiliere psihologică, reprezentare juridică, protecție socială, sprijin financiar, formare profesională și acces universal la adăposturi și locuințe, inclusiv în limbile minorităților și fără nicio formă de discriminare
- Emiterea ordinului de protecție ca răspuns la atacuri fizice, amenințări și orice alt comportament care afectează integritatea fizică sau psihologică a victimei
- Introducerea pe scară largă a dispozitivelor electronice de urmărire, monitorizate în timp real de poliție pe toată durata condamnării, purtate de abuzator pentru a preveni apropierea la o distanță față de victimă sau copii mai mică decât cea specificată în ordinul de protecție
- Sancționarea severă a încălcării ordinelor de restricție, concomitent cu introducerea unor programe dedicate pentru abuzatori, precum consilierea psihologică
- Promovarea prin campanii de informare a numărului de urgență pentru violența domestică, disponibil în mai multe limbi, funcțional pentru toate formele de violență

Violența sexuală

- Actualizarea legislației pentru a integra lipsa de consimțământ ca suficientă pentru a constitui un viol, chiar și în absența rezistenței fizice din partea victimei, și introducerea de sancțiuni pentru toate actele de agresiune sexuală fără consimțământ
- Realizarea unei rețele naționale de centre specializate pentru victimele abuzului sexual, deschise non-stop, gratuite, cu personal specializat pentru a evita victimizarea secundară, și a unui număr de telefon special gratuit pentru victime
- Campanii de informare a tinerilor despre consimțământ, acte de violență sexuală și cum să reacționeze în siguranță în situații periculoase
- Îmbunătățirea iluminatului stradal și a sistemelor de răspuns de urgență, în special în zonele cu grad ridicat de hărțuire stradală și abuz sexual
- Universalizarea brățării electronice la nivel național pe aceleași principii ca și în cazul violenței domestice

- Introducerea unor programe de educație și prevenție dedicate copiilor, părinților și cadrelor didactice pentru recunoașterea și raportarea abuzurilor sexuale, cu informarea despre consimțământ și mecanisme de protecție
- Introducerea unei linii anonime de telefon și chat non-stop în care persoanele pedofile pot primi resurse, ghidare și sprijin pentru a evita acte de abuz sexual asupra minorilor
- Implementarea unui sistem de monitorizare pentru persoanele condamnate pentru infracțiuni de abuz sexual asupra minorilor, inclusiv prin utilizarea brățărilor electronice și a unui registru național
- Promovarea obligativității ca pedosexuali condamnați pentru abuzuri asupra minorilor să participe la consiliere psihologică și tratament specific pe termen lung pentru prevenirea recidivei, sub supravegherea autorităților competente

Violența de gen și femicidul

- Definirea în legislație a femicidului pentru a crește gradul de conștientizare, a contabiliza amploarea fenomenului, a înlesni cercetarea și a simplifica aplicarea dispozițiilor legale în vederea prevenției eficiente
- Îmbunătățirea comunicării între sistemul de justiție penală, instituțiile de sprijinire a victimelor și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC)
- Recunoașterea copiilor ca victime ale violenței de gen și oferirea de măsuri concrete pentru orfani precum pensii și ajutoare crescute, suport psihologic preferențial, burse, suport în procesul de doliu, ajutor economic pentru locuințe
- Crearea unui mediu mai sigur pentru victime în instanțele juridice, prin pregătirea personalului juridic și introducerea opțiunii, la latitudinea victimelor, de a nu face public procesul

Participarea politică a femeilor

- Desemnarea unei comisii independente care să studieze și să propună modificări legislative și de practică pentru atingerea egalității de gen în politică și în funcțiile de conducere din mediul privat
- Creșterea treptată a cotelor de gen obligatorii pe listele de candidați la toate nivelurile și în toate alegerile, combinată cu recomandarea formatului de sistem fermoar (femeie/ bărbat/ femeie) pentru a facilita accesul femeilor pe locurile eligibile
- Introducerea de sancțiuni economice pentru partidele care nu respectă egalitatea de gen, determinate de decalajul de gen în numărul total de aleși al partidului la fiecare nivel care primește finanțare de la buget

- Dezvoltarea de programe axate pe dezvoltarea profesională a femeilor în domeniul politic la nivel local, regional, național și internațional
- Dezvoltarea de programe de formare pentru toți membrii sistemelor politice și administrative din țară pentru adaptarea culturii politice a partidelor astfel încât activitatea politică și responsabilitățile din viața de familie să poată fi armonizate
- Dezvoltarea de campanii de conștientizare asupra problemelor de egalitate de gen și reducerea stereotipurilor și rolurilor de gen în mentalitatea colectivă, prin proiecte cu ONG-urile specializate în domeniu
- Introducerea unor sancțiuni mai severe pentru mass-media care portretizează femeile printr-o perspectiva misogină, fie că acestea sunt lideri politici, persoane publice, sau persoane private

Egalitatea de gen la locul de muncă

- Deschiderea și dezvoltarea grădinițelor și a centrelor de zi după programul școlar pentru toți copiii, cu finanțare de la stat pentru familiile nevoiașe
- Încurajarea firmelor și a organizațiilor din sectorul public de a practica, în măsura posibilităților, a unui orar de muncă flexibil pentru părinții copiilor înscriși la grădiniță sau în ciclul primar
- Asigurarea unui pachet minim de servicii de sprijin pentru mamele singure, pentru asistență în îngrijirea copiilor, formare profesională și consiliere juridică
- Transparentizarea inegalității salariale de gen prin publicarea obligatorie în companiile cu cel puțin 200 de angajați a unui index al salariilor pentru fiecare gen și nivel ierarhic
- Încurajarea femeilor să se specializeze în domenii ale științelor exacte și evaluarea oportunității oferirii de puncte suplimentare la admitere genului aflat în minoritate acolo unde există disparități semnificative de gen
- Introducerea programelor de recalificare și formare profesională pentru persoanele în vârstă de cel puțin 50 de ani, pentru a le ajuta să rămână active pe piața muncii și să își asigure independența economică

O copilărie sigură – fundamentul pentru o viață bună

- Combaterea abuzurilor fizice, psihologice și sexuale asupra copiilor prin introducerea unor mecanisme eficiente de raportare și intervenție, prin educația părinților și a cadrelor didactice în recunoașterea semnelor de abuz, dar și a copiilor în a exprima limite și a raporta abuzurile
- Extinderea rețelelor de asistență socială și protecție a copilului și formarea personalului pentru a acoperi necesarul în condiții de calitate și comunicare empatică, cu sprijin specializat acolo unde este nevoie

- Integrarea completă a copiilor cu impedimente fizice și psihice prin adaptarea infrastructurii școlare și pregătirea cadrelor didactice în vederea depășirii acestor impedimente și abordarea nevoilor specifice ale fiecărui copil
- Comunicarea regulată cu părinții și copiii cu accent pe educația sanitară, vaccinare, igiena personală și obiceiuri de viață sănătoase, precum o nutriție adecvată și practicarea sportului
- Garantarea dreptului copiilor de a participa la deciziile care îi afectează în școli, în justiție, în comunități și la nivel național
- Combaterea muncii copilului și a exploatarei, în special în mediul rural și industrii informale, prin extinderea controalelor și înăsprirea sancțiunilor pentru cei care exploatează copii în orice fel
- Adaptarea programelor de protecție pentru nevoile speciale ale copiilor care fac parte din minorități, familii defavorizate, refugiați sau solicitanți de azil, pentru a asigura accesul la educație, servicii de sănătate și sprijin psihologic și a evita excluziunea socială și discriminarea
- Crearea unor programe naționale educaționale pentru copii și părinți despre utilizarea responsabilă a internetului și riscurile asociate, inclusiv bullying-ul și hărțuirea online, și implementarea de măsuri legislative și tehnologice pentru a proteja copiii de abuzuri în mediul online
- Crearea unui cont de economii și investiții în numele fiecărui copil, cu viramente lunare din partea statului și încurajarea donațiilor private și a economisirii din partea familiei, cont care devine accesibil la vârsta de 18 ani pentru a susține educația, dezvoltarea profesională sau alte nevoi ale tânărului adult

Societate, combaterea discriminării și drepturile civile

Scopul bunei guvernări este să permită și să încurajeze creșterea nivelului de trai și a calității vieții, motiv pentru care politicile sociale din România trebuie să reprezinte investiții în oameni. Toate intervențiile statului ca organism care oferă protecție socială trebuie să urmărească scoaterea cetățenilor din zona de vulnerabilitate, către o viață activă și independentă, prin autosustenabilitate pe piața muncii. Măsurile sociale trebuie să faciliteze independența și împlinirea personală, în funcție de caracteristicile fiecărui grup social, vulnerabil sau nu.

SENS a identificat mai multe categorii de persoane care sunt supuse în mod regulat riscurilor de discriminare și care ar putea avea nevoie de politici de protecție socială, cu recunoașterea faptului că multe persoane ar putea fi afectate de fenomenul de *intersecționalitate*, anume încadrarea în mai multe dintre următoarele categorii: vârstnicii, comunitatea LGBTQIA+, prescurtată mai departe queer, persoanele cu impedimente fizice sau psihice, cei încadrați prin diagnostic la neurodiversitate,

persoanele fără adăpost sau încarcerate, minoritățile etnice, în special populația romă, imigranții, refugiații, respectiv solicitanții de azil.

Categoria cea mai vulnerabilă este cea a persoanelor fără adăpost, din cauza insecurității locative și a lipsei documentelor necesare pentru a beneficia de tratament medical. Aceștia se confruntă cu probleme grave de sănătate fizică și mintală, în absența unui sistem de suport care să ofere îngrijire preventivă și tratament continuu. Condițiile de viață precare duc la agravarea bolilor cronice și o mortalitate ridicată. În plus, frecvența mare a persoanelor fără adăpost într-o localitate poate contribui și la creșterea criminalității.

Vârstnicii din România reprezintă de asemenea o categorie extrem de vulnerabilă, în special în mediul rural. Vârstnicii dispun adesea de pensii insuficient de mari, în special femeile ca urmare a întreruperilor pentru îngrijirea familiei în cariera profesională. Accesul la servicii de sănătate adecvate este limitat, mai ales în zonele rurale, iar majoritatea se confruntă cu marginalizare și discriminare pe piața muncii și în societate. Izolarea socială, lipsa sprijinului adecvat pentru îngrijirea la domiciliu și riscul ridicat de abuzuri sunt alte probleme cu care vârstnicii se confruntă. Aceste dificultăți subliniază nevoia urgentă de reforme pentru a asigura o bătrânețe demnă, sprijinită de o rețea solidă de suport social și medical.

Dintre minoritățile etnice, comunitatea cea mai vulnerabilă este de departe comunitatea romă. Mulți membri se confruntă cu discriminare, cu acces limitat la educație, servicii de sănătate sau posturi decente. În plus, în multe situații, membrii comunității nu beneficiază nici măcar de infrastructura de bază, cum ar fi o locuință propice, apă potabilă și canalizare. Problemele complexe ale comunității romă necesită o abordare integrală, consecventă și bine finanțată pe termen lung.

În principal din cauza unor bariere culturale precum și a portretizării nefavorabile în mass-media, comunitatea queer se confruntă cu discriminare sistemică, cele mai grave situații fiind nerecunoașterea căsătoriei, imposibilitatea adopției și dificultatea în recunoașterea identității de gen fără intervenții medicale obligatorii. Prejudiciile persistente afectează inclusiv accesul la servicii de sănătate, unde educația și sensibilizarea personalului sunt insuficiente, dar poate să contribuie și la o nesiguranță pe piața muncii. În plus, lipsa campaniilor naționale pentru combaterea stigmatizării și vidul legislativ în ceea ce înseamnă protecția identității de gen în cazurile de crime de ură contribuie puternic la marginalizarea și vulnerabilitatea comunității.

Persoanele cu impedimente fizice, cunoscute și ca dizabilități, întâmpină adesea dificultăți majore în accesarea serviciilor medicale, în participarea în societate și la angajare, în general din cauza stigmei, a infrastructurii inaccesibile și a lipsei personalului calificat pentru a gestiona nevoile lor specifice. În multe cazuri, accesul la tratamente adecvate este limitat, iar asistența psihologică și socială este insuficientă. Toate aceste limitări duc adeseori la o calitate scăzută a vieții pentru persoanele afectate și la excludere.

Neurodiversitatea, incluzând persoanele diagnosticate cu autism, deficit de atenție și hiperactivitate, dislexie sau alte condiții similare, se confruntă cu provocări specifice în accesarea serviciilor de sănătate și educație, cu efecte asupra calității vieții și nivelului de trai. Sistemul medical și educațional din România este adesea nepregătit să răspundă nevoilor lor, iar lipsa de adaptări și suport personalizat poate duce la marginalizarea lor socială. Este necesară crearea unui cadru care să sprijine neurodiversitatea, prin programe specializate de diagnosticare timpurie, asistență continuă și integrarea persoanelor neurodivergente în societate, prin educație și locuri de muncă adaptate.

Persoanele încarcerate reprezintă un alt grup vulnerabil, adesea neglijat în ceea ce privește accesul la servicii medicale și la sprijin pentru reintegrare. Condițiile din închisori sunt precare, iar accesul la tratamente medicale adecvate și la îngrijiri preventive este insuficient. Stigmatizarea acestor persoane și lipsa resurselor contribuie la o stare generală de sănătate precară în rândul populației carcerale. Lipsa sprijinului psihologic și de reintegrare în societate după eliberare crește riscul de recidivă și îi condamnă adesea pe cei afectați la izolare și sărăcie.

Imigranții, refugiații și solicitanții de azil se confruntă cu bariere lingvistice, culturale și birocratice care limitează accesul lor la serviciile publice. În plus, aceștia adesea au nevoie de îngrijiri psihologice, având în vedere traumele prin care au trecut în țările de origine sau pe parcursul migrației, însă accesul la astfel de servicii este limitat.

O bătrânețe demnă

- Actualizarea legislației pentru a combate discriminarea și marginalizarea vârstnicilor, promovând angajarea cu flexibilitate ridicată în diferite sectoare cu deficit de forță de muncă, pentru cei care doresc să rămână activi profesional și după vârsta de pensionare
- Introducerea unei compensații financiare, spre exemplu un supliment la pensie, pentru persoanele care nu lucrează dar au în îngrijire permanentă la domiciliu sau reședința persoanei îngrijite, fie bolnavi fie vârstnici pentru care internarea sau plasarea în centre de îngrijire nu este necesară sau posibilă
- Crearea de programe care să faciliteze interacțiunea dintre generații în parteneriat cu școli sau universități, prin activități precum ateliere de artă, grădinarit, întâlniri culturale sau mentorat, în care vârstnicii să poată contribui activ la comunitate și să beneficieze de sprijinul tinerilor, spre exemplu pentru a își îmbunătăți competențele digitale
- Deschiderea de centre de zi și cluburi sociale pentru vârstnici acolo unde acestea nu există, cu program de activități recreative, educative și sportive pentru menținerea sănătății fizice și mintale

- Încurajarea vârstnicilor să se implice în activități de voluntariat în colaborare cu organizații non-guvernamentale, reducând sentimentele de izolare și inutilitate și contribuind la sentimente pozitive legate de împlinirea personală
- Demararea unor proiecte pilot de consiliu local al vârstnicilor, în paralel cu un consiliu local al tinerilor, unde aceștia pot adresa problemele comunității și propune soluții, ceea ce poate oferi noi perspective autorităților locale. Localitățile cu astfel de programe vor beneficia de suplimentarea bugetelor
- Popularizarea accesului la servicii de terapie și consiliere psihologică dedicată vârstnicilor pentru combaterea singurătății și depresiei

Comunitatea LGBTQIA+

- Extinderea de îndată a protecțiilor și a formelor de recunoaștere legală către cuplurile de același sex de care se bucură cuplurile heterosexuale, căsătoria civilă și introducerea parteneriatului civil ca formă alternativă de recunoaștere a cuplurilor, indiferent de sexul sau identitatea de gen a acestora
- Studierea oportunității introducerii unei forme intermediare de recunoaștere a tuturor cuplurilor pe baza principiului de locuire împreună sau la cerere, care nu presupune angajamente financiare, dar oferă drepturi în interacțiunea cu statul, precum cel de vizitare în caz de internare
- Extinderea legislației privind infracțiunile comise pe baza urii pentru a include identitatea de gen și a oferi protecție juridică adecvată tuturor împotriva discriminării și a violenței
- Derularea de campanii naționale ample de combatere a prejudecăților și discriminării față de persoanele LGBTQIA+, sprijinind financiar organizațiile non-guvernamentale relevante și creând canale permanente de dialog cu comunitatea pentru a înțelege și răspunde nevoilor acesteia
- Includerea în programele de formare continuă a cadrelor academice, a funcționarilor publici și a angajaților, în special în sistemul de sănătate, poliție și armată, a unor module obligatorii privind diversitatea de gen, pentru a promova incluziunea și a combate discriminarea
- Facilitarea procesului de recunoaștere a identității de gen în documentele oficiale, permițând schimbarea numelui și genului fără obligativitatea unei intervenții chirurgicale sau decizii judecătorești, pentru a respecta demnitatea și identitatea fiecărei persoane
- Definirea dreptului la adopție pentru cuplurile aflate în parteneriat civil în baza acelorași criterii precum pentru cuplurile căsătorite

Persoane fără adăpost

- Asigurarea accesului la locuințe temporare pentru persoanele fără adăpost, în colaborare cu organizații non-profit, în centre care oferă servicii medicale de bază, servicii de consiliere pentru integrarea socială și pe piața muncii
- Garantarea accesului neîngrădit la servicii medicale gratuite în sistemul public de sănătate, inclusiv tratamente pentru afecțiuni cronice și suport pentru sănătatea mintală
- Derularea de programe de formare și calificare profesională pentru a ajuta persoanele fără adăpost să își recapete independența
- Oferirea de sprijin pentru căutarea unui loc de muncă, în parteneriat cu mediul privat, autoritățile locale și companii de antreprenoriat social
- Revizuirea legislației pentru a preveni orice formă de discriminare în furnizarea de servicii sociale și medicale pentru persoanele fără adăpost
- Simplificarea procesului de obținere a actelor de identitate pentru a facilita accesul persoanelor fără adăpost la servicii medicale și ajutor social

Persoane cu impedimente fizice

- Recunoașterea dizabilităților funcționale fizice și psihice mai degrabă ca impedimente surmontabile ale unor persoane cu numeroase abilități
- Îmbunătățirea accesului persoanelor cu impedimente fizice (PIF) în toate clădirile publice și private, inclusiv școli, spitale, transport public, instituții ale autorităților prin instalarea de rampe de acces permanente cu înclinație scăzută, lifturi, toalete, mobilier, echipamente și instalații accesibile
- Crearea unui program național pentru adaptarea locuințelor și construirea de locuințe noi accesibile PIF, pentru ca acestea să poată trăi independent și demn în propriile locuințe
- Promovarea unui sistem educațional incluziv, care oferă sprijin individualizat și infrastructură accesibilă pentru elevii și studenții PIF, asigurând participarea deplină a acestora la procesul educațional
- Introducerea de stimulente fiscale pentru angajatorii care integrează PIF pe piața muncii în mod sustenabil, combinată cu programe de recalificare și formare profesională adaptate diferitelor tipuri de impedimente și abilități
- Creșterea accesului la servicii medicale, terapii de reabilitare, echipamente, aparate și tehnologii, atât prin sistemul public de sănătate, cât și prin scheme de sprijin suplimentare la nivel național și local
- Întărirea legislației anti-discriminare pentru a proteja PIF în fața abuzurilor și marginalizării în societate, în toate aspectele vieții cotidiene

- Crearea de programe comunitare de sprijin pentru a promova participarea PIF în viața comunității, inclusiv prin facilitarea participării la activități culturale, sportive și recreative
- Creșterea treptată a indemnizației persoanelor cu grad grav de handicap la 75% din venitul mediu, iar a celor cu grad accentuat la nivelul salariului minim

Persoane cu impedimente psihice și neurodiversitatea

- Crearea unui program național de evaluare timpurie pentru neurodiversitate cu abordare holistică de sprijin terapeutic și medical
- Integrarea copiilor și adolescenților cu neurodiversitate în școlile publice prin programe educaționale adaptate și formare specializată a cadrelor didactice, pentru a asigura integrarea persoanelor cu impedimente psihice (PIP) în societate și a oferi tuturor posibilitatea de a își atinge potențialul
- Derularea de campanii naționale împotriva stigmatizării asociate tulburărilor psihice și neurodiversității, promovând o mai bună înțelegere și acceptare a diversității în gândire și comportament
- Dezvoltarea unui program de formare profesională adaptat nevoilor persoanelor neurodivergente și oferirea de stimulente fiscale angajatorilor care creează locuri de muncă sustenabile pentru acestea.
- Asigurarea suportului social necesar prin centre comunitare pentru persoanele cu tulburări psihice și neurodiversitate, care să ofere acces specializat la consiliere și activități recreative
- Întărirea legislației care protejează persoanele cu neurodiversitate împotriva discriminării în educație, la locul de muncă și în privința accesului la servicii sociale și medicale
- Elaborarea unui program de sprijin pentru familiile care au în grijă PIP, inclusiv consiliere psihologică și programe de educație parentală pentru a gestiona provocările cotidiene

Persoanele încarcerate

- Asigurarea accesului la servicii medicale, inclusiv cele de sănătate mintală și tratament pentru afecțiunile cronice, la același nivel de calitate ca și cel la care au acces persoanele libere
- Garantarea accesului la asistență juridică gratuită și de calitate pentru toți deținuții, indiferent de statutul social, prin acces rapid la avocați care le pot asigura respectarea drepturilor în sistemul judiciar
- Crearea unui mecanism eficient de raportare a abuzurilor și violenței în penitenciare, inclusiv prin monitorizare de către organizații independente, și oferirea de sprijin psihologic victimelor abuzurilor

- Modernizarea penitenciarelor pentru a asigura condiții decente de detenție la standarde internaționale, inclusiv spațiu suficient, acces la aer curat, o nutriție adecvată, recunoscând rolul condițiilor precare de detenție în riscul de recidivă și asupra deprecierei sănătății fizice și psihice a deținuților
- Creșterea accesului la activități recreative și culturale în penitenciare, care pot contribui la sănătatea fizică și psihică a deținuților, recunoscând rolul pe care arta, muzica și sportul îl pot juca în procesul de reabilitare
- Dezvoltarea unui program național bazat pe bunele practici internaționale pentru reabilitarea și reintegrarea persoanelor eliberate, inclusiv ajutor în găsirea unui loc de muncă și a unei locuințe, pentru a preveni stigmatizarea, excluziunea socială și riscul de recidivă

Minoritățile etnice

- Crearea unei campanii naționale de conștientizare a problemelor cu care se confruntă minoritățile etnice
- Reducerea abandonului școlar prin extinderea programelor de burse, transport școlar gratuit, consiliere și asigurarea unei alimentații de bază sănătoase în școlile din comunitățile cu risc ridicat
- Susținerea studierii limbilor materne pentru a proteja și promova cultura și identitatea etnică și culturală a fiecăruia și asigurarea accesului la cursuri gratuite de limba română pentru minoritățile etnice în afara parcursului educațional pentru a facilita integrarea
- Crearea unui fond național dedicat finanțării afacerilor inițiate de antreprenori din comunitățile rome și alte grupuri minoritare, cu mentorat și sprijin pentru dezvoltarea afacerii.
- Introducerea de criterii incluzive în achizițiile publice, favorizând companiile care angajează persoane din grupuri marginalizate, alături de stimulente fiscale
- Promovarea culturii și tradițiilor minorităților etnice pentru recunoașterea și aprecierea diversității prin campanii de conștientizare menite să prevină stereotipurile, prejudecățile și stigma

Imigranții cu permis de muncă temporar

- Elaborarea unor materiale informative accesibile în toate limbile relevante de acoperit, pentru a prezenta drepturile și obligațiile imigranților cu permise temporare, din punct de vedere legal și al accesului la servicii publice
- Garantarea împreună cu angajatorii a accesului la servicii medicale de calitate, inclusiv asigurări medicale obligatorii, servicii preventive și de urgență, pentru a proteja sănătatea și securitatea fiecărui angajat pe durata șederii temporare

- Definirea unor standarde minime obligatorii pentru cazarea și condițiile de muncă oferite imigranților cu permise temporare, pentru a preveni abuzurile și a oferi condiții de muncă și locuire decente
- Crearea de programe de orientare și asistență pentru imigranții economici, pentru a informa cu privire la drepturi, oportunități și responsabilități, astfel încât să fie facilitată integrarea pe piața muncii și în societatea românească
- Întărirea controalelor și sancțiunilor pentru angajatorii care nu respectă drepturile angajaților, prevenind formele de exploatare și asigurând plata unui salariu echitabil și respectarea legislației muncii
- Elaborarea unei metodologii pentru recunoașterea calificărilor și experienței de muncă, pentru a permite imigranților să lucreze în domenii relevante calificărilor lor și să contribuie eficient la economie
- Asigurarea dreptului la cursuri de limba română, pentru a înlesni integrarea pe piața muncii și stabilirea permanentă a celor care doresc acest lucru
- Lansarea unui program de consiliere juridică gratuită sau subvenționată pentru a sprijini imigranții în litigii legate de muncă, locuire sau drepturi sociale
- Limitarea obligativității imigrantului de a colabora cu angajatorul inițial la maxim 6 luni

Refugiații și solicitanții de azil

- Elaborarea de materiale informative în limba maternă cu privire la procedurile legale și statutul solicitanților de azil, a drepturilor și obligațiilor, respectiv înlesnirea accesului la dosarul propriu pentru a urmări parcursul cererii de azil
- Oferirea de servicii juridice gratuite pentru a asigura că drepturile refugiaților și ale solicitanților de azil sunt respectate pe întreg parcursul procesului
- Recunoașterea riscurilor de abuz și discriminare a refugiaților și crearea unor mecanisme eficiente de raportare și sancționare a abaterilor de la legislația anti-discriminare
- Asigurarea de condiții adecvate de cazare în siguranță, cu condiții minime de siguranță și confort bine definite în legislație
- Asigurarea accesului rapid la servicii medicale de bază, inclusiv sprijin psihologic, în special pentru cei care au trecut prin experiențe traumatizante, respectiv la educație, inclusiv cursuri intensive de limba română și integrarea în școlile publice, cu sprijin pentru adaptarea la noul sistem educațional
- Crearea unui program care facilitează accesul refugiaților și solicitanților de azil la locuri de muncă legale prin recunoașterea calificărilor anterioare și programe de formare profesională, în vederea reducerii dependenței de ajutorul social

- Organizarea de programe culturale împreună cu autoritățile locale și societatea civilă, pentru a aprecia diversitatea și a facilita înțelegerea reciprocă și integrarea în societate a refugiaților

Locuințele – starea de bine începe acasă

Accesul la o locuință adecvată este un drept fundamental al omului, esențial pentru asigurarea egalității de șanse și a bunăstării fiecărui cetățean, dar care, din păcate, este însă inaccesibil încă pentru o parte semnificativă a populației. Locuința nu este doar un adăpost împotriva intemperiilor, ci un spațiu vital pentru dezvoltarea emoțională și intelectuală a oamenilor, un loc în care fiecare individ își poate manifesta potențialul.

România are una dintre cele mai ridicate rate de privare locativă din Uniunea Europeană, în special în gospodăriile cu venituri mici și grupurile vulnerabile. În multe cazuri, cei afectați trăiesc fără acces la utilități de bază sau infrastructură adecvată, în locuințe precare, supraaglomerate, în situație de sărăcie energetică, ceea ce creează riscuri de sănătate și perpetuează excluziunea socială.

Pe măsură ce locuințele au devenit pentru mulți active și obiecte de speculă, prețurile locuințelor din marile orașe au crescut constant în ultimii ani, devenind de multe ori nesustenabile în raport cu veniturile medii ale populației. Insuficiența locuințelor accesibile îi împinge pe cei cu venituri mici să locuiască în condiții nesigure sau să aloce o cotă disproporționată a veniturilor pentru locuință. În paralel, slaba reglementare a pieței imobiliare contribuie la agravarea situației, în timp ce autoritățile nu reușesc să implementeze politici adecvate pentru a răspunde acestei probleme.

Piața chiriilor este la rândul său o sursă de inegalitate și vulnerabilitate. Mulți chiriași nu beneficiază de contracte legale, fiind expuși abuzurilor din partea proprietarilor. Această practică, întâlnită frecvent în orașele mari, contribuie la insecuritatea locativă, afectând în special tinerii și persoanele cu venituri mici. Lipsa unei reglementări stricte și a unui cadru legal clar duce la imposibilitatea chiriașilor de a își exercita drepturile și de a își asigura stabilitatea locativă pe termen lung.

O altă problemă semnificativă este lipsa locuințelor sociale, care a fost neglijată sistematic în ultimele decenii. Privatizarea masivă a fondului locativ public, fără o politică de înlocuire a acestuia, a lăsat o mare parte din populație fără opțiuni accesibile pentru locuințe. Statul român nu a reușit să construiască un număr adecvat de locuințe sociale pentru a satisface cererea tot mai mare, iar costurile ridicate ale locuințelor în orașele mari agravează criza.

Studentii sunt și ei afectați de deficitul locurilor de cazare, în special în marile centre universitare. Lipsa implicării autorităților centrale în dezvoltarea infrastructurii de cazare pentru studenți obligă tinerii să se bazeze pe piața chiriilor, deseori nesigură și inaccesibilă, ceea ce contribuie la abandon universitar și la creșterea inegalităților.

Aceste probleme afectează semnificativ calitatea vieții cetățenilor și necesită soluții dedicate pentru a asigura un acces echitabil la locuințe adecvate și sigure, care să sprijine dezvoltarea socială, economică și emoțională a tuturor românilor.

În mediul urban, programul „Prima Casă” nu acoperă cererea actuală, îngreunând și mai mult accesul tinerilor la prima locuință. Creșterea prețurilor imobiliare depășește puterea de cumpărare, iar opțiunile pentru locuințe alternative, cum ar fi cele cu spații comune, lipsesc. În plus, vârstnicii nu își permit locuințe adaptate nevoilor lor, ceea ce îi izolează în spații inadecvate.

Gospodăriile vulnerabile, în special cele din zonele rurale, se caracterizează prin locuințe neizolate termic, fără acces la apă, canalizare sau electricitate. Locuințele se degradează, iar familiile nu dispun de resurse pentru reparații urgente. Aceste gospodării sunt adesea expuse riscului de evacuări forțate, fără acces la sprijin juridic și financiar.

Căminele pentru vârstnici funcționează adesea sub standardele minime, din cauza lipsei de finanțare și a personalului calificat. Deficitul de cămine moderne face ca mulți vârstnici să nu aibă acces la îngrijire adecvată, cei cu venituri mici fiind marginalizați. În același timp, familiile care doresc să îngrijească vârstnici la domiciliu nu primesc la ora actuală compensații financiare sau sprijinul necesar.

Dreptul la locuire

- Inițierea procesului de modificare a Constituției României pentru a include dreptul la locuire, un pas esențial pentru o societate mai justă și echitabilă, unde fiecare individ are șansa de a trăi în pace, siguranță și demnitate
- Introducerea dreptului fiecăruia de a avea acces la o locuință adecvată, fără discriminare pe bază de rasă, gen, orientare sexuală, religie sau statut socio-economic, promovând egalitatea și echitatea
- Respectarea dreptului fiecăruia de a își alege reședința și de a se bucura de libertatea de mișcare și garantarea dreptului de a nu fi supus ingerințelor arbitrare în locuință, asigurând intimitatea și caracterul sacru al vieții private
- Asigurarea prin lege a protecției împotriva evacuărilor forțate, a hărțuirii și altor amenințări, asigurând stabilitatea condițiilor de trai împotriva distrugerilor sau demolării, exceptând cauza de utilitate publică
- Finalizarea fără amânare a procesului de retrocedare sau compensare a tuturor persoanelor private pe nedrept de locuințele, terenurile sau proprietățile lor în perioada comunistă
- Participarea cetățenilor prin procese adecvate de consultare cu privire la deciziile care le afectează situația locuirii

Legea chiriei

- Instituirea unei legislații unice care să reglementeze clar și integral relația dintre chiriași și proprietari reflectând realitățile actuale ale pieței imobiliare
- Asigurarea unui echilibru just între drepturile chiriașilor și cele ale proprietarilor, cu obligația proprietarilor de a asigura condiții de locuit adecvate, a încheia contracte de închiriere formale și a respecta dreptul chiriașilor la o reședință
- Crearea unui sistem de monitorizare și control pentru a preveni abuzurile, care va include mecanisme de raportare accesibile și protecția denunțătorilor

Locuințe pentru studenți

- Definirea unui nou standard al condițiilor de cazare a studenților, cu camere individuale, eficiente energetic și spații comune pentru socializare
- Renovarea și modernizarea căminelor existente la standarde care răspund așteptărilor curente de locuire și confort
- Construirea de noi cămine studențești prin parteneriate cu mediul privat și organizații non-profit locale precum asociații ale studenților, cu obiectivul pe termen lung de a acoperi 40% din totalul de studenți înscriși la cursuri de zi
- Introducerea unui program pilot de construire a căminelor studențești combinat cu spații destinate vârstnicilor, prin care o parte a costurilor de cazare să fie suportate prin participarea la activități sociale cu vârstnicii

Locuințe sociale

- Creșterea accesului la locuințe decente și accesibile pentru toți cetățenii printr-un program național de construcție și renovare a locuințelor sociale, care să răspundă nevoilor reale ale comunităților locale și evitând segregarea
- Mobilizarea fondurilor private în vederea creșterii ofertei de locuințe accesibile și sociale, având la bază parteneriate public-private între autoritățile locale și dezvoltatorii privați pentru a stimula producția de „locuințe sociale de închiriat” și „locuințe accesibile de piață” prin utilizarea unor instrumente precum contracte de tip Build-Operate-Transfer
- Crearea unui Fond Locativ Național pentru gestionarea eficientă și transparentă a locuințelor sociale, ca forță contra-ciclică pe piața imobiliară, prevenind astfel creșterile nejustificate ale costurilor de trai
- Prioritizarea investițiilor în locuințe sociale în comunități cu venituri reduse, unde nevoile sunt mai ridicate, asigurându-ne că nimeni nu este lăsat în urmă
- Folosirea materialelor și tehnicilor de construcție sustenabile pentru toate noile locuințe sociale, pentru a reduce consumul de resurse și energie, reducând amprenta de carbon și costurile de locuire

- Înființarea unui Fond European pentru Locuințe în cadrul Bugetului European pentru a sprijini investițiile publice în locuințe accesibile și sociale, bazat pe inițiativa Comisiei Europene privind locuințele accesibile, anunțată în cadrul „Valului Renovării” în Europa

Noi modele de locuire în mediul urban

- Continuarea programului național Prima Casă, creșterea fondului alocat pentru a acoperi integral cererea și orientarea acestuia pentru a sprijini mai bine în special tinerii din categorii vulnerabile
- Introducerea unui program voluntar cu facilități fiscale pentru constructori în care tinerii la cumpărarea primei locuințe pot achiziționa 50% și închiria restul, urmând să crească gradul de deținere treptat până la 100%
- Promovarea unor noi modele de locuire, în care persoanele singure să poată opta pentru clădiri de apartamente cu spații private restrânse suplimentate prin spații comune de calitate cu funcționalitate variată
- Derularea unui program pilot pentru persoane în vârstă, care constă în construirea unui complex de locuințe accesibile, în care autoritățile locale în colaborare cu organizații non-guvernamentale oferă fiecărui locatar sprijin medical gradat după nevoi, până la momentul când este necesară asistența permanentă în cămin pentru vârstnici

Creșterea confortului locuinței gospodăriilor vulnerabile

- Subvenționarea lucrărilor de reabilitare termică a locuințelor vulnerabile, astfel încât acestea să fie izolate corespunzător și să beneficieze de costuri reduse la energie, îmbunătățind în același timp confortul termic
- Extinderea rețelelor de apă, canalizare și electricitate în zonele rurale și marginalizate, pentru a asigura accesul tuturor gospodăriilor vulnerabile la utilitățile de bază și condiții de trai decente
- Oferirea de fonduri nerambursabile sau credite cu dobândă redusă pentru gospodăriile cu venituri mici, destinate modernizării instalațiilor de apă caldă, încălzire și energie electrică
- Concentrarea programelor prin care gospodăriile primesc ajutor la cumpărarea de mobilier și electrocasnice esențiale pentru cei vulnerabili aflați în evidența autorităților locale și alocarea resurselor în funcție de gradul de privare
- Implementarea unui fond de urgență pentru reparații necesare în locuințele aflate în stare avansată de degradare și care prezintă riscuri pentru sănătatea și siguranța locatarilor

- Asigurarea de servicii de consiliere juridică și suport financiar pentru prevenirea evacuărilor din locuință pentru familiile sărace sau aflate la limita sărăciei

Centrele rezidențiale paliative și medico-sociale

- Crearea unui standard național de calitate pentru centrele rezidențiale paliative și cele medico-sociale, cu norme clare pentru condițiile de viață, personalul calificat, accesul la servicii medicale și activități recreative, astfel încât fiecare cămin să respecte standarde minime de confort și siguranță
- Alocarea de fonduri publice și private pentru renovarea și extinderea căminelor pentru vârstnici, inclusiv prin parteneriate public-private, în special în zonele cu deficit și liste de așteptare
- Oferirea de subvenții pentru vârstnicii cu venituri modeste, pentru a le asigura accesul la cămine de calitate, evitând astfel marginalizarea lor socială și locuirea în condiții precare
- Oferirea de stimulente financiare pentru familiile care îngrijesc vârstnici la domiciliu, inclusiv scutiri de impozite sau alocarea de fonduri pentru îngrijitori calificați care să ofere asistență la domiciliu

Justiție echitabilă pentru toți

Scopul sistemului de justiție este să asigure separarea și echilibrul puterilor în stat, să asigure ordine socială, să prevină abuzuri de putere și să facă dreptate acolo unde au loc încălcări ale legii. Sistemul de justiție din România nu reușește decât parțial să își îndeplinească rolul, fiind în multe situații încărcat inutil.

Multe persoane, în special cele din grupuri vulnerabile sau cu venituri mici, nu au acces la servicii juridice adecvate din cauza costurilor ridicate sau a lipsei de cunoștințe legale. Deși există programe de asistență juridică, acestea sunt adesea insuficiente și neadaptate nevoilor reale. Lipsa accesului la consiliere juridică gratuită sau la prețuri accesibile face ca mulți cetățeni să nu își poată apăra drepturile în mod eficient, ceea ce duce la o inechitate profundă în fața legii.

De asemenea, deși există progrese în transparentizare, multe aspecte ale sistemului judiciar rămân obscure pentru cetățeni. Procesele pot fi greu de înțeles și de urmărit, iar publicul are acces limitat la informații despre decizii judecătorești și desfășurarea cazurilor. Constatăm o lipsă de responsabilizare eficientă pentru magistrați și funcționarii din justiție, abuzurile de putere și erorile judiciare rămânând adesea nesancționate.

Corupția în sistemul judiciar și, mai ales, opinia publică nefavorabilă față de membrii aparatului de justiție, alimentată și de data aceasta de portretizări negative în mass-

media, rămân, de asemenea, o problemă semnificativă. Influențele externe asupra magistraților, cazurile dovedite de luare și dare de mită, precum și cele de favoritism, creează percepția generală de nedreptate. De asemenea, încă există situații în care procesele sunt manipulate sau tergiversate din cauza presiunilor politice sau economice.

Așadar, dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare nu sunt nici ele întotdeauna respectate. Cazurile de abuzuri ale autorităților, precum arestările preventive prelungite sau lipsa unui proces echitabil, afectează în mod disproporționat persoanele vulnerabile, accentuând inechitățile din sistemul de justiție.

În dezacord cu exemplele de bune practici internaționale, sistemul judiciar din România pune accent predominant pe pedeapsă, cu puțină atenție acordată reabilitării și reintegrării celor catalogați drept infractori. Infracțiunile minore suprasolicită sistemul juridic și penitenciar. Dezincriminarea unor fapte care nu mai sunt considerate periculoase pentru societate poate reduce aglomerarea instanțelor și penitenciarelor, permițând redistribuirea resurselor spre infracțiuni mai grave.

Programele de justiție restaurativă, care urmăresc repararea prejudiciului și reintegrarea în societate, sunt puține și ineficiente. Această lipsă de suport pentru reintegrare contribuie la recidivă și la marginalizarea socială a foștilor deținuți.

În plus, persoanele din minorități etnice, LGBTQIA+, femeile, copiii și persoanele cu impedimente fizice sau psihice sunt adesea victime ale discriminării în sistemul de justiție. Deși există legi anti-discriminare, aplicarea lor este slabă, iar accesul acestor grupuri la dreptate este inechitabil. Există cazuri frecvente de tratamente inegale și sentințe discriminatorii.

În fine, procesele judiciare sunt adesea tergiversate din cauza birocrăției excesive și a lipsei de digitalizare. Cetățenii se confruntă cu întâzieri lungi în desfășurarea proceselor și cu costuri ridicate, iar accesul la informații și la procese este dificil. Modernizarea sistemului judiciar, inclusiv prin digitalizare, rămâne o necesitate stringentă pentru eficientizarea actului de justiție.

SENS crede în importanța independenței justiției ca pilon al democrației și propune pași concreți pentru a asigura echitatea și a reda cetățenilor încrederea în acest sistem.

Modernizarea și consolidarea codului legislativ

- Revizuirea regulamentelor pentru Consiliul Legislativ și Comisia Juridică din Parlament, pentru a preveni adoptarea de legi ambigue, incomplete, fără sancțiuni sau în contradicție cu alte legi
- Demararea procesului de consolidare și rescriere a întregului cod legislativ, astfel încât să fie coerent și scris într-un limbaj ușor de înțeles pentru cetățeni
- Revizuirea legilor incomplete și a codurilor și procedurilor care descriu sancțiuni bine definite pentru civili, dar care adesea lipsesc pentru instituții

Respectarea drepturilor fundamentale

- Crearea unui cadru juridic mai clar care să protejeze cetățenii împotriva cenzurii nejustificate și a abuzurilor legate de libertatea de exprimare, în special în mediul online
- Creșterea capacității de monitorizare independentă a respectării drepturilor omului în cadrul tuturor proceselor judiciare
- Întărirea aplicării legilor anti-discriminare în toate domeniile sistemului judiciar pentru a asigura dreptul la un proces corect tuturor minorităților și categoriilor vulnerabile
- Reducerea utilizării detenției preventive și promovarea alternativelor la încarcerare pentru infracțiunile minore
- Revizuirea legislației pentru a întări dreptul cetățenilor de a protesta și a asigura protecția participanților la proteste
- Suplimentarea personalului auxiliar, mai ales pentru tribunalele militare care judecă inclusiv cazuri din structurile de forță și securitate și serviciile secrete

Accesul egal la justiție

- Extinderea programelor de asistență juridică gratuită pentru persoanele cu venituri mici și din grupuri vulnerabile
- Simplificarea procedurilor juridice pentru a fi mai ușor de înțeles tuturor cetățenilor, inclusiv celor fără cunoștințe juridice avansate
- Crearea de centre de consiliere juridică în comunități defavorizate, unde cetățenii să poată primi îndrumări gratuite
- Crearea unui Avocat al Copiilor și extinderea rolului Avocatului Poporului pentru probleme de echitate și egalitate, cu dreptul de sesizare din oficiu
- Introducerea unor complete de judecată specializate pe cazuri care implică minorii, pentru a le asigura dreptul de a participa la deciziile care îi afectează
- Crearea de secțiuni specializate în cadrul tribunalelor și pentru alte categorii de persoane vulnerabile, precum minorități etnice și imigranți

Dezincriminarea infracțiunilor minore

- Garantarea înlăturării oricărei forme de răspundere penală persoanelor care solicită sprijinul organelor de poliție, echipelor de prim ajutor sau oricăror alte persoane care prestează un serviciu public
- Revizuirea periodică a legislației pentru a analiza în ce măsură infracțiuni minore fără pericol social major pot fi dezincriminate sau tratate prin sancțiuni administrative precum amenzile, pentru a degreva instanțele și reduce suprapopularea penitenciarelor

- Creșterea ofertei de alternative la încarcerare pentru infracțiuni non-violente, precum programe de reabilitare și serviciu în folosul comunității
- Soluționarea evaziunii fiscale și a infracțiunilor comerciale de mică amploare preponderent prin sancțiuni administrative severe în loc de procese penale lungi și costisitoare

Justiția restaurativă și reintegrarea

- Dezvoltarea de programe comprehensive de justiție restaurativă care să implice victimele și infractorii în repararea prejudiciului produs
- Extinderea programelor de reabilitare și reintegrare pentru deținuți, cu accent pe educație și formare profesională
- Creșterea capacității autorităților locale de suport post-detentie pentru reintegrarea în societate și prevenirea recidivei

Eficientizarea și digitalizarea sistemului judiciar

- Digitalizarea completă a proceselor judiciare pentru a reduce birocrăția și timpul de așteptare, inclusiv simplificarea procedurilor pentru depunerea online a cererilor și a documentelor legale
- Dezvoltarea unei platforme online de acces public pentru a urmări desfășurarea proceselor în timp real
- Publicarea online a tuturor hotărârilor judecătorești într-un format și limbaj accesibil și transparent pentru cetățeni

Creșterea transparenței și responsabilizarea personalului juridic

- Reforma Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) astfel încât procurorii, avocații și reprezentanți ai societății civile să poată fi membri, pentru ca CSM să asigure nu numai independența și imparțialitatea magistraților ci și a actului de justiție în general
- Îmbunătățirea protecției avertizorilor de integritate din sistemul judiciar și întărirea sancțiunilor pentru cazurile dovedite de corupție în rândul funcționarilor din justiție

Programe de formare a personalului din sistemul de justiție

- Introducerea cerinței unei specializări în Drept Constituțional pentru a fi numit judecător în Curtea Constituțională
- Dezvoltarea de cursuri și module de specializare continuă disponibile pentru toți absolvenții Institutului Național al Magistraturii
- Crearea de programe de formare continuă axate pe echitate, tratament nediscriminatoriu, justiție restaurativă și drepturile omului pentru întregul

corp juridic și condiționarea parcursului în carieră de parcurgerea în mod regulat a acestor module

Reglementarea substanțelor psihoactive

Istoria omenirii este strâns legată de consumul substanțelor psihoactive, în special în scopuri ritualice, fapt atestat prin dovezi arheologice datând din cele mai vechi timpuri. Și astăzi, diferite comunități, precum șamanii din Amazon sau rastafarienii, folosesc unele astfel de substanțe în ritualurile lor religioase sau purgative. Totuși, pe parcursul secolelor, sub presiunea unor autorități laice sau religioase, relația oamenilor cu substanțele psihoactive s-a tot transformat. Dacă secolul XX a fost caracterizat la nivel global de intensificarea măsurilor punitive și restricționarea accesului populației la astfel de substanțe, tendința în secolul XXI este inversă.

În România însă, deocamdată, substanțele psihoactive categorisite sub numele generic de “droguri” sunt ilegale, iar consumul, cumpărarea, și traficul sunt pasibile de pedepse cu închisoarea de lungă durată. Mai mult, contrar tendinței mondiale actuale, propaganda anti-droguri proliferază și legile sunt înăsprite în loc să fie relaxate. SENS înțelege complexitatea situației, dar propune alinierea României la practici internaționale dovedit benefice, prin dezincriminarea și destigmatizarea posesiei și consumului și schimbarea percepției asupra drogurilor dintr-o perspectivă penală într-una medicală, de sănătate publică.

Raportarea societății și a statului prin sistemul medical, de asistență socială și forțele de ordine, la posesia și consumul de substanțe psihoactive reprezintă o provocare majoră pentru România, cu implicații profunde asupra sănătății publice, justiției și siguranței cetățenilor.

Nivelul de înțelegere a modului în care substanțele psihoactive acționează și creează dependență sunt puțin înțelese atât de către tineri și alți potențiali consumatori, cât și de către marea parte a angajaților din sectorul public care întâlnesc în mod regulat persoane aflate sub influența acestor substanțe.

În prezent, legislația este ambiguă în ceea ce privește distincția între deținerea de droguri pentru consum propriu și traficul de droguri, ceea ce creează incertitudini în aplicarea legii și adesea duce la condamnări disproporționate, în special pentru persoanele care nu sunt implicate în rețele de trafic organizat. Lipsa unei definiții clare și a unor praguri obiective privind cantitățile de droguri deținute complică și mai mult această situație.

De asemenea, există o capacitate limitată de prevenire și combatere a consumului problematic de substanțe psihoactive, iar sistemul de reabilitare este subfinanțat și inadecvat. Programele de tratament și consiliere sunt insuficiente și slab integrate în sistemul de sănătate publică.

O altă problemă esențială este absența unui cadru adecvat de reglementare pentru substanțe psihoactive apărute pe piață în ultimii ani, complicând monitorizarea și controlul consumului. Politicile publice actuale nu abordează în mod eficient nici prevenirea consumului, nici reducerea riscurilor asociate acestuia, subminând eforturile de a asigura siguranța și sănătatea cetățenilor.

Politicile publice falimentare în domeniul controlului substanțelor psihoactive cauzează mai multă suferință, marginalizare și stigmatizare chiar decât consumul propriu-zis de asemenea substanțe. O abordare axată pe dezincriminare și investiții în sănătatea publică prin programe de tratare a dependenței dă rezultate în numeroase state și trebuie introdusă imediat și în România.

Dezincriminarea și destigmatizarea posesiei și consumului

- Dezincriminarea imediată a posesiei, cumpărării și cultivării pentru consumul propriu de cantități mici de droguri, însoțite de măsuri susținute de sprijin pentru prevenirea sau tratamentul dependenței
- Definirea clară și obiectivă a cantităților și criteriilor pentru deținere de droguri pentru consum propriu, trafic mic – vânzarea sau distribuirea ocazională, la scară redusă, unui număr mic de persoane, respectiv trafic mare de droguri – distribuirea și comercializarea la scară largă sau organizată
- Definirea unor praguri clare de cantități minime de substanțe psihoactive peste care un șofer supus unui drug-test poate fi incriminat pentru conducere sub influență
- Anularea pedepselor cu condamnare și a documentelor penale pentru posesia de droguri în vederea consumului propriu
- Introducerea unui mecanism de compensare echitabilă a daunelor provocate de statul român prin persecuția îndelungată a deținătorilor de mici cantități de droguri pentru consum propriu
- Reglementarea strictă a modurilor legale de desfacere a canabisului pentru consum propriu prin lanțuri de producție și desfacere controlate și transparente ce asigură calitatea, trasabilitatea, taxarea și siguranța consumului
- Legalizarea canabisului medicinal pentru a aduce alinare persoanelor cu dureri cronice și a reduce consumul de opioide sintetice
- Permitearea cercetării substanțelor psihoactive în laboratoare de cercetare, în condiții bine reglementate, și înființarea și acordarea de granturi în acest scop
- Permitearea înființării pe teritoriul României de laboratoare de cercetare în același scop de către agenți străini (universități străine, companii farmaceutice, companii din industria textilă etc.) în condiții bine reglementate și cu obligativitatea angajării într-o cotă de minim 30% a cercetătorilor și specialiștilor cetățeni români

Prevenirea și tratarea dependenței de substanțe psihoactive

- Transferul Agenției Naționale Antidrog la Ministerul Sănătății pentru a prioritiza prevenția și tratarea dependenței ca problemă de sănătate publică

- Reîmpărțirea substanțelor psihoactive în mai multe categorii de risc, bazată pe studii științifice legate de impactul psihic, fizic și social al consumului fiecărei substanțe în parte
- Includerea în curricula obligatorie a elevilor privind educația pentru sănătate a informațiilor necesare pentru a preveni consumul de substanțe psihoactive în contexte, moduri sau cantități care pot crea dependență
- Implicarea activă a consumatorilor în politicile publice și programele de formare continuă pentru personalul medical, asistenții sociali și autoritățile juridice, pentru o implementare eficientă a politicilor de dezincriminare și abordarea pacienților dintr-o perspectivă integrată
- Dezvoltarea de programe integrate de reabilitare accesibile pe bază voluntară, bazate pe dovezi, care abordează aspecte psiho-socio-medicale și previn recăderile, în locul ghidurilor de intervenție medicală care se concentrează pe simptomatologie
- Finanțarea adecvată a programelor de tratament pentru a oferi suport de calitate, fără stigmatizare, este esențială pentru reducerea efectelor negative și prevenirea dependenței și a supradozelor
- Decontarea unui număr adecvat de ședințe de terapie psihologică pentru membrii familiei persoanei aflate în tratament sau pentru alte persoane cu care pacientul are o relație afectivă și care necesită asemenea consiliere
- Crearea de servicii anonime de testare a calității substanțelor psihoactive pentru a reduce riscurile de supradoză, disponibile în permanență în orașe și ambulant la evenimente culturale și festivalurile de muzică
- Introducerea obligativității de a oferi apă gratuit la festivalurile de muzică pentru a preveni deshidratarea participanților, un efect periculos mai ales pentru cei care au consumat droguri precum MDMA

Educația, cultura și sportul – temelii puternice, orizonturi deschise

Educația este un bun comun, de care toată lumea beneficiază direct și indirect. O societate mai educată este una mai empatică, mai inovativă și mai productivă economic, mai conștientă de impactul său asupra lumii. SENS își propune modernizarea sistemului de educație din România și transformarea lui reală într-o temelie puternică pentru viitorul fiecărui cetățean.

Alături de educație, cultura și sportul joacă un rol esențial în formarea identității individuale și colective, încurajând creativitatea, gândirea critică și respectul pentru diversitate. Expunerea la artă, literatură, istorie și tradiții culturale contribuie la lărgirea orizonturilor, dezvoltând abilități esențiale de comunicare și înțelegere a lumii înconjurătoare. Sportul contribuie la menținerea sănătății și încurajează atât spiritul de echipă cât și un simț al competitivității. Împreună, educația, cultura și sportul formează cetățeni responsabili și implicați, sănătoși fizic și mintal, capabili să contribuie activ la binele comun, creând un mediu de respect și colaborare.

Filosofia pedagogică

Problema de fond a sistemului de învățământ românesc este că își asumă doar un rol de instruire, nu și unul educațional. În cei 13 ani de învățământ preuniversitar, elevul deprinde aptitudini în sfera memoriei, disciplinei, competiției și respectului față de autoritate. Sistemul educațional, așa cum este organizat acum, încurajează individualismul, meritocrația și competiția, promovate și întărite prin întregul comportament al școlii, de la minister, inspectorat și conducere, la metode de notare, teste standardizate, concursuri și olimpiade, geografia sălii de clasă și la metodologia, programa și curricula de predare. Deși aceste priorități nu sunt inerent nocive, ele sunt doar o parte din trusa de unelte abstracte necesare pentru viața de adult.

Pentru crearea unei societăți echitabile, așadar, sistemul de învățământ trebuie să înceapă să-și asume un real rol *educațional*, să fie ghidat de o nouă filosofie pedagogică, punând pe primul loc scopul de a crea oameni buni, nu doar disciplinați, oameni curioși, nu doar muncitori, oameni capabili de a argumenta, de a dezbate și de a judeca singuri, nu doar buni ascultători, oameni liberi și capabili să construiască lumea de mâine, nu produse ale lumii de ieri, promovând colaborarea, empatia față de semenii și de mediu și gestiunea eșecului și a succeselor.

Reforma structurii și a metodei de predare

- Reconfigurarea sălilor de clasă prin introducerea meselor comune de lucru pentru 4-8 elevi pentru a facilita învățarea prin cooperare, dezvoltând astfel competențele sociale și abilitățile de colaborare ale elevilor

- Schimbarea modului de evaluare prin reducerea importanței notelor și concentrarea pe progresul individual al fiecărui elev, astfel încât să fie recunoscute și încurajate efortul și evoluția pe termen lung
- Dezvoltarea de strategii pentru promovarea învățării prin proiecte și abordarea interdisciplinară a subiectelor
- Reducerea curriculei obligatorii și încurajarea profesorilor să adapteze materia la nevoile specifice ale clasei, asigurând aprofundarea unde este necesar
- Scăderea volumului temelor pentru acasă pentru îmbunătățirea echilibrului dintre viața personală și cea școlară și garantarea dreptului la odihnă
- Recalibrarea priorităților educaționale prin orientare către prevenirea abandonului școlar și combaterea analfabetismului, scăzând accentul pe performanțele de vârf
- Eliminarea gradațiilor de merit oferite profesorilor pentru performanțele elevilor la concursuri și olimpiade pentru a descuraja lucrul cu puțini și a încuraja egalitatea de șanse între toți elevii

Dezvoltarea competențelor sociale

SENS susține actualizarea programei școlare pentru a aborda în mod obligatoriu teme esențiale în formarea oamenilor cu un real discernământ în societate, de la relații interpersonale, la interacțiunea cu statul și lumea înconjurătoare:

- *Educația despre empatie*, pentru a familiariza elevii cu importanța respectului pentru opiniile și sentimentele celor din jur și ajutând la înțelegerea și gestionarea emoțiilor
- *Educația sexuală*, pentru a demistifica tabuul din jurul momentelor intime și a discuta cu elevii despre protecție, contracepție, boli cu transmitere sexuală, consimțământ și respectul pentru autonomia, dorințele și limitele fiecăruia, precum și pentru conștientizarea diversității sexuale și a identității de gen
- *Educația pentru sănătate*, pentru a înțelege bolile comune și a introduce devreme principalele noțiuni despre igienă, prevenție, medicamente, vaccinuri, prim ajutor, nutriție și riscurile substanțelor psihoactive
- *Retorică, argumentare și dezbateri*, pentru a antrena abilitatea elevilor de a argumenta eficient și cu respect în debateri de bună credință și pentru a le dezvolta abilitățile de gândire critică și discurs constructiv
- *Cetățeanul și statul*, ca o continuare a educației civice, pentru a explica și dezbate interacțiunea cu instituțiile publice, rolul acestora în societate și importanța implicării civice pentru a deveni cetățeni responsabili
- *Educația financiară*, pentru a pregăti elevii pentru o gestionare responsabilă a resurselor financiare personale, inclusiv bugetare, economisire și investiții

- *Educația ecologică*, separată de orele de biologie, pentru a insufla un comportament responsabil față de mediu prin discuții despre schimbările climatice, biodiversitate, ecosisteme, limitele planetare, consum, reciclare și impactul omului asupra naturii
- *Educația online și media*, pentru a antrena elevii cu privire la securitatea digitală și a datelor personale, identificarea știrilor false, a manipulării și a dezinformării, respectiv igiena prezenței online pentru a evita și gestiona situații de hărțuire online, în cele din urmă formând cetățeni bine informați și protejați în mediul digital
- *Drepturile omului*, pentru a discuta despre istoria drepturilor civile, a drepturilor femeilor și minorităților, respectiv despre metodele de combatere a discriminării, încurajând elevii să acționeze ca promotori ai drepturilor și justiției sociale
- *Educația participantului la trafic*, pentru a explica regulile de circulație, marcajele și semnele specifice și a încuraja prudența și răbdarea în calitate de pietoni, bicicliști, utilizatori de trotinete electrice sau alte mijloace de deplasare și în cele din urmă șoferi responsabili

Problemele structurale și inegalitatea educațională

Sistemul educațional din România este în continuare marcat de discrepanțe semnificative între mediul urban și cel rural. Toată societatea românească, de la oraș până la cel mai izolat cătun, este conștientă de aceste neajunsuri, în special de unitățile de învățământ care au toaleta “în curte”.

Infrastructura deficitară din zonele rurale rămâne o problemă majoră, cu școli care nu dispun de toalete interioare, cantine sau laboratoare bine echipate, toate acestea afectând negativ calitatea educației și condițiile de învățare. Deși în mediul urban infrastructura școlară este semnificativ mai bună, doar 10% din școlile din România au cantină, iar multe imobile cu scop școlar sunt încadrate în grupe de risc seismic. Aceste lipsuri fundamentale trebuie rezolvate cu celeritate pentru a le putea oferi elevilor din această țară un mediu sigur și prielnic dezvoltării lor.

Din cauza condițiilor precare, școlile din mediul rural se confruntă și cu o penurie de profesori calificați, mulți evitând să lucreze în aceste zone pe perioade mai lungi de timp. Astfel, relația dintre profesori și elevi este instabilă, fapt care poate duce la o lipsă de continuitate în educație elevilor, afectându-le rezultatele școlare și în cazurile cele mai grave, ducând chiar la abandon școlar.

Finanțarea insuficientă a educației este un factor-cheie în adâncirea acestor inegalități. România alocă un procent mic din PIB pentru educație, ceea ce limitează resursele pentru modernizarea școlilor și atragerea personalului didactic calificat. Creșterea finanțării la 6% din PIB este un prim pas esențial pentru reducerea decalajelor și îmbunătățirea sistemului educațional la nivel național.

Finanțarea adecvată a sistemului de educație

- Asigurarea unui procent în creștere pentru educație, cu ținta de 6% din PIB, este singura modalitate de a finanța sustenabil modernizarea și de a asigura mentenanța infrastructurii școlare și universitare
- Accesarea cu prioritate a tuturor fondurilor disponibile prin Planul Național de Redresare și Reziliență disponibile pentru educație pentru a moderniza școlile, universitățile și căminele studențești și a oferi condiții adecvate de studiu pentru toți elevii și studenții, în special în mediul rural
- Planificarea coordonată a investițiilor în fiecare localitate pentru a accesa și eficientiza în mod eficient și fondurile structurale și de coeziune pentru proiecte de modernizare a programei de învățământ, dezvoltarea de noi programe educaționale, digitalizare și formare a cadrelor didactice
- Utilizarea fondurilor norvegiene și elvețiene în colaborare cu organizații non-guvernamentale pentru proiecte care pot îmbunătăți în mod durabil accesul la educație de calitate pentru grupurile vulnerabile și spori incluziunea socială
- Dezvoltarea de parteneriate public-private pentru programe de educație aplicată în domenii tehnice sau vocaționale, cu o componentă de practică plătită în cadrul companiilor, pregătind forță de muncă competentă

Ameliorarea disparităților urban-rural

- Finalizarea programului de dotare a tuturor școlilor din mediul rural cu toalete adecvate în interiorul clădirii principale și apă caldă curentă
- Asigurarea în siguranță a serviciului de transport școlar gratuit și sigur pentru toți copiii din mediul rural și zonele limitrofe ale orașelor, inclusiv cu mijloace adaptate pentru copiii cu impedimente fizice
- Construirea de noi școli sau dotarea școlilor existente mari și mijlocii din mediul rural cu laboratoare bine echipate pentru disciplinele științifice și cantine cu bucătărie proprie pentru servirea unei mese calde pe zi
- Finanțarea adecvată a reabilitării termice și seismice, respectiv dotarea cu instalații de climatizare și panouri solare și fotovoltaice a clădirilor școlare din mediul rural pentru îmbunătățirea condițiilor de studiu
- Implementarea programului „O masă caldă pe zi” în mediul rural, cu produse locale ecologice, pentru a asigura o alimentație sănătoasă pentru toți elevii și a crește capacitatea de concentrare și performanțele școlare
- Lansarea unui program național pentru atragerea și retenția profesorilor în mediul rural, prin sporuri salariale atractive de durată, îmbunătățirea

substanțială a condițiilor de cazare și decontarea cheltuielilor de transport de la domiciliu la locul de muncă, dacă acestea se află în localități diferite

- Creșterea numărului de consilieri școlari în comunitățile vulnerabile, la serviciile cărora să aibă acces atât elevii cât și părinții lor

Formarea și atragerea cadrelor didactice

- Creșterea salariilor de bază pentru a atrage tineri calificați și motivați în sectorul public de educație, apropiate de cele din mediul privat
- Introducerea unui sistem formalizat de mentorat cu sesiuni de feedback constructive pentru profesorii debutanți coordonat de profesori cu experiență și invers, pentru a înlesni schimbarea de paradigmă
- Crearea unui sistem național de formare continuă facil de accesat pentru toți profesorii, disponibil local și online, pentru a elimina barierele de distanță și timp și a reduce costurile
- Dezvoltarea continuă de conținut pentru programele de formare continuă, care să răspundă nevoilor pedagogice curente, cu accent pe comunicare empatică și incluzivă, gestionarea diversității în clase, digitalizare și utilizarea tehnologiei, metode de învățare interactive și interdisciplinare, învățarea prin proiecte realizate în colaborare
- Integrarea sistemului de formare continuă în mecanismele de promovare profesională, pentru a motiva profesorii să își dezvolte constant competențele
- Alinierea sporurilor cu obiectivele de atragere și menținere a personalului calificat în mediul rural, respectiv cu schimbarea de paradigmă cu accent pe incluziune, reducerea abandonului școlar și îmbunătățirea performanțelor școlare medii în teste standardizate și examene

Drepturile și implicarea elevilor și studenților

Pentru a forma cetățeni responsabili, activi din punct de vedere civic, este esențial ca implicarea în luarea deciziilor să înceapă de pe băncile școlii. La ora actuală, în consiliile școlare și universitare, participarea elevilor și a studenților este limitată, iar vocea lor este rareori luată în considerare în deciziile importante, cum ar fi modificările de programă sau planificarea activităților extracurriculare. În plus, elevii și studenții sunt rareori consultați în mod formal în ceea ce privește nevoile și interesele lor.

Accesul la activități extracurriculare, atât de importante în formare, este adeseori restricționat, în special în mediul rural, din lipsa resurselor financiare și a infrastructurii adecvate. Elevii care doresc să înființeze cluburi, cenecluri sau alte inițiative extracurriculare se confruntă adesea cu lipsa finanțării sau cu regulamente rigide care impun supravegherea constantă a profesorilor.

SENS înțelege importanța încurajării autonomiei elevilor și a studenților, a dezvoltării inițiativei personale și a implicării copiilor și tinerilor în deciziile care îi afectează.

O mai bună reprezentare a drepturilor și intereselor elevilor

- Creșterea numărului de reprezentanți ai elevilor în consiliile școlare, astfel încât vocea lor să fie auzită în mod constant în toate deciziile legate de activitățile și regulamentele școlii, programele educaționale și activitățile extracurriculare
- Garantarea dreptului de inițiativă în consiliile școlare cu privire la proiecte educaționale și reforme ale programelor școlare sau activități extracurriculare
- Dezvoltarea unui program de formare a elevilor pentru rolurile în consilii, pentru a le dezvolta abilități de leadership, dezbateri și negocieri, necesare pentru luarea deciziilor
- Formalizarea mecanismelor prin care reprezentanții elevilor oferă informații constante colegilor pentru transparentizarea deciziilor luate în cadrul consiliilor.
- Organizarea de consultări periodice cu toți elevii pentru a discuta nevoile, preocupările și ideile acestora, astfel încât reprezentanții să le aducă în discuție în consiliile școlare
- Implementarea unui sistem de vot pentru decizii importante, oferind astfel tuturor elevilor șansa de a-și exprima opinia.

O mai bună reprezentare a drepturilor și intereselor studenților

- Organizarea de cursuri și ateliere pentru pregătirea reprezentanților studenților, astfel încât aceștia să fie bine echipați pentru a lua parte la procesele decizionale din universități
- Extinderea rolului studenților în consiliile de administrație ale universităților și implicarea lor în luarea deciziilor academice
- Protecția studenților împotriva abuzurilor administrative și academice prin sisteme independente de raportare și rezolvare a plângerilor, pentru a proteja studenții de eventuale abuzuri
- Oferirea de opțiuni personalizate și flexibile în cadrul programelor de studii, astfel încât studenții să își poată alege cursurile în funcție de interesele lor

Un mediu școlar și universitar echitabil și sigur

- Implementarea unor mecanisme de raportare anonime pentru elevi, studenți și părinți, unde aceștia pot semnaliza comportamente abuzive, discriminatorii sau corupte ale profesorilor, care vor fi investigate de o comisie independentă

- Legiferarea și controlul strict asupra relațiilor de pregătire particulară dintre profesori și elevii lor pentru a preveni favorizarea sau discriminarea pe baza participării la aceste sesiuni
- Organizarea de sesiuni obligatorii de formare pentru profesori pe tema prevenției discriminării, eticii în evaluare și managementului diversității în clasă și la curs, pentru a combate prejudecățile și comportamentele abuzive
- Dezvoltarea programelor de educație și formare pentru părinți, cadre didactice și angajații din domeniul protecției copilului pentru a crește competențele în consilierea familială și relaționarea între părinți și școală
- Elaborarea de standarde unitare și bune practici în domeniul consilierii parentale pentru sprijinirea elevilor și familiilor vulnerabile, dedicate părinților din comunitățile defavorizate sau cu copii cu cerințe educaționale speciale
- Implementarea de mecanisme diverse pentru prevenirea și combaterea violenței școlare, inclusiv identificarea elevilor vulnerabili și oferirea de consiliere psihologică și educațională
- Formarea constantă a cadrelor didactice și managerilor școlari și ai universităților în domeniul gestionării tuturor formelor violenței școlare, inclusiv cele de manipulare, marginalizare, umilire, hărțuire sau orice altă formă de abuz fizic, psihic sau de natură sexuală, în persoană sau online
- Dezvoltarea unor programe de prevenție și consiliere personalizată pentru elevii și studenții cu risc de comportamente agresive, sprijinindu-i să își dezvolte competențele socio-emoționale.
- Decontarea prioritară a ședințelor de terapie psihologică pentru elevii, studenții și profesorii care sunt victime sau autori ai cazurilor de violență școlară sau în universități

Facilitarea participării în activități extracurriculare

- Extinderea treptată a programului „Școala după școală” și finanțarea adecvată a acestuia începând cu școlile din mediul rural și cu clasele primare, oferind gratuitate pentru cei din comunități vulnerabile cu risc ridicat de abandon
- Asigurarea de fonduri pentru proiectele extracurriculare inițiate de elevi și studenți, eliminând barierele financiare care ar putea limita participarea
- Oferirea elevilor oportunitatea de a organiza și coordona cluburi, cenacluri literare, echipe sportive sau alte activități extracurriculare fără a fi necesară prezența constantă a unui profesor coordonator, pentru a încuraja autonomia și dezvoltarea responsabilității
- Asigurarea de resurse și spații adecvate pentru organizarea activităților extracurriculare, cum ar fi săli de lucru, echipamente, materiale didactice și suport logistic, inclusiv prin extinderea și modernizarea rețelelor de case ale elevilor și ale studenților

- Oferirea unei game variate de activități extracurriculare care să răspundă intereselor diverse ale elevilor și studenților (sport, artă, tehnologie, dezbateri, voluntariat), astfel încât fiecare să poată găsi o activitate care să îi dezvolte competențele și pasiunile
- Facilitarea parteneriatelor între școli și organizații non-guvernamentale, universități sau alte instituții pentru a susține activitățile extracurriculare și a oferi elevilor și studenților acces la expertiză din afara unității de învățământ
- Crearea de competiții între școli și universități pentru a încuraja colaborarea și competiția sănătoasă între elevi și studenți în domenii diverse, cum ar fi dezbaterile, sporturile, arta sau tehnologia
- Introducerea cardului elevului și studentului pentru activități și bunuri culturale și sportive cu un buget lunar care poate fi utilizat de către fiecare pentru a dobândi mai ușor acces la evenimente în parteneriat cu organizatori din toată țara, precum și pentru achiziția de cărți
- Implementarea unui sistem de evaluare a activităților extracurriculare asupra dezvoltării personale și academice a elevilor și studenților, pentru a ajusta și îmbunătăți continuu oferta educațională extracurriculară

Reforma examenelor și orientarea profesională

Sistemul actual de examinare a elevilor este adesea criticat pentru importanța pe care o acordării memorării.

Bacalaureatul, așa-numitul “examen de maturitate”, testează mai mult capacitatea de a reține și de a reproduce informații, în detrimentul evaluării abilităților practice și competențelor specifice ale fiecăruia. Având în vedere și faptul că admiterea la facultate depinde enorm de nota obținută la Bacalaureat, elevii sunt supuși unei presiuni excesive, chiar dacă nu toate facultățile necesită aceleași abilități și cunoștințe.

Concentrarea pe memorarea unor informații în locul dezvoltării abilităților practice înseamnă în același timp și o lipsă de orientare în carieră, elevii neavând ocazia de a înțelege domeniile în care ar putea să se specializeze. În plus, mulți elevi și studenți nu beneficiază de o ghidare eficientă în alegerea unei cariere sau a unui parcurs educațional, iar accesul la consiliere psihologică și profesională este insuficient. Astăzi, școlile și universitățile nu oferă suficient sprijin în explorarea opțiunilor de carieră, iar oportunitățile de practică și orientare profesională prin internship-uri sunt limitate. Astfel, elevii și studenții sunt adesea puși în situația de a lua decizii extrem de importante referitoare la viața lor în necunoștință de cauză și fără o expunere în prealabil pe piața muncii. Neexistând o continuitate, atunci când își aleg o facultate, mulți nu înțeleg ce implică meseria respectivă, fapt care adesea duce chiar la abandon universitar.

SENS înțelege că oamenii au aptitudini, talente și pasiuni diferite, fiecare utilă și benefică societății în felul ei și propune o serie de măsuri care țin cont de diversitatea umană spre dezbateri cu asociațiile elevilor, studenților, părinților și profesorilor.

Regândirea examenului de Bacalaureat

- Structurarea examenului de Bacalaureat în mod diferențiat în funcție de profilul elevului pentru o evaluare mai corectă și relevantă a competențelor dobândite, eliminând uniformizarea și reducând stresul
- Testarea cu precădere a abilităților de gândire critică, înțelegere și rezolvare a problemelor și aplicare practică a cunoștințelor
- Eliminarea subiectelor fără legătură directă cu profilul ales și concentrarea pe domeniile de specializare ale fiecărui elev, pentru a asigura o pregătire solidă pentru viitorul parcurs profesional
- Elaborarea de subiecte specifice pentru fiecare filieră vocațională și tehnică pentru a crește relevanța pentru elevii acestor filiere și a le recunoaște în mod adecvat abilitățile și competențele practice
- Reducerea rolului Bacalaureatului în accesul la universități și înlocuirea sa cu examene de admitere specifice fiecărui domeniu de studiu

Consilierea de carieră și practica

- Garantarea dreptului fiecărui elev și student la ședințe individuale și confidențiale de consiliere de carieră școlar începând cu primul an de liceu, pentru a identifica interesele, talentele și abilitățile fiecăruia și cum se potrivesc acestea cu oportunitățile de parcurs profesional
- Implicarea universităților, organizațiilor non-guvernamentale și companiilor locale în orientarea profesională, prin vizite în întreprinderi și ateliere de lucru
- Introducerea portofoliului personalizat de carieră care include obiectivele de carieră, abilități, experiențe și rezultate, pentru o vizualizare a progresului și o structurare a planurilor educaționale și profesionale
- Organizarea la liceu și universități de târguri anuale de carieră și întâlniri cu profesioniști din diferite domenii pentru a oferi elevilor o perspectivă asupra oportunităților și a le înlesni deciziile în privința drumului profesional
- Dezvoltarea unui program național de practică obligatorie, în condiții bine reglementate, pentru elevii de liceu începând cu clasa a 10-a și pentru studenți, facilitate prin parteneriate ale primăriei și școlilor cu companii locale din domenii variate
- Lansarea unui program național de mentorat pentru elevi și studenți susținut de profesioniști din diferite domenii, cu precădere alumni ai fiecărei unități de

învățământ, care pot contribui la definirea obiectivelor de carieră și ghida alegerea parcursului educațional ulterior

Învățământul dual

Având în vedere diversitatea aptitudinilor și a intereselor pe care elevii din România pot să le aibă, dar și lipsa de forță de muncă calificată într-o multitudine de domenii esențiale precum construcții, instalații, amenajări, meșteșuguri, HoReCa, precum și în domeniile economice verzi, precum instalarea și operarea de surse de energie regenerabilă, etc, SENS consideră imperios necesar ca sistemul de învățământ vocațional și dual să fie reformat încât să răspundă cerințelor și nevoilor actuale și viitoare.

Acum, multe dintre programele vocaționale nu sunt suficient de bine conectate cu cerințele reale contemporane, elevii absolvind fără competențele practice necesare încadrării pe piața muncii. Infrastructura dedicată învățământului profesional este insuficient dezvoltată, iar multe școli nu dispun de echipamentele și laboratoarele necesare pentru formarea practică adecvată. Lipsa de finanțare și resursele limitate conduc la un nivel scăzut al calității actului educațional în aceste domenii. În plus, parteneriatele dintre școli și companii sunt insuficiente sau nedezvoltate, accesul elevilor la stagii de practică relevante fiind astfel limitat

Deși percepția asupra școlilor profesionale este în general negativă, fiind văzute ca o soluție de compromis, SENS crede că aceasta este o imagine falsă și dorește redarea acestor meserii respectul cuvenit.

Promovarea învățământului dual

- Construcția de noi școli profesionale și renovarea celor existente prin dotarea adecvată cu echipamente specifice fiecărui domeniu de studiu, inclusiv prin parteneriat cu mediul privat, pentru o formare practică de calitate
- Organizarea de campanii de conștientizare, informare și consiliere pentru a schimba percepția negativă asupra învățământului vocațional și a-l promova drept o cale solidă către succes profesional
- Încurajarea companiilor private să co-finanțeze programele școlilor profesionale de unde își recrutează viitorii angajați
- Oferirea de burse și premii pentru elevii care se disting în domeniile tehnice și profesionale, pentru a stimula interesul și motivația

Colaborarea cu angajatorii în învățământul dual

- Crearea unei platforme naționale prin care școlile profesionale să primească date actualizate despre nevoile angajatorilor și cerințele de competențe

- Oferirea de granturi competitive pentru școli profesionale care implementează programe inovatoare și eficiente de formare prin parteneriate pe termen lung cu sectorul privat
- Dezvoltarea de programe de formare profesională continuă pentru profesori, în colaborare cu industria, pentru a asigura că aceștia sunt la curent cu cele mai recente tehnologii și practici din domeniu
- Adaptarea periodică a curriculei aferente școlilor profesionale în funcție de nevoile companiilor, pentru a alinia programele de studii cu cerințele pieței
- Impunerea unui număr minim de ore de practică în companii pentru elevii din cadrul sistemului de învățământ dual și profesional
- Înființarea de centre regionale de excelență profesională pentru formare și practică avansată împreună cu companii private din domenii relevante

Învățământul universitar

Cu toate că la ora actuală în România funcționează aproape 100 de universități, dintre care mai bine de jumătate sunt de stat, suntem pe ultimul loc în UE la numărul de tineri absolvenți de învățământ superior și mult sub media europeană.

Ne confruntăm cu această situație dintr-o serie de motive care afectează accesibilitatea, echitatea și calitatea studiilor. În primul rând, din cauza costurilor ridicate pentru cazare, masă și taxe nejustificate, mediul universitar le este inaccesibil tinerilor din medii defavorizate. Sistemul de burse sociale și de performanță este insuficient dezvoltat, iar sprijinul financiar pentru studenții vulnerabili este de multe ori inadecvat, ceea ce duce la abandon universitar. De asemenea, nefiind susținuți financiar în mod corespunzător, aceștia trebuie adeseori să se angajeze în alte domenii decât cel de studiu ca să se poată întreține și să își continue educația, ceea ce din nou poate duce la surmenaj și abandon universitar.

Infrastructura universitară este adesea învechită, cu sedii, unități și campusuri care nu răspund întotdeauna nevoilor de bază ale studenților și care nu oferă servicii integrate precum cele de sănătate mintală sau de consiliere profesională. Din aceste cauze, calitatea vieții studenților este una scăzută, iar performanțele lor academice au de asemenea de suferit.

În plus, există un decalaj între programele oferite de universități și cerințele actuale de pe piață, în multe domenii studenții absolvind fără cunoștințele teoretice și practice complete necesare integrării în câmpul muncii. Raritatea stagiilor de practică relevante contribuie masiv la acest decalaj. Nu în ultimul rând, lipsa de transparență în luarea deciziilor, în alocarea fondurilor și în ocuparea posturilor din universități, creează o atmosferă de neîncredere și inechitate, de “cerc închis”, afectând credibilitatea actului educațional și descurajând urmărirea unui parcurs academic de lungă durată.

SENS știe că anii de studenție sunt cruciali în evoluția tinerilor spre adulți responsabili și specialiști în domeniile alese și propune măsuri țintite care să îi sprijine în parcursul lor.

Accesibilitatea în educația universitară

- Extinderea accesului la locuri subvenționate de stat pentru a încuraja un număr mai mare de absolvenți de liceu să urmeze învățământul superior, cu prioritate acordată studenților din categorii sociale cu risc de marginalizare
- Simplificarea accesului studenților la resursele administrative prin digitalizarea proceselor, inclusiv pentru înscrierea la cursuri sau accesul la notele de examen
- Extinderea programelor de burse și creșterea cuantumului acestora pentru a sprijini studenții cu venituri mici, astfel încât aceștia să poată beneficia de cazare și masă gratuită sau la preț redus
- Dezvoltarea de programe specifice pentru a sprijini studenții din zone rurale, comunități defavorizate sau cu impedimente fizice, oferindu-le suport financiar și academic suplimentar

Echitatea și transparența în educația universitară

- Revizuirea metodologiei de alegere a structurilor de conducere la nivelul comunității academice, astfel încât prorectorii și decanii să fie aleși în mod direct de către membrii comunității academice
- Asigurarea separării puterilor în universități prin diminuarea prerogativelor rectorului, sporirea puterii senatului și crearea unei a doua camere a parlamentului universităților formată din decani și directorii de departamente
- Impunerea principiului “*un om – o funcție*” în universități
- Introducerea obligativității ca fiecare universitate să publice raportul anual detaliat al veniturilor și cheltuielilor, inclusiv detalii despre investițiile în clădiri, modernizarea căminelor și dezvoltarea infrastructurii digitale
- Eliminarea taxelor care nu sunt direct legate de procesul educațional, pentru a reduce presiunea financiară asupra studenților
- Implementarea unor măsuri stricte pentru combaterea corupției în universități, inclusiv printr-un sistem anonim de raportare a abuzurilor
- Evaluarea anuală a rectorilor și decanilor, bazată pe criterii de performanță bine stabilite și feedback din partea comunității academice
- Crearea de mecanisme de prevenire a abandonului universitar prin oferirea de consiliere academică și suport psihologic pentru studenții vulnerabili

- Introducerea unui indicator de calitate în finanțare pentru universitățile care oferă stagii de practică plătite și acordarea de granturi universităților pentru stagii de practică și cercetare pentru studenți

Infrastructura universitară

- Modernizarea clădirilor universitare pentru a crește accesibilitatea, prin rampe, lifturi, săli de clasă și laboratoare echipate corespunzător și eficiența energetică prin reabilitare termică, instalarea de panouri solare și fotovoltaice
- Construcția de noi cămine studentești la standarde ridicate de calitate cu accesibilitate pentru studenții cu impedimente fizice, pentru a crește numărul de locuri disponibile în vederea acoperirii cererii, oferind prioritate studenților cu venituri mici
- Modernizarea căminelor studentești existente pentru a oferi condiții decente de locuit, inclusiv acces la internet de mare viteză, săli de studiu și facilități moderne de bucătărie și spălătorie
- Prioritizarea investițiilor în tehnologie pentru a crea campusuri inteligente, inclusiv infrastructură IT modernă cu Wi-Fi gratuit în toate spațiile universitare
- Implicarea organizațiilor non-guvernamentale, studentești și a mediului privat în finanțarea proiectelor de modernizare și în operarea și mentenanța infrastructurii campusurilor universitare

Calitatea studiilor universitare

- Garantarea dreptului neîngrădit al universităților de a își alege agenția de auditare a calității academice, în vederea evaluării instituționale periodice, dintre cele membre cu drepturi depline ale Asociației Europene pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior, eliminând monopolul ARACIS (Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior)
- Introducerea obligativității ca universitățile să urmărească și să publice statistici cu privire la evoluția absolvenților pentru a încuraja adaptarea programelor educaționale la nevoile pieței muncii
- Încurajarea și finanțarea participării profesorilor la cursuri de formare continuă, atât în ceea ce privește noile tehnologii, cât și abordările pedagogice moderne, pentru a asigura o predare de calitate
- Încurajarea programelor de studii care îmbină științele exacte, umaniste și sociale pentru a răspunde provocărilor complexe din lumea actuală
- Flexibilizarea programelor de studii pentru ca studenții să își personalizeze în mai mare măsură parcursul educațional universitar, adaptat intereselor și nevoilor parcursului profesional pentru care se pregătesc

- Generalizarea utilizării regulate a sistemelor de evaluare a cursurilor și a profesorilor pentru a îmbunătăți calitatea predării și relevanța materiei
- Integrarea cursurilor de alfabetizare digitală și tehnologie în toate programele de studiu, inclusiv utilizarea inteligenței artificiale și a realității virtuale, pentru a spori interactivitatea și relevanța educației și a pregăti studenții pentru piața muncii moderne
- Stimularea participării la programe de mobilitate academică internațională, pentru a permite studenților să dobândească o perspectivă globală și a îmbunătăți competitivitatea universităților românești
- Oferirea de cursuri și activități extracurriculare care promovează cunoștințele despre schimbările climatice, energia verde și responsabilitatea ecologică
- Asigurarea accesului gratuit al studenților la platforme online și biblioteci virtuale pentru îmbunătățirea resurselor educaționale

Calitatea vieții studenților

- Crearea de zone de socializare și colaborare pentru studenți, inclusiv săli de lectură, spații pentru evenimente și activități extracurriculare, cafenele studențești și spații verzi dedicate recreerii
- Garantarea unei pauze de prânz de o oră în orarul zilnic
- Introducerea unor opțiuni mai flexibile pentru programul academic, cum ar fi posibilitatea de a alege cursuri în format online sau hibrid, pentru a permite studenților să își gestioneze mai bine timpul și să evite suprasolicitarea
- Implementarea de ateliere și cursuri pentru studenți pe teme precum managementul stresului, dezvoltarea personală și echilibrul între viața personală și cea academică, pentru a-i ajuta să facă față presiunilor academice și să își îmbunătățească sănătatea mintală
- Dezvoltarea infrastructurii de sănătate în campusuri, incluzând cabinete medicale și servicii de sănătate mintală accesibile și gratuite
- Implementarea unor mecanisme de monitorizare a stării de sănătate fizică și mintală a studenților pentru a identifica la timp eventualele probleme
- Încurajarea participării la activități extracurriculare variate, de la cluburi academice și artistice, la grupuri de voluntariat și sport, care să contribuie la dezvoltarea personală și la echilibrul emoțional al studenților
- Sprijinirea unor programe pilot cu acces în campus la terapii alternative precum, yoga, sesiuni de meditație și alte activități menite să susțină sănătatea mintală și fizică a studenților

Cercetarea

Progresul înseamnă curiozitate și dorința de a face lucrurile mai bine. O societate orientată spre viitor, așadar, este o societate care prioritizează cercetarea, susține inovarea și încurajează tinerii să își dezvolte potențialul intelectual. Cercetarea este joacă, dar este, în primul rând, responsabilitate față de ceilalți, de mediu și de generațiile viitoare.

La ora actuală, cercetarea în România este, însă, finanțată insuficient, mult sub media europeană, iar puținele fonduri alocate sunt distribuite ineficient. Infrastructura este învechită, iar colaborările între universități, institute de cercetare și sectorul privat sunt limitate. Birocrația excesivă, nealinierea la standardele internaționale și la piața muncii, precum și reticența în a deschide noi linii de studiu fac ca fenomenul de exod al creierelor să ia amploare.

SENS vede cercetarea ca parte integrantă în dezvoltarea României și propune măsuri concrete pentru a include metoda științifică în toate nivelurile de școală, precum și pentru a moderniza sectorul cercetării și de a-l orienta spre sustenabilitate și competitivitate globală.

Finanțare sustenabilă și ținută pentru cercetare

- Creșterea fondurilor alocate cercetării la un nivel de minimum 1% din PIB, cu scopul de a susține substanțial și pe termen lung proiectele inovatoare
- Finanțarea programelor destinate tinerilor cercetători pentru a reduce exodul creierelor prin proiecte de cercetare aplicată în domenii esențiale precum economia circulară și sustenabilă
- Oferirea de granturi pentru proiecte de cercetare care implică colaborarea între universități și sectorul privat
- Reducerea birocrăției și digitalizarea proceselor de aplicare și gestionare a fondurilor pentru cercetare.
- Permitearea cercetării substanțelor psihoactive în laboratoare de cercetare, în condiții bine reglementate, și înființarea și acordarea de granturi în acest scop
- Permitearea înființării pe teritoriul României de laboratoare de cercetare a substanțelor psihoactive, în condiții bine reglementate, de către agenți străini (universități străine, companii farmaceutice, companii din industria textilă etc.) cu obligativitatea angajării într-o cotă de minim 30% a cercetătorilor și specialiștilor cetățeni români
- Creșterea finanțării Agenției Spațiale Române

Educația și formarea pentru o economie a cunoașterii

- Integrarea cercetării în toate nivelurile educaționale, încă din școala generală și liceu, prin concursuri de știință și proiecte educaționale
- Dezvoltarea unui program de formare continuă pentru cercetători, care să includă domenii precum tehnologia digitală și economia circulară
- Crearea unui sistem național de mentorat între cercetători cu experiență internațională și cei la început de carieră pentru a stimula dezvoltarea profesională

Cercetare și dezvoltare sustenabilă

- Creșterea investițiilor publice în cercetarea pentru tehnologii verzi precum energia regenerabilă, stocarea, reciclarea și economia circulară, inclusiv realizarea de proiecte pilot în campusurile universitare și cartiere
- Demararea de parteneriate internaționale pentru cercetare în schimbările climatice pentru a dezvolta soluții specifice României pentru reducerea emisiilor de carbon și adaptarea la schimbările climatice
- Dezvoltarea unui cluster de cercetare pentru agricultura sustenabilă, concentrat pe practicile agricole ecologice și inovative pentru a asigura securitatea alimentară
- Finanțarea programelor de cercetare pentru dezvoltarea materialelor biodegradabile pentru a reduce poluarea și risipa

Cercetare și inovare socială, inclusiv prin tehnologii digitale

- Susținerea inițiativelor de cercetare care abordează probleme precum incluziunea socială, accesul la educație și accesul la sănătate pentru grupurile vulnerabile
- Stimularea cercetării și dezvoltării tehnologiilor inteligente și echipamentelor pentru persoanele cu impedimente fizice pentru a asigura accesibilitatea la toate nivelurile societății
- Dezvoltarea de parteneriate public-private pentru soluții de sănătate digitală precum platformele de telemedicină și alte tehnologii care fac serviciile de sănătate mai accesibile tuturor
- Promovarea inovațiilor digitale care îmbunătățesc accesul la educație și formare continuă, combinată cu dezvoltarea infrastructurii digitale în zonele rurale pentru a facilita egalitatea de șanse
- Lansarea unui pachet de reduceri fiscale și granturi pentru companiile care dezvoltă soluții tehnologice pentru incluziune și coeziune socială

Etică și responsabilitate în cercetare și inovare

- Publicarea detaliată a modului de alocare a fondurilor de cercetare pentru a asigura transparența și corectitudinea procesului
- Crearea unui cadru etic pentru cercetare cu standarde clare, monitorizate și aplicate de către o comisie independentă
- Instruirea obligatorie a cercetătorilor în câmpul cercetării responsabile
- Promovarea accesului deschis la publicațiile și rezultatele cercetării finanțate din fonduri publice
- Revizuirea regulilor privind protecția datelor personale și confidențialitatea în cercetările care implică tehnologii digitale
- Implementarea unor standarde pentru ca toate proiectele de cercetare să limiteze impactul asupra mediului și să promoveze soluții sustenabile

Cultura

SENS recunoaște potențialul enorm pe care domeniul Cultură îl are în educația non-formală, regenerarea urbană, activarea zonelor rurale, turism și promovarea României la nivel internațional. De asemenea, SENS vede domeniul Cultură, în ansamblu său, drept un câmp valid de muncă și cu nenumărate oportunități de specializare pentru tineri.

La ora actuală, însă, sectorul cultural din România se confruntă cu numeroase probleme care afectează toate sferele de activitate din domeniu: conservarea și promovarea patrimoniului material și imaterial, producția și promovarea actului artistic, calitatea vieții lucrătorilor din cultură, accesul cetățenilor la evenimente și resurse culturale. Finanțarea insuficientă și lipsa unei strategii coerente pentru susținerea culturii au dus la degradarea siturilor, a clădirilor istorice și a infrastructurii culturale. Instituțiile culturale publice, precum teatrele, muzeele și bibliotecile, funcționează cu resurse limitate și sunt sufocate în procesul birocratic. În același timp, angajații din aceste instituții, artiștii independenți, precum și ceilalți lucrători din cultură nu beneficiază de suficient sprijin financiar și legislativ.

De asemenea, în momentul de față, accesul oamenilor la cultură este inegal, în special în defavoarea persoanelor din comunități rurale sau marginalizate, atât din cauza finanțării precare cât și a penuriei de personal specializat.

SENS sprijină sectorul cultural din România prin măsuri țintite de reformă și investiții, prin încurajarea accesării de capital privat și prin susținerea conectării domeniului cu mediul internațional.

Politici de finanțare

- Asigurarea unei finanțări publice continue prin asigurarea unui procent minim de 1% din PIB pentru susținerea sectorului cultural
- Crearea unui sistem de finanțare transparent și echitabil prin digitalizarea și transparentizarea proceselor de acordare a finanțării pentru proiecte culturale
- Integrarea culturii în strategia națională de dezvoltare durabilă, recunoscând rolul acesteia în coeziunea socială și în promovarea valorilor
- Stabilirea unor scheme de finanțare pe termen lung pentru proiectele culturale care au un impact semnificativ în comunități
- Finanțarea cercetării în domeniul conservării patrimoniului cultural și natural
- Încurajarea implicării sectorului privat în finanțarea culturii, inclusiv prin donații și sponsorizări către instituțiile publice de cultură
- Crearea posibilității pentru instituțiile publice de cultură de a accesa 3,5% din impozitul pe venit asemenea ONG-urilor

Statutul lucrătorului în cultură

- Definirea clară a statutului lucrătorului cultural și integrarea corespunzătoare a meseriilor din domeniu în Codul Ocupațiilor din România
- Modernizarea, flexibilizarea și suplimentarea schemelor de funcții din instituțiile publice de cultură pentru a corespunde cerințelor actuale și viitoare de pe piața internațională a muncii
- Simplificarea și transparentizarea procesului de recrutare și de angajare în instituțiile publice de cultură, încurajând o piață a muncii dinamică în domeniu
- Eliminarea inechităților salariale din domeniu
- Creșterea capacității de formare și acreditare în domeniu, inclusiv în mediu privat, și recunoașterea cursurilor de formare și acreditare în domeniu absolvite în străinătate
- Decontarea cursurilor de limbă străină pentru lucrătorii din instituțiile de cultură dacă aceasta este folosită direct în muncă
- Încurajarea schimbului de experiență la nivel internațional
- Reglementarea la nivel național a modului de acordare a licențelor pentru artiștii stradali și crearea infrastructurii necesare pentru ca aceștia să își desfășoare activitatea
- Recunoașterea muncii prin contracte de cedare de drepturi de autor sau prestări servicii drept vechime în muncă
- Elaborarea și adoptarea unui Cod al Managementului în cultură

Protejarea și promovarea patrimoniului cultural

- Elaborarea și adoptarea unui Cod al Patrimoniului care să țină cont de varietatea patrimonială din România, de dinamicitatea domeniului, precum și de recomandările internaționale
- Alocarea de fonduri pentru reabilitarea siturilor istorice și clădirilor cu valoare culturală sau care pot fi transformate în centre culturale și spații pentru activități artistice, în special în zonele rurale
- Crearea unei rețele naționale de colectare și transport de urgență a obiectelor de patrimoniu și a unor centre regionale de depozitare a acestora în caz de calamități naturale sau de război
- Crearea unui fond de urgență pentru restaurarea rapidă a patrimoniului imobil în caz de calamități naturale sau de război
- Extinderea colaborării cu organizațiile internaționale pentru a promova patrimoniul românesc la nivel global și a atrage fonduri internaționale
- Valorificarea patrimoniului industrial, în special prin recunoașterea potențialului turistic și educațional
- Transformarea unor situri arheologice care se pretează în puncte de atracție turistică
- Susținerea, inclusiv prin facilități fiscale, a brand-urilor locale sau naționale din industria textilă, ceramică, etc. care promovează patrimoniul cultural

Dezvoltarea infrastructurii culturale

- Crearea unui fond național pentru infrastructura culturală, destinat exclusiv modernizării acestora și sprijinirii proiectelor de renovare și reabilitare a spațiilor culturale
- Modernizarea teatrelor, muzeelor și a sălilor de concert pentru îmbunătățirea facilităților și a accesibilității acestora pentru toate categoriile de public
- Modernizarea muzeelor memoriei existente și înființarea de noi astfel de instituții
- Deschiderea sau, după caz, redeschiderea, modernizarea, finanțarea și dotarea corespunzătoare a centrelor culturale din zona rurală, precum și din orașele mici și medii
- Deschiderea sau, după caz, redeschiderea, modernizarea, finanțarea și dotarea corespunzătoare a bibliotecilor publice din zona rurală, precum și din orașele mici și medii
- Stimularea colaborărilor între stat și sectorul privat pentru finanțarea construcției și întreținerii de spații culturale

Sprijinirea industriilor creative

- Încurajarea parteneriatelor internaționale în domeniul cinematografiei și crearea condițiilor fiscale propice pentru ca aceste parteneriate să fie stabile
- Oferirea de finanțare directă pentru artiști și organizații culturale independente, în special pentru cei din industrii emergente – film, design, media digitală, jocuri video
- Crearea unui fond de sprijin pentru artiștii independenți care nu sunt angajați în instituții publice și care nu beneficiază de o protecție socială adecvată
- Dezvoltarea incubatoarelor culturale și artistice pentru susținerea proiectelor și dezvoltarea industriilor creative, oferind spațiu de lucru și acces la resurse
- Promovarea artei digitale și a noilor forme de expresie artistică care integrează tehnologia prin facilități fiscale pentru companiile care finanțează proiecte culturale sau susțin artiștii independenți
- Reformarea Institutului Cultural Român pentru a îmbunătăți sprijinul oferit artiștilor români în a participa la expoziții și evenimente culturale internaționale și pentru a promova arta și cultura românească în străinătate

Accesibilitate culturală și incluziune socială

- Finanțarea corespunzătoare a Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune
- Dezvoltarea unei platforme naționale care să faciliteze accesul online la spectacole, expoziții, arhive culturale și producții cinematografice autohtone
- Menținerea unei cote reduse a TVA pentru cărți și bilete la spectacole
- Subvenționarea în continuare a accesului la evenimente culturale (teatru, operă, muzee, expoziții) pentru toate categoriile defavorizate, inclusiv elevi, studenți, pensionari
- Susținerea programelor care promovează cultura minorităților, în special comunitatea romă, queer și alte grupuri vulnerabile prin spectacole, expoziții și festivaluri
- Susținerea programelor care facilitează accesul seniorilor la cultură
- Adaptarea infrastructurii culturale pentru a fi accesibilă persoanelor cu impedimente fizice și senzoriale și dezvoltarea de programe culturale incluzive
- Promovarea și susținerea programelor culturale care păstrează legătura culturală între românii din diaspora și patrimoniul național

Tinerii și cultura

- Încurajarea tinerilor în a forma și participa la cenacluri literare și cluburi culturale și artistice în cadrul școlilor
- Crearea unui cadru legislativ și formal prin care tinerii să participe la procedurile de numire și de evaluare a managerilor din instituțiile publice de cultură
- Încurajarea tinerilor în a urma o carieră în domeniu prin crearea și susținerea unui program național de internship-uri plătite în instituțiile publice de cultură

Sustenabilitate în cultură

- Digitalizarea în instituțiile publice de cultură și simplificarea procedurilor birocratice interne
- Reabilitarea instituțiilor publice de cultură încât să fie eficiente din punct de vedere energetic
- Finanțarea suplimentară a programelor de cercetare privind meșteșugurile și metodele tradiționale ca alternative sustenabile la practici contemporane
- Implementarea de standarde ecologice pentru festivaluri și alte evenimente culturale

Sportul

În ciuda multiplelor beneficii asupra sănătății și a potențialului de promotor al țării, atât sportul de masă cât și sportul de performanță din România sunt neglijate. Una dintre cele mai mari provocări este accesibilitatea limitată la infrastructura sportivă, în special în mediul rural și în zonele defavorizate. Lipsa terenurilor, echipamentelor și centrelor sportive în afara marilor orașe limitează participarea la activități fizice pentru o mare parte a populației.

Finanțarea insuficientă a sportului, în special a sportului de masă, reprezintă o altă problemă majoră. Resursele financiare sunt concentrate în sportul de performanță, iar programele pentru tineret și pentru sportul de întreținere nu primesc atenția necesară, ducând astfel la o lipsă de educație fizică de calitate în școli și la o implicare redusă a tinerilor în activități sportive.

Sănătatea publică este un alt aspect vulnerabil, întrucât activitatea fizică scăzută contribuie la creșterea problemelor de sănătate, cum ar fi obezitatea și bolile cardiovasculare. În plus, sportul pentru persoanele cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile este subfinanțat și subdezvoltat.

În sportul de performanță, lipsa de investiții în infrastructură modernă și în programe de formare pentru tineri talentați afectează competitivitatea internațională a României. Sectorul sportiv românesc are nevoie de investiții durabile, de reforme și de accesibilizare.

Accesul la infrastructura sportivă

- Construirea de terenuri sportive, bazine de înot și piste de biciclete în mediul rural și zone defavorizate, pentru a oferi comunităților marginalizate acces la facilități de sport și activități recreative, promovând un stil de viață mai activ și sănătos
- Reabilitarea și modernizarea bazelor sportive prin renovarea infrastructurii existente și sprijinirea cluburilor de sport locale, pentru a îndeplini standardele de eficiență energetică și a reduce amprenta de carbon, contribuind de asemenea la creșterea interesului pentru sport
- Crearea de parteneriate public-private pentru infrastructură sportivă, pentru a crește numărul de facilități disponibile fără a pune o povară financiară semnificativă pe bugetul public
- Susținerea sporturilor care au un impact redus asupra mediului și utilizarea resurselor sustenabile în organizarea competițiilor
- Dezvoltarea infrastructurii pentru sporturi alternative precum ciclism, drumeții, cățărări, în orașe și în zonele naturale pentru a încuraja un stil de viață activ în toate regiunile

Finanțarea insuficientă a sportului de masă

- Crearea unui fond național de susținere a sportului de masă, pentru a asigura finanțare pentru programe sportive locale, contribuind la creșterea participării la activități fizice
- Introducerea obligativității ca localitățile să subvenționeze cluburile sportive comunitare, pentru a stimula activitățile sportive la nivel de bază și permite accesul tuturor la sport
- Introducerea voucherelor sportive pentru familiile cu venituri mici, pentru a permite copiilor din familii dezavantajate să participe la activități sportive, reducând barierele financiare
- Dezvoltarea parteneriatelor cu organizații non-guvernamentale sportive pentru a organiza evenimente sportive locale și regionale, contribuind la creșterea participării la sportul de masă

Educația fizică în școli

- Lansarea unui program național pentru amenajarea terenurilor de sport în școli, și derularea de competiții sportive locale, pentru a crește implicarea tinerilor în activități fizice și a sprijini dezvoltarea sportului de masă
- Crearea unui program național de formare pentru profesorii de educație fizică pentru a le îmbunătăți pregătirea și crește calitatea educației fizice în școli
- Extinderea numărului de ore de educație fizică obligatorii în școli pentru a stimula interesul elevilor pentru activitățile fizice
- Încurajarea parteneriatelor dintre școli și cluburi sportive locale pentru a oferi elevilor acces la mai multe activități și facilități sportive
- Integrarea activităților sportive extracurriculare în programul școlar, precum organizarea de competiții și evenimente sportive în afara orelor de curs, cu accent pe sporturile de echipă și competitivitatea sănătoasă
- Sprijinirea sporturilor alternative, precum handbalul sau badmintonul, pentru a diversifica opțiunile pentru elevi și a crește implicarea în activități fizice

Sănătatea publică și sportul

- Derularea de campanii naționale de conștientizare a importanței sportului pentru sănătate, pentru a promova activitatea fizică regulată pentru prevenirea bolilor și menținerea unui stil de viață sănătos
- Facilitarea accesului la activități sportive pentru toate categoriile sociale prin subvenții pentru centrele de fitness și sport pentru persoanele cu venituri mici
- Conceperea de programe de sport pentru persoanele în vârstă pentru a contribui la menținerea sănătății și la reducerea izolării sociale
- Dezvoltarea de programe și infrastructuri pentru sportul paralimpic, pentru a încuraja incluziunea persoanelor cu impedimente fizice în sport
- Crearea de programe de sport pentru combaterea obezității infantile, pentru a promova activități fizice în rândul copiilor și tinerilor, combătând obezitatea și alte probleme de sănătate asociate inactivității

Sportul de performanță și competitivitatea internațională

- Stabilirea unui cadru de finanțare predictibil pentru sportivii de performanță, pentru a contribui la dezvoltarea talentelor
- Identificarea și sprijinirea sportivilor tineri prin programe de antrenament specializate, pentru a asigura succesul pe termen lung
- Modernizarea bazelor de antrenament și a facilităților pentru a îmbunătăți pregătirea sportivilor și competitivitatea internațională

- Colaborarea cu alte țări și organizații sportive pentru a aduce expertiză și resurse noi pentru dezvoltarea sportului de performanță în România
- Oferirea de oportunități de carieră pentru sportivii retrași din activitatea competițională pentru a sprijini integrarea acestora pe piața muncii

Natura – trai în armonie cu mediul, o moștenire pentru viitor

Constituția României subliniază că fiecare dintre noi are dreptul la un mediu sănătos și echilibrat. Aceasta nu este doar o promisiune, ci o obligație pe care statul trebuie să o respecte și să o protejeze. SENS consideră că este timpul să transformăm acest drept în realitate, nu doar prin legi, ci și prin acțiuni concrete.

Protecția mediului și conservarea naturii

Dezvoltarea economică, prin investiții în infrastructură și creșterea consumului, vine cu provocări majore la adresa utilizării terenurilor și a mediului înconjurător. În plus, gestionarea defectuoasă a fondului forestier și a deșeurilor, precum și schimbările climatice, pun presiune suplimentară asupra ecosistemelor naturale și biodiversității bogate a României. Partidul SENS își asumă responsabilitatea de a ghida dezvoltarea economică fără a distruge resursele naturale unice și biodiversitatea bogată, inclusiv pădurile, apele, flora și fauna.

Conservarea biodiversității și protejarea ecosistemelor naturale

Conservarea biodiversității este esențială pentru menținerea echilibrului ecologic. România trebuie să respecte Strategia UE pentru Biodiversitate 2030 și Cadrul Global pentru Biodiversitate din 2022, care prevăd creșterea suprafețelor protejate.

Propunem:

- Extinderea ariilor protejate pentru a acoperi 30% din teritoriul național până în 2030, comparativ cu 23% în prezent, incluzând noi habitate de importanță națională și internațională, inclusiv zonele marine de la Marea Neagră
- Rezolvarea deficiențelor rețelei de situri protejate Natura 2000 prin adoptarea planurilor de gestionare pentru stabilirea și implementarea măsurilor de conservare specifice pentru fiecare sit protejat
- Consolidarea capacității administrative pentru gestionarea eficientă a ariilor protejate și intensificarea eforturilor de colectare a datelor privind starea habitatelor și speciilor protejate
- Reabilitarea a cel puțin 15% din ecosistemele degradate până în anul 2030, prioritizând zonele cu impact ridicat asupra biodiversității și resurselor de apă
- Refacerea coridoarelor ecologice pentru a facilita migrația speciilor și a menține ecosistemele sănătoase, inclusiv prin crearea de zone tampon și coridoare de trecere între ariile protejate, în special în regiunile montane și deltaice
- Protecția biodiversității în zonele cu instalații de energie eoliană și fotovoltaică, ce pun în pericol în special păsările și insectele, prin introducerea în legislație a unor cerințe minime stricte de amplasament și echipare

- Protecția speciilor pe cale de dispariție prin măsuri specifice, cum ar fi crearea de programe de reproducere controlată și protecție a habitatelor critice
- Monitorizarea populațiilor de animale sălbatice pentru a preveni extincția speciilor și susține programele de conservare a biodiversității naționale

Resursele de apă și managementul sustenabil al acestora

Apa este o resursă vitală, dar și cea mai vulnerabilă în fața schimbărilor climatice și a poluării. SENS va promova măsuri concrete pentru a proteja și conserva resursele de apă dulce și a gestiona mai eficient infrastructura de aprovizionare cu apă.

Propunem:

- Realizarea și implementarea unui plan național de management integrat al resurselor de apă, inclusiv pentru prevenirea poluării apelor subterane și îmbunătățirea capacităților de stocare și distribuție a apei pentru agricultură
- Modernizarea și reabilitarea sistemelor de tratare și distribuție a apei pentru a reduce pierderile și a sprijini localitățile din zonele cu deficit hidrologic în asigurarea surselor de apă alternative în anii secetoși. Tarifele dinamice pot contribui la economisirea apei în aceste perioade
- Modernizarea sistemelor de colectare și tratare a apelor uzate pentru a atinge la timp țintele europene pentru treptele de epurare terțiară și cuaternară și pentru neutralitatea energetică a companiilor de apă. Tratarea nămolurilor trebuie făcută în mai mare măsură centralizat, cu producție de biogaz și compost, amelioratori pentru sol sau biochar
- Protejarea râurilor, lacurilor și a apelor subterane împotriva poluării industriale și agricole prin revizuirea cadrului de reglementare și tranziția către practici agricole durabile ce limitează utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor chimice

Creșterea suprafețelor împădurite

România trebuie să își revitalizeze pădurile pentru a combate efectele schimbărilor climatice, a preveni alunecările de teren și viiturile, a utiliza biomasa în mod sustenabil în sectorul construcțiilor și pentru încălzire, respectiv pentru a spori captarea și stocarea carbonului. Propunem:

- Lansarea unei campanii naționale de reîmpădurire, mobilizând comunitățile locale, sectorul privat și organizațiile non-guvernamentale cu scopul de a planta cel puțin 20000 hectare pe an, cu accent pe păduri autohtone și specii rezistente la schimbările climatice
- Inițierea unui program de extindere a rețelei de păduri urbane și parcuri verzi în toate orașele mijlocii și mari, pentru a îmbunătăți calitatea aerului și oferi zone de relaxare activă pentru cetățeni

- Întărirea sistemului SUMAL și introducerea monitorizării prin satelit a pădurilor pentru a detecta rapid tăierile ilegale și activitățile neautorizate
- Creșterea transparenței privind gestionarea fondului forestier prin dezvoltarea unui instrument de documentare și raportare a abuzurilor și implicarea cetățenilor și a organizațiilor non-guvernamentale
- Elaborarea un cod de bune practici pentru stocarea carbonului sub formă de biomasă alături de Garda Națională de Mediu și Garda Forestieră și dezvoltarea unui registru național al proiectelor de sechestrare de carbon
- Utilizarea creditelor de stocare a carbonului pentru a oferi o alternativă defrișării proprietarilor de păduri și a crește gradul de conservare a ecosistemelor
- Însăsprirea legislației prin introducerea de sancțiuni mai severe pentru operatorii și persoanele implicate în tăierile ilegale de păduri, concomitent cu întărirea capacității autorităților de control și de supraveghere

Accesul publicului la informații:

- Îmbunătățirea transparenței proceselor de evaluare de impact de mediu prin publicarea online a tuturor studiilor și a procesului decizional pe baza acestora
- Crearea și promovarea unui portal accesibil pentru informații și contestarea deciziilor legate de mediu, inclusiv în domeniile planificării legate de apă, natură și calitatea aerului
- Susținerea și finanțarea comunităților locale pentru a fi implicate în proiecte de mediu și conservare, inclusiv prin consultarea publicului în privința dezvoltării proiectelor de infrastructură verde
- Asigurarea că toate politicile de mediu respectă drepturile comunităților locale asupra terenurilor și resurselor naturale, prevenind abuzuri și practici nesustenabile

Protecția animalelor

În România, abandonul și maltratarea animalelor domestice este un fenomen comun. În mediul rural, numeroase animale trăiesc în condiții improprii, majoritatea legate în lanțuri scurte sau sunt ținute în țarcuri de dimensiuni foarte mici. Animalele de fermă sunt exportate în condiții inumane și extrem de stresante. Speciile din flora și fauna autohtonă și habitatele de interes comunitar nu beneficiază de o protecție reală în ciuda legislației în domeniu, comerțul online de animale domestice, de companie sau sălbatice este slab reglementat, iar legislația de protecția și bunăstarea animalelor este adesea ignorată. Partidul SENS susține următoarele măsuri menite să sporească bunăstarea animalelor sălbatice și domestice deopotrivă:

Revizuirea condițiilor de deținere a animalelor

Ținerea câinilor în lanț este o practică răspândită în România. Legislația actuală permite ținerea câinilor în lanț cu lungimea de 2 metri. Această practică afectează semnificativ bunăstarea fizică și psihică a animalelor. Propunem revizuirea condițiilor de deținere a animalelor:

- Adoptarea unei măsuri clare care să interzică ținerea câinilor legați în lanțuri.
- În locul lanțurilor propunem construcția padocurilor împrejmuite, împreună cu revizuirea dimensiunii minime a acestora astfel încât să asigure nevoile de mișcare ale animalelor.

Gestionare eficientă și etică a animalelor cu și fără deținător

- Realizarea unui recensământ național al câinilor cu și fără deținător.
- Derularea unui program național de sterilizare și microcipare gratuită a animalelor cu și fără deținător, subvenționat din fonduri Guvernamentale.
- Desfășurarea unor campanii naționale de conștientizare a obligațiilor legale față de animale și de promovarea adopției.
- Alocarea unor fonduri pentru îmbunătățirea condițiilor din adăposturile publice.

Comerțul online cu animale

- Responsabilizarea platformelor de comerț online cu privire la comerțul cu animale domestice, de companie sau sălbatice și derularea unor campanii naționale de conștientizare a populației cu privire la riscurile asociate comerțului cu animale pe aceste platforme

Justiție pentru animale

Deși există prevederi legale în materie de protecția și bunăstarea animalelor, acestea sunt aplicate în mod deficitar. Abuzurile, neglijența și actele de cruzime față de animale rămân adesea nepedepsite. Din această cauză, susținem:

- Consolidarea structurilor Poliției Animalelor prin creșterea numărului de personal și formarea personalului în legislația de protecție și bunăstarea animalelor.
- Modificarea statutului legal al animalelor din „bunuri mobile” în „ființe vii, sensibile, cu drepturi fundamentale”.

- Recunoașterea formală explicită a unor drepturi ale animalelor: dreptul la o viață în condiții decente, dreptul la sănătate și dreptul la reprezentare a intereselor.

Servicii social-veterinare de urgență

- Înființarea serviciilor de ambulanță veterinară socială prin colaborarea cu organizații non-guvernamentale și subvenționarea parțială a serviciilor veterinare de urgență pentru animale sălbatice sau domestice fără deținător, rănite sau aflate în situații critice.

Bunăstarea animalelor de fermă

- Interzicerea sistemelor de creștere în cuști a găinilor ouătoare și promovarea sistemului de creștere free-range.
- Interzicerea exportului de animale vii.
- Reglementarea producției și comercializării cărnii cultivate in-vitro.

Protejarea animalelor sălbatice și a habitatelor naturale

- Crearea unui registru cu valori nominale prestabilite pentru specii și habitate protejate, astfel încât să fie posibilă calcularea prejudiciului în cazul delictelor de mediu
- Crearea unei direcții specializate pe delikte de mediu în cadrul Poliției Animalelor și a unor cursuri de specializare în drept de mediu ținut spre personalul sistemului juridic.

Decarbonizarea

Tranziția către neutralitate climatică (net zero) până în 2050 este obligatorie pentru a atenua efectele schimbărilor climatice și a respecta angajamentele României în cadrul Acordului de la Paris și Pactului Verde European. Fiecare sector al economiei și întreaga societate trebuie să contribuie la acest obiectiv.

Toate politicile publice și demersurile făcute de autorități trebuie să aibă în prim plan binele fiecărui om pe termen lung, inclusiv al generațiilor viitoare, și să lucreze împreună, nu împotriva cetățenilor. Multe dintre politicile care contribuie la economia verde și decarbonizare sunt detaliate în capitolele aferente diferitelor sectoare de activitate în capitolul referitor la sustenabilitate.

Partidul SENS nu stabilește noi ținte și traiectorii de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, însă susține accelerarea tranziției în comparație cu Strategia pe Termen Lung și Planul Național Integrat pentru Energie și Schimbări Climatice. Pentru a stabili eventuale ținte concrete, SENS va urmări colaborarea cu organizațiile

non-guvernamentale din domeniu și va baza orice țintă pe modelări cantitative riguroase.

Sectorul energetic

Tranziția energetică este piatra de temelie a decarbonizării. Măsurile necesare sunt prezentate în capitolul dedicat sectorului energetic. SENS va plasa consumatorul de energie în centrul tuturor politicilor susținute în domeniul energiei, prin accelerarea investițiilor în eficiență energetică a locuințelor, în producția proprie de energie electrică fotovoltaică cu stocare, prin protecția adecvată a consumatorilor vulnerabili, respectiv prin asigurarea unei tranziții echitabile pentru regiunile dependente de combustibilii fosili.

Sectorul transporturilor

Transportul bazat pe combustibili fosili, respectiv cel rutier, în autoturisme personale, nu este sustenabil, nici sănătos. Măsurile necesare sunt prezentate în capitolul dedicat sectorului transporturilor. SENS se angajează să modernizeze și să extindă rețeaua de transport feroviar de persoane și marfă, să promoveze transportul fluvial și maritim de marfă, iar în transportul rutier, să sprijine în special dezvoltarea infrastructurii de stații de încărcare și achiziționarea de mijloace de transport public și de mare tonaj electrice sau pe bază de hidrogen.

Pentru rutele naționale aeriene principale, Tarom va fi sprijinită în tranziția cât mai rapidă către biocarburant, iar ulterior către electrificare. Tranziția către vehicule electrice este binevenită, însă nu se poate baza pe stimulente financiare substanțiale. Între timp, procentul minim de biocarburanți sustenabili amestecați în benzină și diesel va fi crescut treptat de la an la an. În mediul urban, mersul pe jos, bicicleta și trotinetele electrice, în combinație cu transportul în comun, trebuie să asigure nu doar în totalitate creșterea cererii, ci și să reducă ambuteiajele și traficul supraaglomerat din prezent.

Sectorul industrial

Industria este și trebuie să rămână în continuare un pilon al economiei românești, fiind necesare măsuri ambițioase dar calibrate pentru a fi competitivă la nivel internațional. Prin mecanismul Uniunii Europene de taxare la frontieră a carbonului și eliminarea mecanismului de compensare a costurilor cu certificatele de emisii, companiile din industrie vor avea în curând condițiile de a investi în decarbonizare.

Partidul SENS va sprijini procesele de eficientizare energetică, tranziția către noi procese și materii prime, respectiv adoptarea tehnologiilor de captare și stocare a carbonului în sectoarele mari emitente, precum producția de ciment, siderurgie, petrochimie, respectiv la incineratoarele de deșeuri. Măsurile sunt prezentate în capitolul dedicat industriei.

Sectorul construcțiilor și al clădirilor

Aspectele legate de consumul energetic al clădirilor sunt abordate în capitolul referitor la energie. Renovarea energetică a clădirilor prin izolații eficiente, ferestre termopan și utilizarea de sisteme de încălzire și răcire verzi trebuie să devină o prioritate națională, atât pentru a crește confortul termic și crea spații bine ventilate, cât și pentru a reduce costurile cu încălzirea și investițiile în rețele.

În construcția de noi clădiri, cu emisii reduse de carbon, SENS va promova reciclarea materialelor de construcții rezultate din demolări, utilizarea materialelor sustenabile și tehnologiilor eficiente energetic, respectiv a utilajelor electrice. Vom introduce standarde de construcție pentru clădirile publice noi, care vor trebui să fie zero emisii până în 2030. Măsurile sunt detaliate în capitolul dedicat sectorului construcțiilor.

Sectorul agricol

Agricultura este o sursă importantă de emisii de gaze cu efect de seră, dar și un sector cheie în eforturile de decarbonizare. Promovarea agriculturii sustenabile este descrisă în capitolul aferent. Practicile trebuie să reducă emisiile de dioxid de carbon, metan și pierderile de azot și fosfor.

SENS va susține la nivel european o tranziție a subvențiilor politicii agricole comune (PAC) către utilaje și sprijin tehnic pentru agricultura ecologică și agroecologică. Vom încuraja educarea fermierilor și stabilirea de bune practici adaptate climei, solurilor și culturilor din România pentru a reduce degradarea solului, a reduce necesarul de îngrășăminte chimice și a sprijini captarea carbonului în sol.

Gestionarea deșeurilor și economia circulară

România se află de mulți ani în procedură de infringement pentru gestionarea deficitară a deșeurilor. Gradul scăzut de colectare, în special cea selectivă pentru a facilita reciclarea și reutilizarea sunt o sursă semnificativă de poluare a apei, solurilor și aerului atât în mediul urban, cât și cel rural. Măsurile sunt detaliate în capitolul aferent economiei circulare.

Adaptarea la schimbările climatice

Schimbările climatice avansează în ritm accelerat și își fac tot mai puternic simțit efectul prin fenomene meteorologice extreme tot mai frecvente, inundații, secetă, incendii, vânt puternic, precum și prin temperaturi tot mai ridicate ce afectează toate ecosistemele. În paralel cu decarbonizarea, România trebuie să se adapteze la impactul inevitabil al schimbărilor climatice.

Partidul SENS urmărește implementarea unor strategii comprehensive de adaptare la schimbările climatice, care să abordeze aspecte precum managementul riscurilor de dezastre naturale (inundații, secete, incendii forestiere) și infrastructura rezilientă

la climă extremă. Autoritățile locale vor trebui să elaboreze planuri de acțiune specifice pentru adaptarea la impactul schimbărilor climatice, asigurându-se că orașele și comunitățile sunt pregătite pentru evenimente climatice extreme.

Inundații, alunecări de teren și gestionarea apelor

- Crearea unei baze de date digitale naționale cu toate proprietățile expuse la inundații și alunecări de teren, astfel încât planificarea urbană și rurală să se bazeze pe evaluări corecte ale riscului
- Introducerea obligativității ca fiecare localitate să dezvolte și să implementeze planuri locale de gestionare a riscurilor, incluzând măsuri specifice de prevenire a inundațiilor și alunecărilor de teren, instruind comunitățile locale și pregătindu-le pentru situații de urgență
- Reabilitarea și extinderea infrastructurii de îndiguire, drenaj și canalizare în toate localitățile pentru a face față precipitațiilor extreme, prevenind astfel inundațiile și deteriorarea infrastructurii
- Implementarea soluțiilor de drenaj natural, precum grădini de ploaie, zone de retenție a apei și păduri riverane, care să întârzie scurgerea apei și să reducă riscul acumulărilor în timpul precipitațiilor extreme
- Extinderea și protejarea parcurilor și pădurilor de-a lungul râurilor, ca zone tampon în caz de inundații, prevenind creșterea rapidă a apelor
- Extinderea sistemelor moderne de monitorizare și avertizare în timp real pentru inundații și alunecări de teren, pentru a oferi comunităților expuse timpul necesar pentru a preveni pagube materiale și pierderi de vieți
- Reîmpădurirea și întreținerea pădurilor în zonele montane și riverane, pentru a preveni eroziunea solului și a reduce riscul de alunecări de teren cauzate de precipitațiile extreme

Adaptarea la secetă și combaterea deșertificării

- Modernizarea și extinderea rețelelor de irigații, folosind tehnologii eficiente din punct de vedere al consumului de apă, cum ar fi irigațiile prin picurare și sistemele de monitorizare a umidității solului, pentru a reduce risipa
- Încurajarea utilizării tehnologiilor de economisire a apei, cum ar fi captarea și reutilizarea apei pluviale, filtrele de apă pentru re folosirea în irigații și senzori de control al irigațiilor automate, care optimizează utilizarea resurselor de apă.
- Extinderea programelor de reîmpădurire în zonele afectate de deșertificare și restaurarea ecologică a terenurilor degradate, folosind specii rezistente la secetă pentru a stabili solul, preveni eroziunea și reține apa în sol

- Restaurarea solurilor afectate de secetă și deșertificare, prin tehnici de agroecologie și gestionare sustenabilă precum mulcirea, cultivarea de culturi de acoperire și utilizarea îngrășămintelor organice
- Elaborarea planurilor locale de gestionare a resurselor de apă care includ utilizarea eficientă a apelor subterane, colectarea apei de ploaie și măsuri de acumulare și stocare a precipitațiilor
- Susținerea cercetării și a programelor agricole care să promoveze cultivarea plantelor rezistente la secetă, precum sorgul, asigurând stabilitatea recoltelor și securitatea alimentară
- Protejarea și restaurarea zonelor umede și a ecosistemelor acvatice afectate de secetă pentru a menține echilibrul hidrologic și a sprijini biodiversitatea dependentă de aceste ecosisteme

Prevenirea și stingerea incendiilor

Incendiile de vegetație sunt un fenomen natural care în trecut contribuia la revigorarea ecosistemelor, însă intervenția umană le transformă într-un risc major în special pentru păduri și în mediul rural, în special în contextul caniculei și al secetei.

- Derularea de campanii de educație pentru populația din mediul rural, fermieri și comunitățile locale privind riscurile legate de incendierea necontrolată și metode alternative sustenabile pentru gestionarea deșeurilor agricole
- Interzicerea și sancționarea incendiilor intenționate de câmpuri și vegetație, în special în perioadele uscate, cu aplicare de sancțiuni severe pentru cei care încalcă aceste reguli, pentru a reduce riscul izbucnirii incendiilor necontrolate
- Implementarea unui sistem național de monitorizare a incendiilor prin satelit, care să detecteze focarele în fazele incipiente și să permită intervenții rapide și bine coordonate în zonele afectate de incendii de vegetație
- Introducerea unor programe naționale de întreținere a pădurilor și curățare a vegetației uscate în zone vulnerabile la incendii, în colaborare cu autoritățile locale și forestiere, pentru a reduce alimentarea naturală a incendiilor
- Crearea unor echipe speciale de inspecție și monitorizare pentru identificarea și eliminarea rapidă a arderilor ilegale de deșeuri, cu sancțiuni stricte pentru cei care contribuie la poluarea aerului și la periclitarea sănătății publice
- Îmbunătățirea echipamentelor și infrastructurii pentru stingerea incendiilor și crearea de puncte de intervenție strategic amplasate în proximitatea pădurilor și a zonelor cu risc ridicat, pentru a reduce timpul de reacție în caz de incendii
- Promovarea utilizării barierelor naturale, cum ar fi fâșii de vegetație rezistentă la foc și spații deschise în păduri, pentru a împiedica răspândirea rapidă a incendiilor și a proteja atât ecosistemele, cât și așezările umane

Infrastructură rezilientă la schimbări climatice

- Integrarea criteriilor de reziliență climatică în proiectele de infrastructură, inclusiv drumuri, autostrăzi, poduri și clădiri publice, asigurând că sunt construite pentru a face față inundațiilor, caniculei și altor fenomene extreme
- Reabilitarea infrastructurii critice existente, inclusiv rețele de transport, baraje și linii electrice prin consolidarea structurii acestora și alte măsuri pentru a rezista furtunilor, inundațiilor și alunecărilor de teren
- Construirea, modernizarea și menținerea în funcțiune a sistemelor de drenaj pe autostrăzi și căi ferate, pentru a preveni acumulările de apă în timpul precipitațiilor intense și a reduce riscul de deteriorare
- Consolidarea și modernizarea barajelor, digurilor și altor structuri de apărare împotriva inundațiilor pentru a le adapta la creșterea intensității precipitațiilor și la fenomenele de scurgere rapidă a apelor
- Folosirea materialelor de construcție durabile și ecologice care rezistă la temperaturi extreme, eroziune și umiditate ridicată, contribuind la prelungirea duratei de viață a infrastructurii și la reducerea impactului asupra mediului
- Reabilitarea rețelelor de transport, distribuție și furnizare a energiei pentru a rezista la furtuni, valuri de căldură și întreruperi, precum și promovarea energiei regenerabile distribuite ca soluție de reziliență climatică

Sănătate și schimbările climatice

- Introducerea obligației ca fiecare oraș să creeze suficiente adăposturi climatizate pentru persoanele vulnerabile (vârstnici, copii, bolnavi cronici) în timpul valurilor de căldură extreme, pentru a preveni afecțiuni sau decesul cauzate de expunerea la temperaturi ridicate
- Implementarea obligatorie de planuri de urgență pentru spitale pentru a asigura răspunsul rapid în situații de valuri de căldură sau întreruperi de curent care pot afecta funcționarea echipamentelor medicale
- Extinderea rețelei de monitorizare a calității aerului în orașe, cu raportare în timp real și acces liber pentru cetățeni la datele privind poluarea, astfel încât să poată lua măsuri pentru protejarea sănătății
- Introducerea de zone cu emisii reduse în marile orașe, interzicând accesul mașinilor poluante și promovând transportul public electric sau bicicletele pentru a îmbunătăți calitatea aerului și sănătatea publică
- Dezvoltarea programelor de monitorizare și prevenție pentru bolile transmise de vectori (țânțari, căpușe) favorizați de schimbările climatice, prin colaborare între sistemul de sănătate și autoritățile locale
- Accelerarea proiectelor pentru reducerea emisiilor industriale și creșterea controalelor asupra surselor de poluare pentru a proteja sănătatea publică

- Derularea de campanii naționale de educație și conștientizare pentru populație, axate pe impactul caniculei, a poluării și a bolilor transmise de vectori asupra sănătății și măsurile preventive recomandate

Protecția și drepturile animalelor

Sectorul protecției și drepturilor animalelor în România se confruntă cu o serie de probleme majore care necesită soluții urgente. În primul rând, gestionarea populației de animale fără stăpân rămâne o problemă semnificativă. În multe zone, numărul câinilor și pisicilor abandonate este foarte mare, iar campaniile de sterilizare și adopție nu sunt suficient de eficiente. Condițiile din adăposturile pentru animale sunt adesea precare, cu resurse financiare și infrastructură limitate, ceea ce afectează bunăstarea animalelor.

Un alt aspect critic este tratamentul animalelor de companie și al animalelor de fermă. Există numeroase cazuri de abuzuri, neglijență și condiții neadecvate de creștere, transport și sacrificare, iar legislația în vigoare nu este întotdeauna aplicată strict. Animalele sălbatice, în special cele din zone protejate, sunt amenințate de braconaj și distrugerea habitatelor, în contextul unei legislații insuficient aplicate.

În plus, există o lipsă de reglementări adecvate pentru transportul și sacrificarea animalelor, ceea ce duce la suferințe inutile în multe cazuri. De asemenea, gestionarea speciilor invazive reprezintă o provocare pentru biodiversitate, necesitând acțiuni coordonate.

Soluționarea acestor probleme este esențială pentru protejarea animalelor și pentru crearea unei societăți mai etice și sustenabile.

Soluții la problema animalelor domestice fără stăpân

- Crearea unui sistem digital național al animalelor, prin microcipare și monitorizare centralizată, pentru a identifica și responsabiliza proprietarii, prevenind abandonul repetat
- Implementarea unui program național de sterilizare și vaccinare gratuită pentru a reduce suprapopularea și preveni bolile transmisibile între animale și oameni, protejând sănătatea publică
- Extinderea centrelor de adăpost și adopție bine administrate, pentru a preveni riscul de abandon și violență
- Reducerea taxelor pentru cei care adoptă animale pentru a încuraja adopția responsabilă, diminuând numărul de animale fără stăpân în orașe și sate

- Realizarea de campanii de informare a comunităților despre responsabilitatea față de animale, precum nevoia de sterilizare, îngrijire responsabilă și impactul abandonului, prevenind astfel abuzurile
- Introducerea de amenzi mai dure pentru abandonul și abuzurile asupra animalelor, contribuind la reducerea cazurilor de maltratare

Drepturile și bunăstarea animalelor de companie

- Stabilirea de standarde minime pentru îngrijirea animalelor de companie asigură condiții optime de sănătate și bunăstare
- Introducerea obligativității monitorizării sănătății animalelor prin vaccinarea și controlul medical regulat, pentru a preveni răspândirea bolilor, contribuind la sănătatea generală a populației și a animalelor
- Derularea de programe de educație pentru proprietari, cu informații esențiale despre drepturile și nevoile animalelor, ajutând proprietarii să își îngrijească responsabil animalele
- Reabilitarea animalelor salvate din situații de abuz asigură o a doua șansă la o viață decentă și demnă
- Revizuirea legislației cu privire la cruzimea față de animale pentru a reduce cazurile de abuz, protejând animalele de tratamente și pedepse inadecvate

Protecția animalelor sălbatice:

- Protejarea și restaurarea habitatelor naturale pentru a oferi faunei sălbatice un mediu sigur și sustenabil, prevenind pierderea biodiversității
- Îmbunătățirea reglementărilor împotriva braconajului, pentru a proteja speciile rare și protejate
- Derularea de campanii de conștientizare pentru coexistența pașnică cu animalele sălbatice, educând comunitățile despre cum să conviețuiască cu fauna locală
- Introducerea monitorizării în timp real animalelor sălbatice, în special a urșilor și a lupilor, pentru o mai bună gestiune a populațiilor și a asigura conviețuirea în siguranță cu păstoritul, turismul montan și siguranța populației

Bunăstarea animalelor de fermă

- Îmbunătățirea standardelor pentru bunăstarea animalelor prin reglementări care vizează asigurarea de condiții care respectă nevoile naturale ale speciilor, reducerea densității în ferme și aplicarea unor măsuri preventive pentru sănătatea animalelor

- Limitarea utilizării antibioticelor în ferme la tratarea bolilor, eliminându-se treptat din rolul de stimulente de creștere, și înlocuirea lor cu măsuri preventive, cum ar fi îmbunătățirea igienei și a condițiilor sanitare în ferme
- Reglementarea mai strictă a transportului și sacrificării animalelor pentru a asigura confortul și reduce stresul și suferința inutilă, impunând standarde minime de transport și sacrificare aliniate celor mai bune practici internaționale

Protecția animalelor și a plantelor în fața schimbărilor climatice

- Intensificarea controlului pentru eradicarea speciilor invazive care amenință fauna și flora autohtonă, inclusiv monitorizarea și gestionarea ecosistemelor unde aceste specii proliferază din cauza schimbărilor climatice
- Prevenirea introducerii accidentale a speciilor invazive prin controale stricte la granițe pentru a proteja ecosistemele și economia agricolă
- Crearea unui sistem național de monitorizare a biodiversității, care să urmărească efectele schimbărilor climatice asupra ecosistemelor și să ofere date necesare pentru ajustarea politicilor de conservare
- Implementarea de coridoare ecologice între arii protejate pentru a permite migrarea speciilor și adaptarea lor la schimbările climatice
- Restaurarea și protejarea habitatelor naturale degradate, cum ar fi pădurile, zonele umede și pajiștile, pentru a crea refugii naturale care să sprijine fauna și flora afectate de schimbările climatice și să îmbunătățească rezistența ecosistemelor
- Înființarea unui fond dedicat protecției biodiversității dedicat programelor de conservare a speciilor de plante și animale vulnerabile la schimbările climatice, prin centre de reproducere în captivitate și reintroducere în habitate naturale
- Canalizarea programelor de reîmpădurire către specii de arbori și plante rezistente la temperaturi ridicate și secetă, adaptate la noile condiții climatice

Sustenabilitate – investiții azi, prosperitate mâine

România dispune de un imens potențial pentru a se dezvolta durabil și competitiv în contextul transformărilor economice globale. Cu oportunități fără precedent oferite de Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) și fonduri structurale europene, România poate face un salt semnificativ în modernizarea infrastructurii, tranziția energetică, digitalizare și consolidarea sistemelor de sănătate și educație. Aceste resurse oferă o șansă unică pentru investiții strategice care să pună bazele unei economii verzi și reziliente, orientate spre viitor.

Creșterea economică trebuie însă distribuită astfel încât să beneficieze toate zonele țării și toate categoriile sociale. Diferențele mari de dezvoltare între regiuni, între urban și rural, și inegalitățile sociale înseamnă că o parte importantă a populației a rămas în urmă. Lipsa unor investiții echitabile și bine direcționate poate adânci aceste disparități, împiedicând un progres uniform la nivel național.

Schimbările rapide din economia globală și europeană impun și riscuri considerabile. Dacă România nu reușește să valorifice aceste fonduri și să implementeze reformele necesare, există pericolul de a rămâne în urmă față de alte state europene, consolidând decalajele economice și sociale. Fără investiții sustenabile în prezent, prosperitatea de mâine rămâne o promisiune neîmplinită. Acest capitol propune măsuri concrete care să valorifice aceste oportunități, pentru a asigura o creștere economică sustenabilă și echitabilă pentru toți cetățenii.

Sustenabilitatea bugetară

Situația fiscal-bugetară a României este deosebit de tensionată, cu un deficit public care se estimează că va ajunge la 8% până la sfârșitul anului, printre cele mai ridicate din Uniunea Europeană, și la cel mai înalt nivel din ultimele două decenii, exceptând anul 2020. Deși datoria publică rămâne sub media europeană, România se confruntă cu presiuni mari pentru consolidarea fiscală, fiind sub supravegherea procedurii de deficit excesiv a Uniunii Europene începând cu anul 2020. În plus, este nevoie de alinierea la noile cerințe ale cadrului de guvernare economică europeană. Totuși, în fața acestor constrângeri, există o cerință critică de a crește investițiile în domenii esențiale, precum sănătatea, educația și infrastructura, și de a asigura o redistribuire economică echitabilă.

Cu cheltuieli publice printre cele mai scăzute din UE, România se confruntă, de asemenea, cu o problemă majoră de venituri fiscale, care sunt mult sub media europeană. Aceasta indică faptul că nu nivelul cheltuielilor este prea ridicat, ci că veniturile guvernamentale sunt insuficiente pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare. Într-un context marcat de inegalitatea veniturilor și averii, tranziția energetică, schimbările demografice și emigrarea, România are nevoie de o creștere substanțială a veniturilor fiscale printr-o reformă fiscală cuprinzătoare, care să îmbunătățească colectarea taxelor și să extindă baza de impozitare.

Fiscalitatea – o povară fiscală mai echitabilă

- Eliminarea deductibilității contribuțiilor de asigurări sociale (CAS) din baza impozabilă a impozitului pe venit și eliminarea contribuției de asigurări sociale de sănătate (CASS), ce urmează a fi finanțată din impozitele generale
- Impozitarea progresivă a veniturilor personale precum în mai toate statele dezvoltate prin trecerea de la cota unică la un sistem simplu de impozitare progresivă (10% pe veniturile sub 49.500 de lei anual brut, 20% pe veniturile între 49.501 și 160.000 lei brut anual, 25% peste 160.001), conform recomandărilor Băncii Mondiale și a Fondului Monetar Internațional, pentru a asigura redistribuirea fiscală echitabilă
- Introducerea unui impozit uniform de 12% pentru toate veniturile de capital (dobânzi, dividende, câștiguri de capital)
- Înlocuirea impozitului pe tranzacțiile imobiliare cu un impozit pe câștigurile de capital la vânzarea proprietăților rezidențiale la același nivel cu restul impozitelor pe veniturile de capital
- Fuzionarea impozitelor pe terenuri și clădiri într-un impozit unic bazat pe valoarea de piață a proprietăților și majorarea cotelor de impozitare a proprietăților, oferind scăderi de impozite pentru clădirile cu certificate ce atestă eficiența energetică la standard de casă pasivă
- Impozitarea suplimentară a proprietăților cu destinație de locuință care nu sunt locuite permanent de către proprietari sau oferite spre închiriere către persoane fizice
- Eliminarea scutirilor de impozit pentru anumite categorii de salariați din sectoare precum construcții, IT și agricultură, pentru a corecta distorsiunile și a extinde baza fiscală
- Inițierea pregătirilor pentru introducerea unui impozit pe averea netă de 1% pentru averile foarte mari (definite după un multiplu de salarii medii brute, inițial 100 de salarii anuale), incluzând active imobiliare, financiare și alte bunuri, pentru a asigura o redistribuire echitabilă a bogăției
- Reducerea pragului de eligibilitate mult prea ridicat pentru regimul preferențial de impozitare al microîntreprinderilor, astfel încât mai multe întreprinderi să fie supuse regimului general de impozitare a profitului
- Introducerea de taxe pentru produsele care nu sunt reciclabile sau reutilizabile și vom propune introducerea sau creșterea accizelor pentru ingredientele nesănătoase din alimente și băuturi
- Prioritizarea investițiilor în digitalizarea și modernizarea ANAF pentru a reduce deficitul de colectare a taxelor, în special în ceea ce privește TVA-ul, și pentru a eficientiza interacțiunile dintre contribuabili și autoritățile fiscale

- Simplificarea procedurilor și pregătirea angajaților ANAF pentru a răspunde mai bine noilor provocări legate de colectarea veniturilor

Cheltuielile bugetare – transparență, echitate și eficiență

- Introducerea prin lege a unui calendar anual fix pentru elaborarea, dezbateră, adoptarea și revizuirea bugetului de stat în Parlament care interzice rectificările intempestive cu excepția situațiilor de forță majoră, pentru a crește predictibilitatea și responsabilitatea în execuția bugetară
- Crearea unui portal public de transparență bugetară unde cetățenii să poată urmări în timp real toate cheltuielile publice, comparate cu veniturile colectate, pentru a crește responsabilitatea guvernamentală și a combate risipa
- Publicarea trimestrială a rapoartelor detaliate privind execuția bugetară, astfel încât cetățenii și societatea civilă să poată monitoriza modul în care se cheltuiesc fondurile publice
- Introducerea unui standard minim de calitate și obiectivitate a studiilor de impact financiar pe termen scurt și lung pentru orice modificare legislativă
- Interzicerea prin lege a ordonanțelor de urgență cu impact bugetar semnificativ cu excepția câtorva situații de criză bine definite prin lege
- Elaborarea unor criterii clare de performanță și impact în alocarea resurselor publice, prioritizând proiectele care aduc beneficii economice și sociale cuantificabile și durabile
- Generalizarea proceselor de bugetare participativă în toate localitățile, cu implicarea cetățenilor și a organizațiilor non-guvernamentale locale, pentru a prioritiza investițiile importante pentru cetățeni și pe cele cu impact durabil
- Ajustarea legislației achizițiilor publice pentru a crește transparența, competiția și obținerea celui mai bun raport calitate-preț, astfel încât să fie eliminate licitațiile cu dedicație, câștigate de firme fantomă fără experiență sau cu risc de a intra în faliment și a livra produse și servicii sub standard
- Instituirea unor mecanisme stricte de monitorizare și evaluare periodică a cheltuielilor publice în raport cu eficiența lor, pentru a optimiza sau elimina programele ineficiente
- Accelerarea digitalizării și automatizării în administrația publică pentru a reduce birocrăția și cheltuielile administrative excesive și a aloca eficient cheltuielile de personal către sectoarele cu deficit, precum educația și asistența socială
- Prioritizarea investițiilor publice în infrastructură, educație, sănătate și tranziția verde, pentru a asigura o creștere durabilă pe termen lung

- Crearea unui mecanism de monitorizare a tuturor proiectelor publice pentru a evita întârzierile și supra-costurile ce reduc eficiența cheltuielilor
- Crearea unui sistem național de stocuri publice pentru bunuri esențiale precum grâul, porumbul, uleiul de floarea-soarelui, medicamente și echipamente medicale, materii prime industriale critice sau componente tehnologice, cum ar fi semiconductori, pentru a proteja economia în perioade de criză prin eliberarea lor pe piață în momente de creștere a prețurilor, asemenea stocurilor strategice de petrol, printr-un sistem integrat regional coordonat la nivelul Uniunii Europene

Piața muncii – angajați respectați, pregătiți și motivați

Piața muncii din România se confruntă cu provocări majore, printre care o povară fiscală disproporționată asupra muncii comparativ cu capitalul, ceea ce afectează negativ angajații cu venituri mici. Contribuțiile sociale ridicate și impozitele scăzute pe venit limitează veniturile bugetare și împovărează munca, accentuând inegalitățile sociale și economice. În plus, există mari disparități regionale, cu locuri de muncă precare, prost plătite și instabile în multe zone ale țării, mai ales în mediul rural, unde infrastructura deficitară și migrația masivă afectează comunitățile.

Productivitatea rămâne scăzută, iar orele de lucru sunt lungi, adâncind dezechilibrul între muncă și viața personală. Drepturile muncitorilor sunt frecvent încălcate, iar puterea de negociere a acestora este redusă, reflectându-se în condiții de muncă nefavorabile. Inflația ridicată și creșterea costului vieții în ultimii câțiva ani au exacerbat problemele, fiind necesare politici care să stimuleze investițiile și să îmbunătățească calitatea locurilor de muncă.

În acest context, sunt necesare măsuri pentru a reechilibra raportul de putere între angajatori și angajați, pentru a crea locuri de muncă de calitate și pentru a susține tranziția către o economie durabilă.

Respectarea drepturilor angajaților

- Introducerea a cel puțin unui loc rezervat pentru reprezentantul angajaților, ales prin vot liber și secret, în consiliile de administrație ale companiilor mari pentru a îmbunătăți dialogul social și relația angajator-angajat
- Introducerea obligativității consultărilor regulate și a negocierilor colective dintre angajați și angajatori în toate companiile care nu se încadrează la categoria microîntreprinderi, pentru a îmbunătăți comunicarea, reduce tensiunile și asigura condiții de muncă echitabile, ceea ce poate reduce conflictele de muncă, crește productivitatea și asigura stabilitatea în companii
- Întărirea inspectoratelor teritoriale de muncă pentru a crește frecvența și independența controalelor, prevenind conflictele de interes și asigurând condiții de muncă corecte și sigure

- Înlesnirea condițiilor pentru înființarea sindicatelor, facilitând organizarea angajaților pentru a negocia condiții de muncă mai bune și a denunța și combate abuzurile și încălcările drepturilor

Calitatea locurilor de muncă și echilibrul muncă-viață

- Introducerea unui program pilot pentru săptămâna de lucru de patru zile pentru a testa efectele asupra productivității și calității vieții angajaților
- Revizuirea legislației pentru a oferi opțiuni clare pentru munca de la distanță și orare flexibile pentru a sprijini echilibrul muncă-viață, în special pentru părinții cu copii sub vârsta de 12 ani
- Revizuirea legislației pentru a defini un proces strict și transparent pentru concedieri, inclusiv negocieri obligatorii și un sistem clar de compensații pentru angajați, prevenind astfel concedierile abuzive
- Dezvoltarea unui program specializat de reintegrare a angajaților cu „găuri” în CV în urma problemelor de sănătate fizică sau mintală pentru a le acorda o a doua șansă și a reduce riscul de excluziune economică și socială pe termen lung
- Elaborarea unei strategii naționale pentru crearea de locuri de muncă de calitate, bine plătite și stabile, în sectoare ce contribuie la tranziția verde
- Introducerea obligativității pentru angajatori de a elabora împreună cu angajații și sindicatele programe de formare profesională continuă care să ajute angajații să se adapteze la noile cerințe ale pieței muncii și la avansul tehnologic
- Introducerea legislației pentru a defini „dreptul de a te deconecta”, care să consfințească dreptul angajaților de a nu răspunde emailurilor sau altor forme de comunicare electronică înafara orelor de program

Reducerea inegalităților regionale pe piața muncii

- Prioritizarea investițiilor în infrastructura din regiunile rurale și subdezvoltate pentru a stimula dezvoltarea economică locală, crea locuri de muncă și reduce migrația forței de muncă
- Oferirea de stimulente pentru investiții în regiunile defavorizate, contribuind la crearea de locuri de muncă și reducerea sărăciei în zonele afectate
- Dezvoltarea, în colaborare cu agenții economici, autoritățile locale și instituțiile de învățământ universitar și dual, a programelor de formare de scurtă durată și programe de formare continuă în domenii ale economiei verzi în sectoarele: construcții și eficiență energetică a clădirilor; agricultură ecologică; silvicultură și urbanism verde; instalarea și mentenanța sistemelor fotovoltaice, bateriilor și stațiilor de încărcare electrice; competențe digitale

- Operaționalizarea unui fond național pentru tranziția justă în completarea programului cu finanțare europeană cu același scop pentru a asigura resursele necesare pe termen lung în recalificarea
- Oferirea de pensii anticipate și beneficii de șomaj pe termen lung pentru lucrătorii care nu mai pot fi reintegrați în forța de muncă, asigurând protecția socială și prevenind sărăcia

Combaterea șomajului pe termen lung

- Dezvoltarea unui program de locuri de muncă garantate pentru șomerii pe termen lung (peste 12 luni) pentru a reduce excluziunea și crește șansele de reintegrare profesională
- Oferirea de subvenții și scutiri fiscale pentru firmele care angajează șomeri pe termen lung pentru a stimula crearea de locuri de muncă pentru persoanele vulnerabile și reduce costurile cu ajutoarele de șomaj
- Extinderea programelor de recalificare pentru șomerii pe termen lung, adaptate la nevoile pieței muncii, sprijinindu-i să-și găsească locuri de muncă în sectoare emergente, precum tehnologia verde
- Oferirea de suport psihologic pentru șomerii pe termen lung pentru a reduce efectele negative asupra sănătății mintale și a sprijini reintegrarea socială

Sprijin specializat și dedicat pentru tinerii ce nu sunt angajați și nu urmează cursuri sau formare profesională (NEET)

- Deschiderea de centre de formare profesională regionale, disponibile atât fizic cât și online, care să ofere tinerilor NEET acces gratuit la consiliere personalizată, mentorat profesional și cursuri de recalificare
- Introducerea unui sistem de vouchere de formare pentru tinerii NEET, care să le acopere costurile legate de participarea la cursuri și programe de calificare, precum și sprijin financiar pentru a acoperi costurile de trai în timpul cursurilor
- Crearea unui program național permanent de internship pentru tinerii NEET, finanțat de stat, care să le permită tinerilor să dobândească abilități practice în cadrul companiilor, facilitând astfel integrarea lor pe piața muncii
- Introducerea unui program prin care companiile care angajează tineri NEET să beneficieze de scutiri fiscale sau subvenții salariale pentru primele 6-12 luni de angajare, astfel încât să stimuleze integrarea acestor tineri pe piața muncii
- Asigurarea consilierii psihologice gratuite pentru tinerii NEET, pentru a îi ajuta să depășească barierele emoționale și psihologice și să revină la educație, formare profesională sau muncă
- Dezvoltarea unui sistem de monitorizare a parcursului tinerilor NEET pentru a oferi recomandări în timp real și sprijini cercetarea pentru a determina

măsurile cele mai eficiente pentru a sprijini tinerii să își atingă potențialul în viață

Piața financiară, pensiile private și asigurările

Piața financiară din România se confruntă și ea cu o serie de probleme structurale care afectează stabilitatea și dezvoltarea sa pe termen lung. Lipsa de diversificare a pieței financiare, cu un sector de capital slab dezvoltat și acces redus la fonduri de investiții la costuri competitive subminează creșterea economică sustenabilă și reziliența financiară pe termen lung în România. O altă problemă importantă este accesul limitat la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), datorat în mare parte pieței bancare dominate de câteva bănci mari care practică costuri ridicate pentru credite, limitând dezvoltarea IMM-urilor și inovația.

De asemenea, pensiile private se confruntă cu provocări legate de lipsa de contribuții adecvate și de încredere în sistem. Reformele necesare pentru consolidarea Pilonului II și pentru încurajarea participării active la Pilonul III sunt esențiale pentru a asigura sustenabilitatea pensiilor pe termen lung, în contextul îmbătrânirii populației.

În sectorul asigurărilor, piața este marcată de instabilitate, în special în segmentul RCA, unde prețurile fluctuante și crizele din trecut au afectat încrederea consumatorilor. Nivelul scăzut de educație financiară al populației influențează în mod negativ economisirea în fonduri private de pensii și achiziția de produse de asigurare adecvate nevoilor.

SENS propune reforme concrete pentru a ameliora aceste probleme și a susține o creștere economică susținută, diversificată și sustenabilă a României.

Dezvoltarea piețelor financiare

- Stimularea finanțării IMM-urilor și start-up-urilor prin piața de capital dar și prin instrumente alternative, cum ar fi fondurile de investiții specializate garantate de stat și crowdfunding pentru a susține inovarea și creșterea economică
- Inițierea unui dialog cu sectorul bancar pentru reducerea birocrăției și îmbunătățirea accesului la credit pentru întreprinderile mici și mijlocii și promovarea acestor credite prin Banca de Investiții și Dezvoltare
- Încurajarea investițiilor în sectoare verzi și în proiecte durabile prin dezvoltarea pieței de fonduri de investiții și de obligațiuni verzi pe termen mediu și lung, încurajând companiile să se dezvolte în direcții aliniate taxonomiei europene
- Reglementarea mai riguroasă a produselor financiare oferite de bănci, pentru a preveni practicile predătoare și pentru a proteja consumatorii
- Susținerea educației financiare prin campanii naționale pentru a crește gradul de înțelegere a instrumentelor financiare și a îmbunătăți comportamentul financiar cu privire a consum, economii și investiții al cetățenilor

Reformarea pieței creditelor și sprijinirea companiilor

- Încurajarea băncilor să acorde prioritate creditelor pentru companii și sectoare productive în detrimentul creditării de consum și a celei imobiliare, pentru a crește capacitatea de inovare și stimula crearea de locuri de muncă
- Extinderea mandatului Băncii pentru Investiții și Dezvoltare pentru finanțarea tranziției verzi, exporturilor și a altor priorități strategice care nu pot fi susținute de sistemul bancar tradițional pentru a accelera tranziția către o economie durabilă competitivă
- Încurajarea creditelor pentru companiile orientate spre export, prin programe de finanțare specială, pentru a stimula creșterea economică și competitivitatea internațională a României
- Crearea unui cadru de reglementare și supraveghere strict, transparent și predictibil care să ofere stabilitate și să reducă riscurile sistemice în sectorul bancar și pe piața financiară

Întărirea sistemului de pensii private

- Creșterea contribuției obligatorii la Pilonul II și renunțarea la excepții pentru anumite categorii de angajați, pentru ca pensiile private să fie viabile pe termen lung în contextul îmbătrânirii populației
- Stimularea participării voluntare la Pilonul III prin deduceri fiscale mai atractive și campanii de educare financiară, astfel încât cetățenii să fie mai bine pregătiți pentru pensie
- Creșterea transparenței și supravegherii fondurilor de pensii pentru a asigura că managerii acestora gestionează resursele eficient și că randamentele sunt adecvate în raport cu riscurile
- Încurajarea fondurilor de pensii să investească în sectoare strategice, precum energia verde sau infrastructura, contribuind astfel la dezvoltarea economică a României și la obținerea unor randamente sustenabile
- Demararea unui studiu asupra sistemului de pensii publice până în anul 2050 pentru a identifica soluții care asigură tuturor pensionarilor un trai decent fără a suprasolicita bugetul național în ritmul creșterii numărului de pensionari și a speranței de viață
- Stabilirea cuantumului pensiei minime garantate pentru a asigura o protecție socială de bază și demnitatea celor mai vulnerabili vârstnici, eliminând birocrația excesivă

Reforma pieței de asigurări

- Introducerea de standarde clare pentru produsele de asigurare, pentru a reduce complexitatea și pentru a asigura comparabilitatea între produse, astfel încât consumatorii să poată face alegeri informate
- Creșterea supravegherii asupra produselor de asigurare complexe, pentru a proteja consumatorii de practici înșelătoare și de vânzarea unor produse neadecvate nevoilor consumatorilor
- Promovarea prin deduceri fiscale și campanii de educare a asigurărilor voluntare pentru sănătate, locuințe, călătorii și bunuri pentru a crește gradul de protecție al cetățenilor
- Îmbunătățirea accesului la asigurări pentru categoriile vulnerabile, prin subvenții guvernamentale sau produse de asigurare simplificate.
- Promovarea asigurărilor pentru riscurile climatice (inundații, secete etc.), protejând fermierii și locuitorii din zone vulnerabile
- Introducerea de reglementări mai stricte și mecanisme de supraveghere pentru a preveni fluctuațiile mari ale prețurilor RCA și a asigura stabilitatea pieței de asigurări auto
- Creșterea gradului de educație în materie de asigurări, importanța și beneficiile lor, pentru a crește gradul de acoperire în rândul populației

Dezvoltarea tehnologiilor financiare digitale (fintech)

- Sprijinirea dezvoltării de soluții fintech locale care să faciliteze accesul la servicii financiare digitale pentru toate categoriile populației și să îmbunătățească eficiența tranzacțiilor economice.
- Pornirea unui studiu de fezabilitate pentru înființarea unui sistem de plăți instant pentru consumatori și operatori economici, operat de Banca Națională pentru a reduce dependența de procesatori de plăți străini
- Reglementarea fintech-urilor printr-un cadru legislativ flexibil și inovator, care să încurajeze noile soluții de plăți digitale și investiții în tehnologii financiare
- Oferirea de suport pentru fintech-urile aflate în fazele incipiente prin granturi, incubatoare și mentorat pentru a stimula creșterea acestora și integrarea în piețele financiare locale și internaționale.

Inovație și antreprenoriat

Inovația și antreprenoriatul sunt esențiale pentru transformarea economiei în tact cu marile direcții de dezvoltare internaționale, precum digitalizarea și tranziția verde. Crearea de noi companii cu capital românesc ce pot veni cu noi abordări, produse, servicii și tehnologii adaptate nevoilor consumatorilor români reprezintă o piatră de temelie pentru creșterea economică durabilă și crearea de locuri de muncă stabile, bine plătite, care prețuiesc angajații și cresc calitatea vieții.

Din păcate, România se situează la coada clasamentului european în ceea ce privește investițiile în cercetare și dezvoltare, fapt care reduce șansele de a crea tehnologii noi și soluții inovatoare cu potențial pentru export. Lipsa de stimulente fiscale adecvate și de scheme de sprijin pentru cercetare și dezvoltare (R&D) afectează capacitatea companiilor de a investi în inovație.

Slaba dezvoltare a infrastructurii digitale și tehnologice în mare parte din țară, concentrarea resurselor și a oportunităților economice în jurul câtorva orașe, nivelul scăzut de educație antreprenorială și emigrarea tinerilor talentați îngreunează crearea unei culturi antreprenoriale dinamice în majoritatea regiunilor țării.

Birocrația excesivă și procedurile complicate pentru obținerea de fonduri adaugă încă un obstacol major pentru dezvoltarea start-up-urilor.

SENS va promova o regândire fundamentală a sistemului românesc de cercetare-dezvoltare și va sprijini antreprenorii pentru a propulsa economia României în rândul țărilor dezvoltate.

Ecosisteme de inovație și parteneriat public-privat pentru inovație

- Crearea de ecosisteme de inovare regionale cu echipamente moderne, cu participare mixtă (companii, universități și finanțatori), pentru a realiza tranziția de la cercetarea fundamentală la aplicarea practică în industrie și tehnologie
- Dezvoltarea de ecosisteme de inovație în jurul universităților, colaborând cu companii private și autorități locale pentru prioritizarea proiectelor de cercetare în industrii strategice locale, stimulând astfel creșterea economică locală
- Sprijinirea spin-off-urilor universitare, prin care cercetătorii universitari își pot valorifica descoperirile științifice, iar universitățile beneficiază de o cotă din venituri pentru a reinvesti în cercetare fundamentală
- Crearea de incubatoare și acceleratoare pentru dezvoltarea afacerilor tehnologice emergente, oferind resurse și mentorat
- Facilitarea transferului tehnologic din mediul academic către industrie, prin intermediul centrelor de inovare și birourilor de transfer tehnologic
- Crearea unei platforme naționale de cercetare care să faciliteze colaborarea între cercetători și companii, oferind resurse comune și acces la baze de date

- Oferirea de cursuri și programe de formare antreprenorială pentru cercetători, pentru a facilita transformarea rezultatelor cercetării în produse și servicii comerciale
- Extinderea colaborării internaționale în cercetare prin participarea la proiecte europene și internaționale de cercetare și inovare

Suport guvernamental pentru antreprenoriat și inovare

- Crearea unui program național de granturi și venture capital pentru startup-uri și IMM-uri dedicat proiectelor de cercetare și dezvoltare inovatoare, cu prioritate pentru soluții pentru tranziția verde
- Lansarea unei competiții guvernamentale pentru soluții inovatoare la probleme societale sau tehnice complexe, cu premii monetare și contracte garantate pentru dezvoltarea produsului câștigător
- Simplificarea procedurilor pentru accesarea fondurilor guvernamentale sau europene dedicate antreprenoriatului inovator, pentru a accelera procesul de finanțare și implementare a proiectelor
- Introducerea de stimulente fiscale pentru companii care investesc în cercetare și dezvoltare, inclusiv scutiri de taxe și credite fiscale pentru proiecte de inovație
- Sprijinirea startup-urilor și IMM-urilor inovatoare prin politici care să faciliteze accesul la contracte publice, prioritizând tehnologii sustenabile și soluții digitale

Antreprenoriatul social

- Crearea unui fond guvernamental dedicat antreprenoriatului social care propune soluții inovatoare pentru probleme sociale, de mediu sau economice, stimulând astfel dezvoltarea durabilă
- Sprijinirea întreprinderilor sociale care rezolvă probleme comunitare, cum ar fi incluziunea socială, educația și sănătatea, oferind suport financiar și resurse pentru dezvoltarea acestora
- Integrarea antreprenoriatului social în programele de educație formală și oferirea de training-uri pentru tinerii antreprenori care doresc să creeze afaceri cu impact social pozitiv
- Promovarea în criteriile de achiziții publice a întreprinderilor sociale cu impact comunitar, oferindu-le o piață stabilă pentru a putea la rândul lor să ofere locuri de muncă stabile și incluzive

Digitalizare, tehnologie și implementarea inteligenței artificiale

- Implementarea unor programe naționale de educație digitală pentru antreprenori și IMM-uri, pentru a-i pregăti să adopte și să utilizeze soluții tehnologice inovatoare
- Crearea unui fond guvernamental dedicat proiectelor de inteligență artificială (IA) pentru a sprijini IMM-urile și startup-urile ce dezvoltă soluții bazate pe IA
- Sprijinirea proiectelor autorităților locale și companiilor care au în vedere aplicarea inteligenței artificiale în sectoarele mai puțin neproductive precum agricultură, sănătate și administrație publică, crescând astfel eficiența și productivitatea.
- Dezvoltarea infrastructurii digitale pentru implementarea IA, inclusiv rețele de date și cloud computing, pentru a sprijini aplicarea la scară largă a inteligenței artificiale în diverse industrii
- Lansarea de programe educaționale și de formare pentru a pregăti forța de muncă să folosească și să dezvolte soluții bazate pe IA și automatizare
- Promovarea colaborărilor internaționale în domeniul cercetării inteligenței artificiale, prin parteneriate cu centre de inovare și universități din întreaga lume, pentru a accelera transferul de cunoștințe și tehnologii

Economia circulară

Tranziția României spre o economie circulară nu este facilă, în special în ceea ce privește gestionarea deșeurilor și reciclarea. Rata de reciclare este foarte scăzută, situându-se mult sub media europeană, iar infrastructura pentru colectarea selectivă a deșeurilor este insuficient dezvoltată. De asemenea, lipsa unor sisteme eficiente de gestionare a deșeurilor duce la o supra-dependență de gropile de gunoi, care contribuie la poluarea solului și a apelor.

Un alt obstacol major este lipsa de educație și conștientizare privind economia circulară, atât la nivelul consumatorilor, cât și al companiilor. Mulți cetățeni nu sunt informați despre importanța reciclării, reutilizării și reparației, iar companiile nu sunt suficient stimulate să adopte modele de afaceri circulare. Programele de formare și educație sunt deficitare, ceea ce reduce șansele de implementare a soluțiilor inovatoare.

Totodată, inovația tehnologică în domeniul reciclării și gestionării eficiente a resurselor este slab susținută, lipsind fonduri adecvate și un cadru de reglementare care să sprijine investițiile în acest sector. Lanțurile de aprovizionare circulare și simbioza industrială, care pot optimiza fluxurile de resurse și deșeuri între companii, sunt aproape inexistente.

În lipsa unei strategii naționale bine structurate și a unor stimulente financiare pentru companiile care adoptă modele circulare, România rămâne în urma altor țări europene în această tranziție vitală pentru sustenabilitate. SENS va promova o serie de măsuri pentru a stopa acest trend și pentru a accelera tranziția către o economie circulară.

Sprijinirea modelelor de afaceri circulare

- Sprijinirea producătorilor locali pentru implementarea principiilor eco-designului, astfel încât produsele să fie ușor de demontat, reparat și reciclat, astfel încât produsele să aibă un ciclu de viață mai lung, contribuind la reducerea consumului de resurse
- Promovarea centrelor de reparații și reutilizare pentru echipamentele electrice și electronice, textile și mobilier, oferind stimulente financiare pentru firmele și organizațiile non-profit care adoptă acest model de afaceri
- Stimularea modelelor de business bazate pe leasing, partajare și închiriere în loc de vânzare, astfel încât durata de viață a produselor să fie extinsă și resursele utilizate mai eficient
- Sprijinirea parteneriatelor între companii care permit reutilizarea deșeurilor sau subproduselor ca materii prime pentru alte industrii, promovând cooperarea și reducerea impactului asupra mediului
- Introducerea în legislație a obligației ca autoritățile publice, în procesele de achiziții, să evalueze posibilitatea acoperirii nevoilor prin produse sustenabile, durabile și ușor reciclabile
- Crearea unui departament guvernamental de coordonare a creării de lanțuri de aprovizionare circulare, în care deșeurile unei industrii sunt reutilizate de alta, optimizând astfel fluxurile de resurse
- Oferirea de stimulente fiscale și acces la fonduri pentru companiile care adoptă modele de afaceri circulare, inclusiv prin parteneriate public-private

Gestionarea deșeurilor și reciclarea

- Stimularea investițiilor în centre moderne de reciclare și prelucrare a deșeurilor, cu tehnologii inovative și eficiente în toate orașele și comunele, cu ținta ca până în 2030, 60% din deșeurile municipale să fie reciclate
- Închiderea și reabilitarea tuturor depozitelor de deșeuri care nu corespund standardelor și combaterea depozitelor ilegale de deșeuri și înlocuirea lor cu tehnologiile de valorificare energetică a deșeurilor nereciclabile
- Întărirea programul național de returnare a ambalajelor din plastic, sticlă și aluminiu prin extinderea rețelilor de colectare, campanii continue de informare și monitorizare gradului de returnare

- Introducerea obligativității colectării selective a resturilor alimentare și subvenționarea investițiilor în producția de biogaz sau compost
- Întărirea legislației privind gestionarea deșeurilor și aplicarea sancțiunilor pentru nerespectarea normelor de mediu, inclusiv penalizarea companiilor care nu respectă standardele de colectare selectivă și reciclare
- Înlocuirea treptată a ambalajelor nereciclabile în favoarea celor reciclabile mai ușoare sau biodegradabile, în colaborare cu marii producători, astfel încât volumul de deșeuri să fie redus

Tehnologie pentru o economie circulară

- Subvenționarea introducerii de tehnologii care utilizează inteligența artificială și automatizarea în procesele de sortare, reciclare și reutilizare a materialelor, crescând eficiența și reducând costurile
- Dezvoltarea unui program pilot de implementare a tehnologiilor avansate de reciclare, care să permită recuperarea materialelor complexe și critice, reducând dependența de resurse primare
- Inițierea unui proiect pilot împreună cu mediul privat pentru digitalizarea fluxurilor de producție și reciclare, pentru a urmări materialele și a asigura transparența pe întregul ciclu de viață al produsului

Educație și conștientizare pentru economia circulară

- Lansarea de campanii naționale de educație și conștientizare privind beneficiile economiei circulare, încurajând atât cetățenii, cât și companiile să adopte practici sustenabile
- Promovarea unei culturi în care reparația și reutilizarea sunt valorizate, prin educație și sprijinirea rețelelor de reparație locale.
- Crearea de campanii pentru a educa consumatorii cu privire la alegerea produselor durabile, reducerea consumului de resurse și promovarea unui comportament de consum responsabil
- Introducerea obligativității pentru toate localitățile să sprijine inițiativele locale care contribuie la economia circulară, cum ar fi centrele de schimburi de produse, centre comunitare de reparații și platformele comunitare de partajare a resurselor
- Dezvoltarea unei platforme online care să promoveze bune practici, inovații și resurse educaționale privind economia circulară, conectând antreprenori, investitori și consumatori.

Energia

România, ca stat membru al Uniunii Europene, trebuie să ia măsuri urgente în ceea ce privește sectorul energetic. Contextul schimbărilor climatice, al tranziției către surse de energie regenerabilă (SRE), precum și angajamentele internaționale privind reducerea emisiilor de carbon impun un nou cadru de dezvoltare sustenabilă.

Disponând de resurse energetice variate și fonduri europene considerabile, România are oportunitatea de a fi un beneficiar al tranziției energetice și de a atinge în mod echitabil triplul deziderat energetic al securității energetice, accesibilității prețurilor, și impactului minim asupra mediului.

După decenii de gestionare deficitară și politici energetice ineficiente economic, inechitabile social și dăunătoare mediului înconjurător, noua strategie energetică a României, în curs de adoptare, oferă un cadru solid pentru reformele necesare. SENS își propune să accelereze tranziția verde și să asigure că aceasta are loc în mod echitabil pentru toți consumatorii.

Vom încuraja cooperarea între companiile românești și liderii mondiali în domeniul digitalizării sectorului energiei, al echipamentelor de stocare a energiei electrice, al rețelelor și subansamblelor pentru sisteme eoliene și fotovoltaice pentru a asigura necesarul României prin producție internă și a crea noi sectoare cu potențial de export pe termen lung. Vom sprijini de asemenea dezvoltarea de linii de producție pentru autoturisme, autobuze și camioane electrice în dialog cu producătorii existenți din România și cu noi parteneri de top din toată lumea.

Consumatorul în centrul strategiei energetice

- Introducerea prin lege a dreptului tuturor consumatorilor de a deveni producători de energie (prosumatori), fie individual, fie în cadrul comunităților de energie, cum ar fi asociațiile de locatari, promovând autonomia energetică și utilizarea energiei regenerabile
- Garantarea accesului până în anul 2040 la surse alternative de energie din surse regenerabile pentru toate gospodăriile, cum ar fi biomasa sau sisteme de alimentare centralizată (SACET), pentru a asigura securitatea energetică
- Extinderea și modernizarea rețelelor electrice, în special în zonele rurale și slab dezvoltate, pentru a asigura accesul neîntrerupt la energie pentru toți cetățenii
- Stoparea dezvoltării rețelelor de distribuție a gazelor naturale, având în vedere că aceste rețele vor fi retrase din funcțiune în următorii 25 de ani, exceptând micro-rețele de biogaz acolo unde există potențial ridicat pentru producție
- Definirea clară a consumatorului vulnerabil încă din primul an de mandat și dezvoltarea de programe de sprijin ce includ subvenții pentru plata facturilor și eficientizarea consumului de energie, pentru a preveni sărăcia energetică

- Modernizarea echipamentelor și eficientizarea consumului prin subvenții și măsuri de sprijin tehnologic pentru consumatorii vulnerabili
- Dezvoltarea unei scheme specifice de sprijin pentru consumatorii aflați în sărăcie energetică, asigurându-se accesul la energia necesară pentru un trai decent și sprijin pentru acoperirea costurilor energetice esențiale

Susținerea tranziției de la consumator la prosumator

- Stabilirea unui obiectivul național ca fiecare locuință ocupată să fie echipată cu panouri fotovoltaice și solare până în 2050, începând cu obligativitatea echipării pentru locuințele noi, cele reabilitate termic și cele din gospodăriile vulnerabile din punct de vedere energetic
- Prioritizarea în următorii patru ani a fondurilor disponibile instalării de panouri fotovoltaice, panouri solare și sisteme de stocare către gospodăriile vulnerabile
- Introducerea deductibilității taxelor pentru proiecte de instalare a panourilor fotovoltaice și a sistemelor de stocare a energiei electrice pentru a crește securitatea energetică a gospodăriilor, asigurând o autonomie relativă față de rețele și reducând vulnerabilitatea în fața fluctuațiilor de preț sau întreruperilor
- Instalarea de sisteme fotovoltaice și de stocare în instituții publice pe baza unui plan eșalonat al fiecărei autorități centrale și locale pentru clădirile aflate în proprietate, începând cu grădinițele, școlile și spitalele
- Extinderea programelor de sprijin pentru agenții economici și fermieri pentru audituri energetice și eficiență energetică, stimulând astfel tranziția către statutul de prosumatori
- Dezvoltarea unor programe pilot de ferme „agrivoltaice”, în care panourile fotovoltaice sunt integrate cu agricultura sau creșterea animalelor, optimizând utilizarea terenurilor
- Reconfigurarea sistemului energetic național pentru a facilita producția descentralizată de energie electrică, dezvoltând infrastructura necesară pentru integrarea micilor producători în rețea și sprijinind tranziția către o economie bazată pe energie regenerabilă

Eficiența energetică a clădirilor

- Intensificarea programului național de eficiență energetică pentru clădiri rezidențiale și publice, cu finanțare pentru izolarea termică, înlocuirea ferestrelor și instalarea sistemelor moderne de încălzire și răcire bazate pe surse regenerabile, pentru a reduce consumul de energie și emisiile de gaze cu efect de seră, îmbunătățind calitatea locuirii și nivelul de trai
- Prioritizarea consumatorilor vulnerabili și a celor aflați în sărăcie energetică prin țintirea proiectelor către blocurile de apartamente din comunitățile și cartierele sărace și către gospodăriile vulnerabile

- Subvenționarea pompelor de căldură aer-sol și aer-apă, eficiente energetic și capabile să furnizeze atât încălzire cât și apă caldă, începând cu clădirile rezidențiale și publice din zonele montane și de nord când panourile solare termice pentru apă caldă nu sunt suficiente
- Modernizarea și extinderea sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) rămase, utilizând surse regenerabile de energie (SRE) pentru încălzire și răcire, cum ar fi biogazul, biomasa, resursele geotermale sau solare, în funcție de specificul local
- Utilizarea biomasei pentru încălzire în localități cu resurse forestiere și agricole, în paralel cu monitorizarea strictă a biomasei pentru a asigura o trasabilitate ridicată și a evita degradarea fondului forestier
- Contorizarea individuală inteligentă a consumului de agent termic distribuit pentru a monitoriza și eficientiza consumul de agent termic, reducând risipa și optimizând utilizarea resurselor regenerabile

Digitalizarea și întărirea rețelelor de energie electrică

- Continuarea investițiilor în întărirea, digitalizarea și automatizarea rețelelor de energie electrică pentru a permite gestionarea eficientă a fluxurilor de energie în contextul tranziției către surse regenerabile de energie (SRE) și al creșterii numărului de prosumatori
- Extinderea rețelelor inteligente și în zonele rurale, asigurând un acces echitabil la infrastructură modernă și la beneficiile tranziției energetice pentru a permite electrificarea locuințelor unifamiliale pentru încălzire și gătit, reducând astfel dependența de surse de energie fosilă
- Dezvoltarea capacităților de stocare a energiei electrice la nivel de rețea, pentru a echilibra fluxurile de energie în perioadele de vârf de consum sau producție scăzută din SRE intermitente
- Implementarea tehnologiilor de gestionare a cererii pentru a înlesni echilibrarea consumului de energie electrică în rețea, evitând astfel suprasolicitarea în perioadele de vârf și contribuind la stabilitatea rețelei
- Introducerea tarifelor dinamice orare pentru a încuraja consumatorii să utilizeze energie electrică în perioadele de surplus în rețea, reducând presiunea asupra rețelelor în perioadele de vârf și contribuind la aplatizarea curbei de consum
- Încurajarea companiilor din sector să ofere încărcătoare inteligente pentru vehicule electrice și electrocasnice conectate, care să optimizeze consumul de energie electrică în funcție de preț, contribuind la reducerea necesarului de investiții în rețelele de distribuție

Tranziția către surse de energie fără emisii de carbon

- Păstrarea calendarului de trecere a grupurilor pe cărbune în rezervă și utilizarea gazului natural ca soluție de tranziție pe termen mediu pentru piața de echilibrare, cu obiectivul reducerii rapide a factorului de sarcină al grupurilor pe gaz pe măsură ce SRE devin disponibile la scară largă
- Dezvoltarea și extinderea surselor regenerabile de energie (SRE) prin proiecte de parcuri fotovoltaice pe terenuri neutilizate, parcuri eoliene onshore în alte zone decât Dobrogea și parcuri eoliene offshore în Marea Neagră
- Simplificarea birocrăției pentru investițiile în energie regenerabilă profitabile fără subvenții și oferirea de garanții și refinanțări prin Banca de Investiții și Dezvoltare pentru a facilita accesul la capital
- Încurajarea parteneriatelor public-private pentru dezvoltarea rapidă de parcuri SRE profitabile fără subvenții, oferind bonusuri bugetare autorităților locale care acționează cu agilitate
- Continuarea derulării de licitații conforme cu bunele practici internaționale pentru subvenționarea SRE prin contracte pentru diferență în vederea scăderii costurilor de capital, creșterii competiției și reducerii costurilor cu subvențiile
- Sprijinirea programului nuclear românesc prin tehnologia CANDU în parteneriat cu SUA și Canada, însă cu decuplarea construcției reactorului 3 de reactorul 4, pentru a evita angajarea în contacte pentru diferență excesiv de costisitoare, cu riscuri asupra competitivității economice a României

O tranziție predictibilă, justă, centrată pe oameni

- Promovarea dialogului continuu cu toți actorii din piață – politicieni, reglementatori, companii energetice, angajați și consumatori – în elaborarea politicilor referitoare la tranziția energetică, pentru o colaborare deschisă și transparentă care atenuează incertitudinile și asigură echitatea
- Elaborarea de studii detaliate privind impactul tranziției energetice asupra mediului, societății și economiei pentru a identifica oportunități strategice pentru dezvoltarea de noi ramuri economice și pentru creșterea exporturilor în industriile asociate tranziției către o economie verde și circulară
- Crearea de programe speciale pentru atragerea investițiilor în domeniile emergente legate de energia verde și economia circulară, inclusiv facilități fiscale și de infrastructură care pot face România mai atractivă investitorilor internaționali
- Utilizarea eficientă și integrală a fondurilor europene și veniturilor din vânzarea certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră (GES) pentru a susține tranziția într-un ritm sustenabil și echitabil

- Suplimentarea fondurilor europene pentru tranziția justă pentru disponibilitate pe termen lung pentru programele de stimulare a investițiilor și de reconversie profesională pentru zonele mono-industriale
- Modernizarea universităților tehnice, în special cele de inginerie electrică, pentru a pregăti specialiștii necesari în tranziția energetică
- Direcționarea de fonduri europene și naționale către cercetarea aplicată și cea fundamentală în energie, în special în proiecte în parteneriat cu mediul privat și internațional, pentru a stimula inovarea și competitivitatea României

Construcțiile

Sectorul construcțiilor din România, de asemenea, se confruntă cu numeroase provocări legate de sustenabilitate, eficiență energetică și gestionarea resurselor. Majoritatea clădirilor existente sunt ineficiente din punct de vedere energetic, iar reabilitarea lor este lentă și subfinanțată. Această problemă contribuie la un consum ridicat de energie și la emisii semnificative de gaze cu efect de seră, în timp ce costurile pentru încălzire și răcire cresc constant pentru locuitori. Programul SENS pentru această temă este prezentat în capitolul dedicat sectorului energetic.

Totodată, există o lipsă de investiții în construcții noi, verzi, care să îndeplinească standardele moderne de eficiență energetică și să utilizeze materiale durabile. Pe de altă parte, economia circulară în sectorul construcțiilor este aproape inexistentă. Deșeurile generate în timpul construcțiilor și demolărilor nu sunt reutilizate sau reciclate eficient, contribuind la poluare și la irosirea resurselor. În plus, infrastructura națională este vulnerabilă la efectele schimbărilor climatice, iar proiectele de infrastructură rezilientă sunt rare și insuficiente.

În ceea ce privește digitalizarea și inovația, sectorul construcțiilor rămâne în urmă, nefiind utilizate la scară largă tehnologii moderne precum modelarea informațiilor pentru construcții (BIM) sau tehnicile de construcție inovatoare, cum ar fi imprimarea 3D. Toate aceste probleme limitează capacitatea României de a se adapta la noile cerințe climatice și de a beneficia de avantajele tranziției către o economie verde și circulară.

SENS va susține măsuri pentru a corecta aceste deficiențe.

Construcții verzi

- Crearea unui fond de garantare pentru proiectele de construcții verzi, susținute de stat și sectorul privat, pentru a atrage investiții în locuințe eficiente energetic
- Asigurarea controlului îndeplinirii obligativității ca toate noile construcții să îndeplinească standarde de eficiență energetică ale caselor pasive și să fie

pregătite pentru integrarea surselor de energie regenerabilă – clădiri net pozitive din punct de vedere energetic

- Promovarea materialelor de construcție ecologice, cum ar fi lemnul, betonul cu amprentă redusă de carbon și izolațiile naturale, prin programe de finanțare și certificări ecologice
- Încurajarea arhitecturii sustenabile prin includerea de spații verzi, acoperișuri vegetale și sisteme de captare a apei de ploaie în designul clădirilor noi
- Reducerea amprente de carbon a șantiierelor prin optimizarea logisticii și reducerea consumului de combustibili fosili, trecând la utilaje și transport greu electric sau pe bază de biocarburanți, biogaz sau hidrogen

Economia circulară în construcții

- Dezvoltarea unor facilități de reciclare a deșeurilor din construcții și demolări, care să permită refolosirea materialelor în noi proiecte
- Introducerea treptată a obligativității de a reutiliza și recicla materialele rezultate din demolări și șantiere de construcții, pentru a reduce deșeurile
- Promovarea construcțiilor modulare, care permit o reutilizare eficientă a spațiilor și materialelor în funcție de nevoi și reduc impactul asupra mediului
- Subvenționarea proiectelor de renovare și reconversie a clădirilor vechi pentru a le da o nouă utilitate, în locul demolării acestora
- Crearea unei platforme naționale de partajare de materiale de construcții neutilizate sau reciclate între dezvoltatori, constructori și arhitecți
- Implementarea de reguli stricte privind gestionarea deșeurilor pe șantier, cu sancțiuni pentru nerespectarea normelor de reciclare și reutilizare
- Introducerea unui program de formare profesională pentru constructori și arhitecți, axat pe implementarea principiilor economiei circulare în proiecte

Digitalizarea și inovația în construcții

- Introducerea modelării informațiilor pentru construcții (BIM) ca standard în toate proiectele de infrastructură publică și în sectorul privat, pentru a optimiza procesele de construcție și a reduce costurile
- Crearea unui fond național pentru dezvoltarea de soluții inovative în construcții, cum ar fi imprimarea 3D, robotica și automatizarea, pentru a crește eficiența și a reduce costurile de producție
- Susținerea start-up-urilor și IMM-urilor din domeniul construcțiilor care dezvoltă soluții digitale pentru optimizarea proceselor, inclusiv planificarea și monitorizarea proiectelor de construcții

- Dezvoltarea unui program național de educație și formare în digitalizarea proceselor de construcții, precum utilizarea dronelor pentru a asigura o execuție mai eficientă și sigură a lucrărilor
- Demararea demersurilor pentru crearea unui registru digital național pentru toate proiectele publice de construcții, care să permită urmărirea în timp real a stadiului lucrărilor și al costurilor aferente

Industria

Sectorul industrial din România este la ora actuală limitat din punct de vedere al competitivității și al sustenabilității. În primul rând, multe dintre industriile cheie, cum ar fi producția de oțel, ciment și chimicale, sunt mari consumatoare de energie și producătoare de emisii de dioxid de carbon, fiind puternic dependente de combustibili fosili. Această situație pune presiune pe companii în contextul politicilor europene de decarbonizare și al creșterii costurilor asociate cu certificatele de emisii. Lipsa de investiții în tehnologiile verzi și în soluții inovative limitează capacitatea României de a se adapta la noile cerințe de mediu impuse de Uniunea Europeană.

Slaba integrare a digitalizării și automatizării în procesele industriale reduce eficiența și crește costurile operaționale. De asemenea, infrastructura industrială este depășită și necesită investiții semnificative pentru a susține tranziția către o economie verde și circulară. Totodată, politica industrială a României nu este aliniată cu obiectivele de sustenabilitate și competitivitate la nivel european, ceea ce face ca investițiile în noi capacități de producție să fie limitate. În lipsa unor strategii coerente de decarbonizare și sprijin pentru tranziția verde, industria românească riscă să rămână în urmă față de competitorii din alte state membre.

SENS propune o ajustare a politicilor statului pentru a accelera tranziția verde în industria românească și a crea noi surse de valoare adăugată durabilă în economie.

Decarbonizarea industriei

- Implementarea în cel mai scurt timp a directivei privind raportarea anuală a companiilor cu privire la responsabilitatea socială (CSRD)
- Promovarea dialogului guvernamental cu industria pentru stabilirea de obiective clare și realiste pentru reducerea emisiilor de carbon pentru fiecare ramură și fiecare platformă industrială cu emisii ridicate de carbon
- Dezvoltarea infrastructurii necesare pentru transportul hidrogenului și pentru depozitarea carbonului, astfel încât industriile să poată face tranziția fără a afecta competitivitatea
- Inițierea împreună cu agenții economici a proiectelor subvenționate de decarbonizare prin tehnologii noi, cum ar fi hidrogenul verde și captarea

carbonului, în sectoarele mari consumatoare de energie sau cu emisii de proces, precum cimentul, siderurgia și producția de îngrășăminte chimice

- Creșterea finanțării disponibile pentru proiectele de decarbonizare industrială prin stimulente fiscale și canalizarea veniturilor din vânzarea certificatelor de emisii către industrie și a altor surse de finanțare a investițiilor în tehnologii verzi
- Dezvoltarea unui lanț de captură și stocare îndelungată sau utilizare a carbonului împreună cu ramurile industriale dificil de decarbonizat, precum fabricile de ciment și rafinăriile
- Încurajarea programelor pilot pentru transformarea platformelor siderurgice și a producției de aluminiu prin adoptarea de noi tehnologii și procese precum reducerea directă a minereului de fier cu hidrogen
- Sprijinirea producătorilor de îngrășăminte sintetice pentru a testa producția pe bază de energie electrică în locul gazului natural și pentru a adopta soluții tehnologice de reducere a emisiilor de amoniac și protoxid de azot

Reindustrializarea pe baza principiilor de sustenabilitate

- Susținerea reconversiei industriale a fostelor platforme industriale neproductive în centre de producție de tehnologii verzi, cum ar fi subansamblele pentru panouri solare și fotovoltaice și echipamentele pentru energie eoliană
- Atragerea de investiții în dezvoltarea de noi capacități industriale care să producă echipamente necesare pentru tranziția verde
- Integrarea României în lanțurile de aprovizionare internaționale pentru echipamente de energie regenerabilă, vehicule electrice și tehnologii de stocare a energiei prin atragerea de investitori străini, promovarea firmelor de tradiție românești și sprijinirea startup și scale-up-urilor
- Lansarea unor programe de finanțare pentru companiile de construcții de mașini care investesc în tehnologiile verzi, cum ar fi motoarele electrice și materialele sustenabile.

Digitalizarea și automatizarea proceselor industriale

- Dezvoltarea unor parteneriate public-private pentru cercetare și dezvoltare în domeniul automatizării proceselor industriale
- Sprijinirea prin subvenții țintite a proiectelor inovative de automatizare și transformare digitală în industrie, pentru a eficientiza fluxurile de producție, reduce intensitatea energetică și diminua necesarul de materii prime
- Sprijinirea IMM-urilor din domeniul industrial pentru a integra soluții IoT (Internet of Things) și inteligență artificială în procesele de producție

- Implementarea unui cadru de reglementare și securitate pentru utilizarea dronelor și a roboților în monitorizarea și optimizarea proceselor

Politica industrială pentru creșterea competitivității

- Crearea unui cadru legislativ care să impună standarde progresiv mai stricte de sustenabilitate pentru toate proiectele de infrastructură, pentru a stimula cererea de produse sustenabile ale industriei românești
- Promovarea achizițiilor publice verzi care să stimuleze utilizarea materialelor durabile și a tehnologiilor verzi
- Promovarea parteneriatelor public-private pentru construcția de parcuri industriale ecologice, care să utilizeze surse regenerabile de energie și să aplice principiile economiei circulare

Transporturile

Sectorul transporturilor din România, fie feroviar, rutier, naval sau aerian, este și el, la ora actuală, subdezvoltat. Infrastructura feroviară este învechită, lipsită de mentenanță adecvată și afectată de întârzieri în proiectele de modernizare, în timp ce parcul de material rulant este insuficient și în mare parte depășit. De asemenea, drumurile și autostrăzile suferă din cauza lipsei de investiții și întreținere, ceea ce duce la congestionare și timpi mari de deplasare.

Transportul public urban rămâne în majoritatea orașelor insuficient dezvoltat și subfinanțat, cu o ofertă care nu răspunde nevoilor majorității cetățenilor, mai ales în zonele metropolitane. Sunt necesare creșterea vitezei de deplasare, reducerea timpilor de așteptare, o mai mare predictibilitate a timpilor de plecare și sosire, precum și un confort mai ridicat, totul la prețuri accesibile. În sectorul aerian, infrastructura aeroportuară necesită investiții pentru modernizare și extindere, iar transportul naval pe Dunăre este insuficient utilizat, cu potențial neexploatat pentru transportul de marfă.

Propunerile SENS se concentrează asupra tranziției la sustenabilitate prin electrificarea și modernizarea rețelelor feroviare și rutiere, extinderea transportului public electric și promovarea mobilității alternative (biciclete, trotinete). Investițiile în coridoare pan-europene și transportul feroviar de mare viteză sunt esențiale, alături de dezvoltarea transportului naval și reducerea emisiilor din transportul rutier prin electromobilitate și alte soluții verzi. Astfel, România poate transforma transporturile într-un pilon al unei economii durabile și eficiente.

Modernizarea transportului feroviar

- Alocarea a jumătate din fondurile europene destinate sectorului transportului către sectorul feroviar pentru a accelera ritmul investițiilor
- Stabilirea unui program periodic și obligatoriu de inspecție și mentenanță a căilor ferate și a materialului rulant pentru reducerea întârzierilor cauzate de restricții de viteză și defectiuni
- Implementarea soluțiilor rapide de modernizare a liniilor secundare, prin înlocuirea elementelor deteriorate ale infrastructurii feroviare, pentru a permite creșterea vitezei la 120 km/h
- Construirea liniilor de tren de mare viteză pe coridoarele principale de transport până în 2040, pentru a conecta marile orașe și a reduce timpii de deplasare
- Electrificarea a cel puțin 2.500 km de cale ferată până în 2035, pentru a reduce emisiile de carbon și costurile de exploatare și a atinge nivelul mediu european de electrificare a căilor ferate
- Realizarea unui plan de înlocuire a tuturor trecerilor la nivel cu calea ferată în pasaje sub- și supraterrane pentru a spori siguranța în trafic, a reduce numărul de victime și a crește viteza de deplasare în tact cu modernizările
- Reabilitarea și redeschiderea rutelor feroviare secundare, în special în zonele metropolitane ale marilor orașe, pentru a reduce dependența de autoturisme
- Reorganizarea CFR și creșterea capacității administrative prin întărirea Autorității de Reformă Feroviară și fuzionarea CFR Electrificare și CFR Infrastructură, pentru a eficientiza procedurile de achiziție și reduce întârzierile în implementarea proiectelor
- Extinderea rutelor de tren pe coridoare pan-europene și crearea de legături directe între România și capitalele europene pentru a facilita mobilitatea internațională

Transportul public urban și rural

- Extinderea transportului public electric prin dezvoltarea și extinderea rețelilor de autobuze electrice în toate orașele, pentru a reduce poluarea și a facilita mobilitatea urbană
- Realizarea unor studii de fezabilitate actualizate pentru construirea liniilor de metrou în toate marile orașe
- Crearea comitetelor județene pentru transport public și a zonelor urbane funcționale, care să coordoneze rețelele de autobuze, tramvaie, metrou și trenuri regionale pentru a îmbunătăți conectivitatea

- Integrarea transportului public cu rețelele de tren metropolitan de tip S-Bahn în jurul marilor orașe, conectate cu rețelele de transport public rutier, pentru a oferi alternative la transportul cu autoturismul
- Creșterea subvențiilor pentru abonamentele la transportul public și introducerea unui bilet național asemănător celui din Germania
- Extinderea sistemului de bilete flexibile, cu abonamente lunare la preț redus, bilete de grup și bilete de weekend pentru a încuraja utilizarea transportului public în locul autoturismului personal
- Introducerea unor programe de sprijin pentru vehicule electrice de transport public și microbuze în zonele rurale și pe distanțe mari pentru a facilita mobilitatea și a reduce emisiile
- Creșterea accesibilității în transportul public pentru persoane cu impedimente fizice în toate stațiile și în gări, respectiv în toate mijloacele de transport public

Transportul rutier și pe autostrăzi

- Continuarea construcției de drumuri expres și autostrăzi noi pentru a conecta regiunile izolate, reduce timpul de deplasare și crește siguranța în trafic, însă într-un ritm ce permite încadrarea în maximum jumătate din bugetul de investiții pentru transport
- Reabilitarea și întreținerea periodică a drumurilor naționale și regionale, inclusiv amenajarea acestora pentru a face față fenomenelor meteorologice extreme tot mai dese și mai violente
- Reducerea congestiei urbane prin construirea de șosele de centură, parcuri subterane și supraetajate și implementarea de zone cu trafic redus pentru a îmbunătăți mobilitatea urbană
- Implementarea unor programe de siguranță rutieră, inclusiv modernizarea infrastructurii rutiere cu marcaje și bariere de protecție, crearea de treceri de pietoni inteligente și instalarea de semafoare adaptate traficului
- Dezvoltarea cu prioritate a coridoarelor de transport pan-europene, facilitând astfel comerțul și mobilitatea internațională

Electromobilitatea și infrastructura pentru vehicule electrice

- Eliminarea dependenței de petrol prin tranziția treptată la electromobilitate până în 2050, pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea securității energetice și reducerea deficitului de cont curent
- Prioritizarea tranziției către transportul public electric și a mobilității alternative în mediul urban, încurajând companiile locale de transport public să promoveze și bicicleta, trotineta electrică și mersul pe jos ca alternative viabile la mașină

- Derularea de programe pilot în mediul rural, prin implementarea transportului public la cerere și a transportului autonom pe măsură ce tehnologiile evoluează
- Renunțarea la sprijinul pentru achiziția de vehicule electrice personale, care favorizează în special gospodăriile înstărite, cel puțin până la apariția modelelor accesibile produse în România
- Dezvoltarea infrastructurii naționale de încărcare pentru vehicule electrice în parcări, prin transformarea stațiile „peco” în stații multi-combustibil și prin subvenționarea stațiilor de încărcare acasă pentru deținătorii de mașini electrice achiziționate fără subvenție
- Subvenționarea cu precădere a tranziției transportului greu, al microbuzelor și autoutilitarelor utilizate cu precădere local către electromobilitate pentru a reduce emisiile poluante în orașe
- Prioritizarea transportului feroviar și naval pe Dunăre pentru transportul de marfă, ca soluții eficiente și cu emisii reduse de carbon, contribuind la o rețea de transport sustenabilă la nivel național

Transportul aerian

- Continuarea programului de modernizare a infrastructurii aeroportuare pentru a crește capacitatea de operare și a îmbunătăți experiența pasagerilor, în special prin extinderea Aeroportului Henri Coandă cu un nou terminal de pasageri
- Extinderea rutelor aeriene directe interne și între România și marile capitale europene și internaționale, pentru a stimula turismul și comerțul și a reduce dependența de transportul rutier
- Implementarea de tehnologii mai curate și eficiente pentru flotele aeriene și infrastructura aeroportuară și promovarea combustibililor alternativi

Transportul naval și fluvial

- Dezvoltarea infrastructurii portuare la Marea Neagră și pe Dunăre, pentru a stimula transportul de mărfuri și creșterea comerțului maritim.
- Promovarea transportului de marfă pe Dunăre prin facilități logistice și infrastructură modernizată, pentru a facilita transportul prietenos cu mediul de resurse și produse agricole între regiunile României și piețele internaționale
- Reducerea impactului ecologic al transportului naval prin subvenții pentru trecerea flotelor de transport naval și maritim la combustibili alternativi fără emisii nete de carbon

- Extinderea infrastructurii turistice fluviale pe Dunăre și a rutelor de croazieră între orașele românești și capitalele europene pentru a stimula turismul și economia locală

Integrarea intermodală

- Conectarea infrastructurilor feroviare, rutiere și navale în noduri logistice și terminale intermodale, pentru a reduce timpii de transfer și îmbunătățind mobilitatea mărfurilor
- Dezvoltarea unui program dedicat infrastructurii logistice verzi, digitalizării și automatizării, care să integreze soluții sustenabile și tehnologii avansate pentru creșterea eficienței operaționale și reducerea impactului asupra mediului
- Introducerea unor subvenții și stimulente financiare pentru companiile care utilizează transportul intermodal pentru a reduce dependența de transportul rutier

Agricultura

Agricultura României este un sector vital pentru economie, dar se confruntă cu multiple probleme care afectează atât producția internă, cât și competitivitatea pe piețele internaționale. Politicile agricole tradiționale s-au concentrat prea mult pe agricultura industrială, care are un impact negativ asupra mediului și biodiversității. Subvențiile actuale nu sunt direcționate eficient pentru a promova practici agricole durabile, cum ar fi rotația culturilor sau permacultura. În plus, gestionarea resurselor naturale, precum apa și solul, este deficitară, iar secetele frecvente accentuează vulnerabilitatea agriculturii.

De asemenea, agricultura românească se confruntă cu o lipsă de infrastructură pentru promovarea și comercializarea produselor locale și ecologice, iar micii fermieri au acces limitat la piețe și lanțuri de aprovizionare scurte. În sectorul zootehnic, bunăstarea animalelor și utilizarea excesivă a antibioticelor rămân probleme semnificative, afectând calitatea produselor și sănătatea consumatorilor. În plus, fermierii nu dispun de informațiile necesare pentru adoptarea de practici agricole durabile și tehnologii moderne, ceea ce limitează adaptabilitatea sectorului la schimbările climatice.

Tranziția către o agricultură sustenabilă va necesita reformarea Politicii Agricole Comune, promovarea biodiversității și reducerea emisiilor de carbon prin practici circulare și decarbonizarea fermelor. Aceste măsuri vor ajuta România să-și protejeze resursele naturale și să dezvolte un sector agricol competitiv și ecologic.

Practici agricole durabile

- Reformarea Politicii Agricole Comune (PAC) pentru a direcționa fondurile europene către fermierii care adoptă practici agricole durabile și contribuie la obiectivele climatice ale UE, cu condiții de eligibilitate pentru finanțare
- Eliminarea treptată a subvențiilor pentru agricultura industrială intensivă axată pe monocultură, îngrășăminte sintetice și combustibili fosili, înlocuite cu subvenții pentru practici agricole precum rotația culturilor, permacultura și agricultura ecologică, ce refac fertilitatea naturală a solurilor, combat eroziunea și protejează biodiversitatea
- Promovarea economiei circulare în agricultură pentru reutilizarea deșeurilor agricole prin compostare, producerea de biogaz și biochar, gestionarea sustenabilă a gunoiului de grajd, reducând astfel impactul asupra mediului
- Decarbonizarea sectorului agricol prin subvenții pentru tehnologii verzi precum utilajele electrice, furaje optimizate pentru a reduce emisiile de metan, practici și culturi cu emisii scăzute de oxizi de azot, respectiv creșterea producției de energie regenerabilă eoliană și fotovoltaică pe terenurile agricole, inclusiv prin programe pilot cu soluții „agrivoltaice”
- Lansarea unor programe de formare și inovație pentru fermieri, axate pe practici durabile adaptate condițiilor locale, tehnologii verzi și inovatoare, în parteneriat cu cercetători, organizații non-guvernamentale și fermieri din Uniunea Europeană
- Sprijinirea fermelor pentru modernizarea infrastructurii agricole, cum ar fi construcția de sisteme de irigație eficiente, sere ecologice și utilaje electrice sau pe bază de biogaz sau amoniac regenerabil
- Dezvoltarea și implementarea unui sistem național pentru monitorizarea și raportarea impactului practicilor agricole asupra mediului la nivel de fermă, pentru a asigura transparența și atingerea obiectivelor strategiei „Farm to Fork”

Protecția biodiversității, a apelor și a solului

- Restaurarea ecosistemelor agricole degradate prin măsuri agro-forestiere și agro-silvo-pastorale, axate pe reabilitarea terenurilor neproductive și refacerea coridoarelor naturale
- Gestionarea eficientă a resurselor de apă prin politici de irigare sustenabile, reducerea risipei de apă și adoptarea de tehnologii moderne, precum irigarea prin picurare
- Prevenirea poluării apelor cu microplastic, îngrășăminte și pesticide prin practici agricole care protejează resursele de apă și reduc utilizarea substanțelor chimice dăunătoare inclusiv interzicerea pesticidelor toxice

- Monitorizarea și reglementarea strictă a gestionării îngrășămintelor pentru a reduce riscurile pentru sol și ape, în conformitate cu cele mai bune practici
- Reglementarea stocării și utilizării deșeurilor agricole și a gunoiului de grajd pentru a preveni poluarea solului și a apelor, promovând compostarea, producția de biogaz și utilizarea adaptată culturii, sezonului de creștere și a cantității reziduale de nitrogen și fosfor din sol
- Protejarea biodiversității agricole prin refacerea habitatelor naturale, reducerea fragmentării terenurilor agricole și promovarea practicilor care încurajează rotația culturilor și biodiversitatea
- Îmbunătățirea sănătății solului prin rotația culturilor și minimizarea eroziunii, în special în zonele montane și de deal

O alimentație sănătoasă

- Încurajarea dietelor pe bază de plante prin campanii naționale de informare pe termen lung, bazate pe cele mai actualizate recomandări internaționale, pentru a promova reducerea consumului de carne roșie și alimente ultra-procesate și înlocuirea acestora cu pește, legume și fructe
- Revizuirea taxelor alimentare printr-o politică fiscală neutră pentru sănătate și sustenabilitate, cu TVA redus pentru produsele neprocesate și vegetale și accize mai mari pentru alcool, carne și alimente ultra-procesate bogate în sare, zahăr adăugat sau grăsimi saturate
- Realizarea de campanii recurente de informare privind alimentele sănătoase, promovând diete echilibrate și sustenabile, cu focus pe reducerea alimentelor ultra-procesate și îmbunătățirea calității nutriționale a alimentației zilnice, cu beneficii directe asupra sănătății populației și reducerea impactului asupra mediului

Desfacerea produselor locale și ecologice

- Sprijinirea micilor producători locali prin acces la fonduri și infrastructură logistică pentru creșterea vizibilității și accesului pe piață pentru produsele ecologice și locale, contribuind la o economie alimentară circulară
- Extinderea lanțurilor scurte de aprovizionare pentru a stimula consumul de produse locale, organice și sezoniere, încurajând astfel micii producători care adoptă practici ecologice
- Dezvoltarea unui parteneriat național cu lanțurile de supermarketuri pentru a promova produsele locale și ecologice, prin introducerea unor sisteme de etichetare clare și baze de date accesibile privind conținutul și amprenta de apă și carbon a fiecărui produs

- Standardizarea etichetelor pentru produse ecologice, oferind consumatorilor acces la informații clare despre originea produselor și impactul lor asupra mediului, stimulând astfel consumul responsabil
- Digitalizarea coșului de cumpărături în colaborare cu marile lanțuri de retail pentru a permite consumatorilor să își monitorizeze amprenta de carbon și apă a produselor achiziționate, inclusiv statistici lunare și anuale, facilitând luarea de decizii informate și responsabile
- Crearea unui program pilot cu beneficii precum reduceri la servicii de sănătate sau tichete cadou pentru persoanele care aleg să cumpere produse sănătoase și prietenoase cu mediul, încurajând astfel un comportament responsabil

Turismul

Turismul din România, de altfel cu un potențial major, se confruntă și el cu multiple probleme care împiedică dezvoltarea sustenabilă și competitivă a acestui sector. Una dintre principalele provocări este lipsa infrastructurii moderne și eficiente, care limitează accesul la destinațiile turistice, în special în zonele rurale și montane. Transportul public inadecvat și starea precară a drumurilor în multe regiuni îngreunează mobilitatea turiștilor, afectând experiența acestora.

De asemenea, multe dintre facilitățile turistice sunt subfinanțate și slab întreținute, afectând calitatea serviciilor oferite. Stațiunile balneare, cândva recunoscute internațional, au nevoie de modernizare pentru a răspunde cerințelor turiștilor de astăzi. Lipsa unui management adecvat al deșeurilor și a soluțiilor de protecție a mediului în zonele turistice aglomerate afectează negativ peisajele naturale, punând în pericol ecoturismul și biodiversitatea.

Suprapopularea în anumite destinații turistice, cum ar fi orașele mari sau siturile culturale populare, duce la o presiune sporită asupra infrastructurii și mediului. Pe de altă parte, zonele rurale și cu potențial ecoturistic sunt insuficient promovate și dezvoltate, ceea ce duce la un dezechilibru în fluxul turistic și la o dezvoltare inegală.

Aceste provocări necesită investiții strategice și soluții sustenabile pentru a transforma turismul din România într-un sector competitiv și durabil.

Turismul verde și ecoturismul

- Elaborarea unui standard de certificare cu criterii clare pentru operatorii care doresc să fie recunoscuți ca fiind sustenabili
- Dezvoltarea unui program național de susținere al tururilor ghidate cu specialiști în ecologie pentru a educa turiștii cu privire la mediul înconjurător
- Organizarea de programe de voluntariat în parcurile naturale, în parteneriat cu organizații non-guvernamentale de profil

- Crearea de trasee și itinerarii care minimizează transportul poluant și încurajează mersul pe jos și bicicletele, respectiv a platformelor de observare și infrastructură care să respecte mediul
- Promovarea cu precădere a destinațiilor ecoturistice unice românești la târgurile internaționale de profil

Dezvoltarea infrastructurii turistice sustenabile

- Sprijinirea investițiilor în modernizarea unităților de cazare pentru eficiență energetică și propria producție de energie regenerabilă
- Dezvoltarea de rute de transport public turistice cu autobuze electrice sau hibride către destinații importante și oprirea autovehiculelor în afara ariilor protejate
- Investiții în sisteme durabile de alimentare cu energie electrică și apă, precum și facilități pentru reciclare în locurile turistice neconectate la rețele
- Elaborarea de materiale informative pentru educația turiștilor cu privire la importanța protecției mediului și a sustenabilității în timpul călătoriilor

Turismul cultural și rural

- Sprijinirea fermelor care oferă experiențe turistice autentice legate de agricultura tradițională și sustenabilă
- Susținerea micilor meșteșugari pentru a deveni parte a ofertelor turistice locale

Dezvoltarea de rute gastronomice vegetariene care promovează produse tradiționale și practici culinare locale ecologice

- Integrarea comunităților locale în dezvoltarea turismului pentru a asigura că beneficiile turismului se reflectă în bunăstarea comunităților locale, nu a marilor turoperatori privați

Turismul urban sustenabil

- Dezvoltarea aplicațiilor mobile și a platformelor digitale pentru a facilita accesul la informații despre turismul urban
- Dezvoltarea unor rute speciale pentru tururi pietonale sau cu bicicleta care să reducă poluarea și să atragă turiștii în moduri mai sustenabile

Turismul balnear și de sănătate

- Modernizarea stațiunilor balneare pentru a atrage un număr mai mare de turiști străini, inclusiv prin dezvoltarea de centre wellness și de tratamente spa, integrate în pachetele turistice

- Sprijinirea dezvoltării turismului medical și a ofertelor de tratamente de recuperare, inclusiv prin colaborarea cu instituții medicale naționale și internaționale
- Crearea unor pachete turistice variate care să combine tratamentele balneare cu turismul cultural și de agrement, inclusiv prin extinderea facilităților pentru sporturi și activități recreative în cadrul stațiunilor balneare

Orașele

Orașele sunt acasă pentru majoritatea locuitorilor țării, sunt motorul dezvoltării, incubatoare de idei și fundalul a nenumărate povești. Orașele sunt organisme vii, care trebuie îngrijite, hrănite și ghidate în direcția de dezvoltare pe care o vrem.

Soarta orașelor românești s-a împărțit în două – urbanul mic a fost adeseori abandonat de guvernul național și investitori, în timp ce orașele mari au crescut prea haotic, ignorând regulile de urbanism, având prea puține spații verzi și promovând un mod de dezvoltare bazat în primul rând pe mașina personală, ignorând aspectele negative asupra sănătății și bunăstării cetățenilor pe care un astfel de mod de dezvoltare îl are.

Viziunea SENS pentru orașele României este una care le vindecă rănilor dezvoltării haotice ale ultimilor 20 de ani, promovează mijloacele active de transport și transportul public, le adaptează pentru schimbările climatice și le redă cetățenilor.

Poli de creștere urbană

- Dezvoltarea centrelor urbane dinamice ca centre regionale de creștere economică și inovare, cu prioritizarea industriilor verzi
- Dezvoltarea clusterelor industriale și de servicii tehnologice în jurul poliilor urbane pentru a susține crearea de locuri de muncă stabile și bine plătite pentru studenți, absolvenți și specialiști, cu efecte asupra întregii economii regionale
- Conectarea eficientă între polii de creștere și zonele periferice, respectiv satele din zonă, prin infrastructură modernă care îmbunătățește calitatea locuirii și scurtează naveta
- Implementarea unor politici care să diversifice economia orașelor pentru a le face mai reziliente la crize economice

Planificare teritorială integrată

- Coordonarea dezvoltării între orașele mari și cele mai mici, pentru a reduce disparitățile regionale și a încuraja dezvoltarea sustenabilă și comunități sustenabile pe tot teritoriul țării

- Creșterea capacităților administrative locale pentru a îmbunătăți planificarea teritorială și implementarea de proiecte de dezvoltare durabilă
- Actualizarea planurilor urbanistice la nevoile actuale și viitoare pentru a susține expansiunea urbană organizată, precum renovarea zonelor industriale degradate și transformarea lor în spații publice utile
- Asigurarea conservării și creșterii zonelor verzi în jurul orașelor

Asigurarea accesului la spații verzi

- Introducerea obligației autorităților locale să elaboreze planuri de dezvoltare și extindere a spațiilor verzi pentru acoperirea minimă a 25% din suprafața orașelor cu vegetație până în 2028, pentru reducerea efectului de insulă termică și a îmbunătăți calitatea aerului, implementând principiul 3/30/300
- Introducerea în legislația națională a obligației, în mediul urban, ca în toate proiectele de construcție de imobile, cel puțin 30% din suprafața proprietății să fie rezervată spațiului verde, fără niciun fel de acoperire impermeabilă, din adâncime până la suprafața acoperită de plante
- Introducerea unor norme stricte pentru protecția și extinderea spațiilor verzi, incluzând cerințe pentru crearea de zone tampon împotriva poluării, cu respectarea unor standarde minime, bine definite, de calitate
- Revizuirea criteriilor de mediu pentru obținerea certificatelor de urbanism pentru a include spații verzi în mod obligatoriu în proiectele de construcție și dezvoltare urbană
- Simplificarea procesului de obținere a permiselor pentru proiectele care includ extinderea spațiilor verzi, acoperișuri verzi, grădinile comunitare și pereți verzi

Adaptarea mediului urban la schimbările climatice

- Promovarea materialelor care reduc absorbția de căldură, cum ar fi pavajele permeabile și betonul reflectorizant, pentru a diminua efectele valurilor de căldură și a preveni acumularea excesivă de căldură în zonele construite
- Implementarea sistemelor de răcire naturale, precum umbrire și ventilație pasivă în clădiri, fațade verzi, pergole și copaci în jurul clădirilor, pentru a crea microclimate mai confortabile și a reduce nevoia de răcire artificială
- Crearea de culoare verzi și spații deschise care să permită circulația naturală a aerului și răcirea zonelor urbane, contribuind la o ventilație mai eficientă
- Gestionarea eficientă a apelor pluviale prin crearea de infrastructuri verzi, precum grădini de ploaie, trotuare permeabile și sisteme de colectare a apei pluviale, pentru a preveni inundațiile și a asigura o gestionare sustenabilă a resurselor de apă în orașe

- Dezvoltarea coridoarelor verzi în orașe care leagă diferite zone urbane în combinație cu rețelele urbane de piste pentru biciclete și zone pietonale pentru a încuraja activitatea fizică, a reduce efectele insulelor de căldură și a îmbunătăți calitatea aerului
- Derularea de campanii de educație și conștientizare privind adaptarea climatică care să încurajeze toți locuitorii să adopte practici sustenabile în gospodăriile lor, cum ar fi plantarea de copaci și folosirea materialelor de construcție ecologice

Incluziune socială și accesibilitate

- Crearea unor platforme permanente de dialog între comunitățile marginalizate și autoritățile locale, pentru a înțelege nevoile și a elabora programe și implementa proiecte bine ținute, direct și în colaborare cu organizații non-guvernamentale
- Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și educație urmând principiile elaborate mai sus, cu prioritizarea zonele urbane marginalizate
- Crearea de locuințe sociale și servicii pentru comunitățile defavorizate printr-o distribuție care încurajează integrarea și reduce riscul de ghetoizare

Administrația: un stat tânăr, viguros și modern

Prin administrație se implementează toate politicile publice. Un aparat administrativ competent și eficient este esențial pentru buna guvernare. Prioritățile reformei sunt creșterea capacității statale pentru a atrage resursele necesare îndeplinirii scopurilor instituțiilor publice de a oferi servicii și bunuri publice de care are România nevoie în tranziția spre o societate echitabilă și o economie verde.

SENS își asumă implicarea în depolitizarea anumitor poziții și crearea de modele de guvernare care să asigure răspunderea și integrarea priorităților sociale în exercitarea atribuțiilor de funcționari publici.

Administrația publică centrală

Administrația publică centrală din România are mai multe neajunsuri structurale și operaționale, fiind afectate eficiența și transparența serviciilor oferite cetățenilor. Una dintre principalele probleme este lipsa unui sistem coerent și performant de coordonare între ministere și agenții, ceea ce duce la fragmentare și suprapuneri de responsabilități. Birocrația excesivă și procedurile greoaie contribuie la întârzierea proiectelor și a reformelor esențiale pentru dezvoltarea economică și socială a țării.

O altă problemă majoră este lipsa digitalizării adecvate a administrației, care creează dificultăți în accesarea serviciilor publice atât pentru cetățeni, cât și pentru companii. Corupția și nepotismul, prezente la diverse niveluri, subminează încrederea publicului în instituțiile statului și afectează recrutarea și menținerea personalului competent.

Resursele umane din administrație sunt adesea slab motivate și insuficient formate, ceea ce limitează capacitatea instituțiilor de a răspunde prompt și profesionist nevoilor cetățenilor. În plus, lipsa unei evaluări transparente a performanței și a unui mecanism clar de responsabilizare a funcționarilor publici agravează aceste deficiențe. Pentru a moderniza administrația publică, sunt necesare reforme profunde în procesele de recrutare, formare și evaluare, dar și investiții serioase în digitalizare și infrastructură.

Funcționarii publici

- Promovarea pe poziții de conducere din interiorul instituției pe baza unei scheme predictibile a carierei funcționarilor publici, care să țină cont de vechime și competență
- Stabilirea unor criterii de performanță pentru conducerile instituțiilor publice, de îndeplinirea cărora depinde rămânerea în funcție, care decurg din indicii misiunilor naționale relevante pentru posturile respective și ale Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă
- Publicarea rezultatelor evaluărilor periodice și introducerea unor mecanisme de sancționare în cazul nerespectării criteriilor de performanță

- Evaluarea mecanismelor pentru combaterea corupției la toate nivelurile pentru a identifica și închide metodele utilizate de funcționarii publici în practicile oneroase
- Reformarea sistemului de licitații publice, întărirea DNA și ANI, și monitorizarea continuă a performanței autorităților publice prin publicarea de rapoarte periodice și clasamente

Noi moduri de dezvoltare a politicilor publice

- Promovarea fundamentării politicilor publice și a măsurilor guvernamentale pe studii și măsurători științifice pe deoparte, în același timp promovând consultarea și co-crearea politicilor cu cetățenii și toate părțile interesate
- Încurajarea administrațiilor locale să co-creeze cu publicul așa numiți indici și dezvoltatori “pietre de temelie” locali care să fie relevanți pentru comunitate și care să atingă mai multe domenii de dezvoltare; de ex: “Procentul de copii care se întorc de la școală pe jos sau bicicletă în siguranță”
- Integrarea adunărilor cetățenești, organe deliberative reprezentative punctuale, alese prin sortitție, pentru a ajuta la elaborarea de politici publice în domenii de politici publice unde e nevoie de un consens larg
- Deschiderea unui „policy lab”, care va avea ca scop dezvoltarea iterativă de propuneri de politici publice experimentale aplicate inițial unor județe/regiuni voluntare înainte de implementarea la nivel național, pentru a învăța din mers și a rezolva greșelile de implementare înainte de forma finală

Digitalizare

- Crearea unei echipe dedicate digitalizării și a designului serviciilor publice în Cancelaria Guvernului, cu un mandat clar de a unifica site-urile și pattern-urile de accesare a serviciilor publice a tuturor ministerelor
- Implementarea unei platforme centralizate unde cetățenii pot accesa servicii guvernamentale online (de exemplu plăți de taxe, obținerea documentelor)
- Simplificarea procedurilor administrative pentru cetățeni, prin reducerea documentației și a pașilor necesari pentru obținerea diverselor servicii publice
- Crearea unui ghid și a unor standarde de implementare astfel încât caietele de sarcini pentru proiecte de digitalizare a serviciilor publice să poată fi preluate de IMM-uri din domeniul IT, pentru a ieși din logica proiectelor IT mari cu probleme de implementare și aceleași câteva firme de IT care câștigă contractele

Debirocratizare și eficientizare

- Comasarea instituțiilor și agențiilor cu obiect de activitate similar pentru a reduce duplicarea inutilă a răspunderilor

- Implementarea unor mecanisme care să faciliteze colaborarea eficientă între ministere și agenții, precum și între autoritățile centrale și locale
- Adoptarea unui cod electoral și măsuri pentru îmbunătățirea participării active a cetățenilor în sfera publică

Alegeri și aleși

- Introducerea unui număr maxim de mandate pentru primari și consilieri locali, precum și pentru parlamentari
- Reintroducerea alegerilor locale în două tururi și a principiului listelor deschise pentru alegerile parlamentare
- Reducerea finanțării de la buget pentru partidele politice la niveluri asemănătoare raportat la produsul intern brut cu statele dezvoltate ale UE
- Însușirea condițiilor de participare la alegeri ale partidelor politice prin debirocratizarea procedurilor și reducerea pragurilor de semnături, respectiv de intrare în Parlamentul României
- Crearea de centre administrative unice la nivel de municipii reședință de județ unde cetățenii să poată rezolva toate problemele administrative într-un singur loc, reducând astfel timpul și costurile implicate
- Introducerea obligației ca toate întâlnirile și deciziile majore să fie filmate sau documentate, iar documentele să fie publicate, pentru a crește transparența proceselor decizionale
- Implementarea unui program obligatoriu de formare continuă pentru toți funcționarii publici, cu accent pe noile tehnologii, legislație actualizată și bune practici internaționale

Afacerile interne

Sistemul actual de securitate internă este incapabil de o prevenire eficientă a criminalității, suferind în același timp și de o capacitate limitată de intervenție a forțelor de ordine. Instituțiile de aplicare a legii nu sunt suficient echipate, iar colaborarea cu comunitățile locale este slabă, ceea ce duce la vulnerabilități în protejarea cetățenilor.

În ceea ce privește gestionarea situațiilor de urgență, România nu dispune de infrastructura necesară pentru a răspunde eficient la dezastre naturale și crize, cum ar fi cutremurele sau inundațiile. Capacitățile de avertizare timpurie și intervenție sunt limitate, iar populația nu este pregătită pentru astfel de scenarii.

La nivelul securității cibernetice, infrastructura digitală este vulnerabilă la atacuri cibernetice, în special pe fondul creșterii utilizării tehnologiei în sectorul public și

privat. Lipsa educației digitale și a conștientizării publice cu privire la riscurile cibernetice agravează situația.

Pe lângă acestea, sistemul penitenciar este suprasolicitat, condițiile de detenție sunt inadecvate, iar reintegrarea deținuților este insuficientă. România se confruntă, de asemenea, cu probleme legate de transparența decizională și libertatea presei, care sunt esențiale pentru un stat democratic sănătos.

În fine, reorganizarea administrativ-teritorială și protejarea libertății mass-media sunt esențiale pentru o funcționare mai bună a statului și o guvernare mai transparentă și eficientă.

SENS vine cu propuneri pentru a întări capacitatea statului de a avea grijă de cetățeni și de a face față provocărilor din exterior.

Reorganizarea administrativ-teritorială

Actuala organizare administrativă a României, bazată pe județe și comune, este ineficientă, fragmentată și nu reflectă în mod adecvat realitățile economice și sociale. Multe comune sunt prea mici și slab dezvoltate pentru a își auto-susține activitatea, iar județele nu sunt suficient de mari pentru a facilita dezvoltarea economică.

- Redefinirea limitelor administrative pentru a crea regiuni de dezvoltare mai mari, bazate pe coerența economică și geografică, care să înlocuiască actualul sistem de județe
- Comasarea comunelor mici și slab dezvoltate în unități administrative mai mari, pentru a eficientiza administrarea și a asigura servicii publice mai bune
- Transferul unor atribuții și resurse de la nivelul județean la nivel regional, pentru a spori capacitatea de investiții și a asigura o distribuție mai echitabilă a resurselor între zonele dezvoltate și cele slab dezvoltate
- Delegarea puterii de decizie în mai multe domenii către primării și consilii locale în localitățile care se pot auto-susține, urmând principiul subsidiarității
- Promovarea unor mecanisme democratice care asigură implicarea cetățenilor în reorganizarea administrativă și în luarea deciziilor la nivel local și regional

Securitatea internă și ordinea publică

- Reforma forțelor de ordine pentru creșterea capacității de prevenire și intervenție prin modernizarea procedurilor și instruirea polițiștilor și jandarmilor pentru a asigura o mai mare eficiență și profesionalism, cu un accent special pe drepturile omului.
- Crearea unui program național de prevenire a criminalității cu sprijinul comunităților locale pentru identificarea timpurie a zonelor de risc și implementarea unor măsuri proactive de prevenire

- Modernizarea echipamentelor și a infrastructurii poliției și jandarmeriei pentru monitorizare și avertizare rapidă și dotarea forțelor de ordine cu echipamente moderne pentru a interveni mai eficient în situații de urgență
- Crearea unor structuri specializate pentru protejarea grupurilor vulnerabile (copii, femei, persoane în vârstă) împotriva infracțiunilor precum violența domestică, abuzul sau traficul de persoane

Securitatea cibernetică și protecția datelor

- Crearea unui puternic Centru Național de Coordonare a Răspunsului la Atacuri Cibernetică care poate monitoriza infrastructura critică și oferi sprijin tehnic în timp real instituțiilor publice și private afectate de atacuri
- Dezvoltarea unui cadru de reglementare solid pentru protecția datelor, cu verificări și audituri periodice pentru a proteja confidențialitatea cetățenilor și a evita breșele de securitate în sistemele publice și private
- Modernizarea sistemelor de securitate IT în cadrul infrastructurilor critice (apă, energie, transport) pentru a preveni accesul neautorizat și atacurile cibernetică
- Lansarea de campanii naționale pentru educarea cetățenilor privind protecția datelor personale, utilizarea responsabilă a internetului și măsurile de protecție împotriva atacurilor cibernetică
- Extinderea colaborării internaționale cu organizații de securitate cibernetică și state aliatare, pentru schimbul de bune practici și consolidarea răspunsurilor la amenințările cibernetică
- Întărirea colaborării dintre sectorul public și cel privat pentru protecția datelor, prin protocoale clare de cooperare între guvern și companii private pentru schimbul de informații și alerte cibernetică, protejând atât companiile cât și cetățenii de posibile breșe de securitate

Gestionarea situațiilor de urgență și reziliența comunităților

- Îmbunătățirea sistemului național de avertizare timpurie pentru dezastre naturale prin extinderea și modernizarea rețelelor de senzori și alerte pentru cutremure, inundații și incendii, pentru a asigura notificarea rapidă a cetățenilor și instituțiilor locale
- Formarea de echipe de intervenție rapide la nivel de comunitate, compuse din cetățeni voluntari și specialiști local, ce vor fi instruite pentru a oferi sprijin de primă linie în caz de urgențe, înainte de sosirea echipelor profesionale
- Consolidarea și modernizarea infrastructurii de protecție civilă prin consolidarea clădirilor publice și private cu risc seismic ridicat, precum școli, spitale și clădiri rezidențiale și extinderea rețelelor de adăposturi civile și centre de evacuare pentru a proteja cetățenii în caz de urgențe majore

- Organizarea de campanii naționale de educare a populației în vederea pregătirii pentru situații de urgență, inclusiv simulări de evacuare și formarea cetățenilor cu privire la măsurile de auto-protecție
- Dezvoltarea unor centre moderne de coordonare și monitorizare a situațiilor de urgență, dotate cu tehnologii avansate de gestionare și analiză a datelor, pentru a optimiza intervențiile în timp real
- Încurajarea parteneriatelor între guvern, sectorul privat și societatea civilă pentru a dezvolta proiecte de reziliență la dezastre naturale, inclusiv construirea de infrastructuri verzi care să contribuie la prevenirea dezastrelor
- Crearea unui fond de urgență destinat exclusiv reconstrucției rapide a infrastructurii afectate de dezastre naturale, cu accent pe refacerea rapidă și sustenabilă a zonelor afectate

Imigrație și controlul frontierelor

- Îmbunătățirea capacităților de monitorizare și securitate a frontierelor prin investiții în tehnologie modernă (drone, camere de supraveghere, senzori) pentru a monitoriza eficient granițele și a detecta fluxurile de migrație ilegală
- Crearea unor centre de comandă și coordonare echipate cu tehnologie avansată pentru a asigura răspunsuri rapide și coordonate la tentativele de trecere ilegală a frontierelor
- Consolidarea parteneriatelor cu agențiile europene și internaționale (Frontex, Europol) pentru a combate rețelele de trafic de persoane și migrația ilegală, cu schimb de informații și resurse pentru întărirea frontierelor externe ale UE
- Implementarea unor proceduri rapide și eficiente de procesare a cererilor de azil pentru a asigura tratamentul corect și uman al refugiaților și solicitanților
- Promovarea și implementarea programelor de relocare la nivel european și de reîntregire a familiilor pentru imigranți și refugiați, în cooperare cu statele membre UE, pentru a reduce presiunea asupra frontierelor externe

Independența și libertatea mass-media

Mass-media din România este supusă presiunilor politice și economice, iar independența jurnalistică este adesea compromisă de concentrarea proprietății media în mâinile a câtorva persoane sau grupuri influente. Mai mult, jurnaliștii sunt vulnerabili la intimidare și autocenzură.

- Crearea unui cadru legal mai puternic pentru protejarea libertății presei și asigurarea unei piețe media competitive și diversificate
- Transparentizarea finanțării și structurii proprietății mass-media, pentru a preveni controlul politic sau monopolul

- Întărirea protecției legale a jurnaliștilor împotriva intimidărilor și hărțuirii, inclusiv implementarea unor măsuri speciale pentru investigarea atacurilor împotriva presei
- Crearea unor fonduri naționale pentru a susține jurnalismul independent și pentru a sprijini mass-media locale, evitând concentrarea excesivă a puterii media
- Încurajarea educației media în școli și campanii de conștientizare publică pentru a combate știrile false și manipularea mediatică

Afacerile externe – rolul României în lume

Relațiile internaționale sunt în ultimii ani mai tensionate decât au fost în orice moment de la căderea Cortinei de Fier, iar România se află într-un context internațional periculos. Războiul din Ucraina, conflictul din Orientul Mijlociu și dependența strategică a Europei față de Statele Unite ale Americii, care sunt tot mai non-intervenționiste, necesită o abordare strategică și proactivă a politicii externe a României.

În acest context, lipsa de influență și relevanță percepută în raport cu partenerii internaționali și alți actori globali este principala problemă pe care partidul SENS își dorește să o adreseze. Obiectivul nostru e să poziționăm România ca un jucător de calibru în Uniunea Europeană, NATO și în relațiile bilaterale cu țările de interes strategic, în special Republica Moldova și SUA. Doar astfel vom putea transforma România într-un promotor al valorilor europene în zona Mării Negre și a Balcanilor.

Această lipsă de influență are la bază câțiva factori. În primul rând, se observă o lipsă de voință politică. Un complex de inferioritate este principala caracteristică a politicii externe românești. Acesta se manifestă printr-o atitudine slugarnică a politicienilor în funcții cu relevanță internațională. România nu a avut curajul să ceară cu fermitate ceea ce merită o țară de 20 de milioane de locuitori, situată strategic la granița estică a UE și NATO. Eșecul aderării spațiului Schengen în timp ce Polonia și Croația au aderat demonstrează că lipsa de voință politică este un factor decisiv.

În al doilea rând se observă o lipsă de personal și resurse. Ministerul Afacerilor Externe (MAE) suferă de o lipsă gravă de personal calificat, acoperită adesea prin detașări din alte ministere (cu precădere Ministerul Afacerilor Interne - MAI și Ministerul Apărării Naționale - MAPN) și servicii, ceea ce duce la o deprofesionalizare a sistemului diplomatic. Mai mult, procesul de recrutare este opac și afectat de nepotism, iar grilele salariale atrag doar persoane interesate de titlurile formale sau care au alte surse de venit.

Nu în ultimul rând, birocrăția și rigiditatea structurilor MAE afectează eforturile tuturor diplomaților români. Aceștia nu pot acționa fără aprobări de la nivel superior,

ceea ce generează apatie și inactivitate în misiunile diplomatice. Această inactivitate este rapid observată de partenerii internaționali, subminând poziția României în comparație cu alte țări mai proactive.

Din 2007, după aderarea la NATO și UE, România nu a înregistrat nicio realizare majoră pe plan internațional, deși a avut obiective importante precum aderarea la spațiul Schengen, aderarea la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) și eliminarea vizelor pentru SUA. Toate aceste obiective au rămas neîndeplinite în ultimii 17 ani.

Partidul SENS își propune să schimbe această situație prin abordarea strategică a următoarelor priorități:

Finalizarea aderării la Spațiul Schengen

România îndeplinește toate condițiile tehnice pentru aderarea la Spațiul Schengen, dar acest obiectiv a fost blocat din motive politice și din lipsa proactivității MAE.

- Exercițarea de presiune asupra Austriei și altor state membre ale UE pentru a susține aderarea României, subliniind nevoia de echitate și respectare a angajamentelor
- Condiționarea sprijinului României în domenii esențiale pentru statele care se opun aderării depline a României la Spațiul Schengen, care necesită unanimitate, de finalizarea aderării, în cazul unei continuări a blocajelor

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)

Intrarea României în OCDE este esențială pentru consolidarea poziției internaționale.

- Menținerea unui dialog constant cu partenerii internaționali pentru a asigura îndeplinirea tuturor criteriilor de aderare în vederea atingerii acestui obiectiv
- Crearea unei structuri aferente postului de secretar de stat responsabil cu aderarea la OCDE, care să elaboreze și implementeze o strategie eficientă de atingere a obiectivelor necesare pentru a finaliza aderarea

Deservirea adecvată a nevoilor diasporei

- Crearea unui cadru de reprezentare politică adecvată a românilor din diaspora prin simplificarea procesului de votare prin corespondență și extinderea secțiilor de votare în toate regiunile cu comunități mari de români
- Asigurarea unei reprezentări mai puternice în Parlament pentru diaspora, prin majorarea numărului de parlamentari ce reprezintă românii din afara granițelor la cel puțin 3% din numărul total de locuri în fiecare cameră
- Crearea unei platforme unice pentru accesarea serviciilor consulare online (eliberare de documente, programări), reducând birocrăția și timpul de așteptare

- Deschiderea de noi consulate în regiunile cu comunități românești mari și suplimentarea personalului consular pentru a gestiona volumul mare de cereri
- Crearea unor birouri de sprijin juridic gratuit în consulate pentru a oferi consultanță românilor care au nevoie de ajutor în relația cu autoritățile din țările de reședință
- Monitorizarea respectării drepturilor muncitorilor români în străinătate, cu implicarea statului român în soluționarea conflictelor de muncă și a cazurilor de exploatare
- Implementarea unor programe educaționale de weekend pentru copiii românilor din diaspora, care să includă cursuri de limba română, cultură și istorie națională
- Alocarea unui buget adecvat pentru organizarea de evenimente culturale, artistice și gastronomice în diaspora, pentru a întări legătura românilor cu identitatea națională și a promova cultura românească în țările gazdă

Implicarea activă a diasporei românești în dezvoltarea României

- Îmbunătățirea programului guvernamental pentru întoarcerea în țară a românilor din diaspora prin granturi și suport pentru deschiderea de afaceri
- Implementarea unor proceduri clare și rapide de recunoaștere a calificărilor și experienței profesionale obținute în străinătate, pentru a facilita integrarea pe piața muncii
- Crearea unor platforme prin care diaspora să contribuie cu cunoștințe și expertiză în proiectele de dezvoltare ale României, în special în domeniile dezvoltării durabile, tehnologiei, sănătății și educației
- Crearea de mecanisme fiscale și de sprijin pentru a atrage investițiile românilor din străinătate în dezvoltarea economică a României, inclusiv în sectorul de start-up-uri.
- Dezvoltarea comunităților din diaspora ca vectori de promovare a intereselor României pe plan internațional, inclusiv prin implicarea lor în rețele de lobby sau în activități de promovare a imaginii țării

Participarea în NATO și sprijinul pentru Ucraina

România, situată la granița estică a NATO, are o responsabilitate majoră în securizarea acestui flanc și sprijinirea Ucrainei împotriva agresiunii Rusiei. Din această poziție, vom intensifica cooperarea militară cu Ucraina și vom consolida prezența strategică a României în regiune.

- Susținerea modernizării și a echipării forțelor armate pentru a răspunde provocărilor de securitate

- Ajutorarea Ucrainei cu toate mijloacele posibile, împreună cu partenerii din NATO și UE, astfel încât să se poată apăra în războiul de agresiune provocat de Rusia, și consolidarea legăturilor de infrastructură cu Ucraina pentru a le facilita comerțul cu restul statelor membre UE
- Continuarea și accelerarea investițiilor în apărare, asigurând transparența și eficiența utilizării resurselor
- Asigurarea îndeplinirii îndatoririi de offset în industria de apărare prin care furnizorii de tehnică militară investesc în capacitatea României să dezvolte local tehnică similară
- Îmbunătățirea capacității de finalizare a achizițiilor publice pentru apărare și reforma industriei de apărare, să putem produce local echipament la standarde NATO

Politica de extindere a UE și creșterea influenței în regiune

România, datorită poziției sale și a legăturilor istorice, este un actor important în procesul de extindere al UE, în special către Balcanii de Vest și Parteneriatul Estic.

- Cooperarea activă cu țările din regiune care aspiră la integrare europeană, precum Macedonia de Nord, Albania și bineînțeles Moldova
- Participarea activă în toate formatele și discuțiile legate de extinderea UE
- Descurajarea conflictelor militare din regiune și construirea capacității de descurajare
- Participarea firmelor românești în dezvoltarea economică a țărilor din regiune, mai ales în infrastructură, pentru reconstrucția zonelor afectate de conflicte recente (Ucraina, zona Caucazului) și îmbunătățirea conectivității din regiune, în pregătirea unei eventuale integrări
- Promovarea în mod public a obiectivelor în materie de extindere, folosind relațiile diplomatice de lungă durată ale României

Profesionalizarea, transparentizarea și creșterea capacității MAE

- Finanțarea diplomației cu 0,2% din PIB, față de 0,07% cât este acum, cel mai mic buget din UE după Bulgaria
- Introducerea unei separații clare între controlul civil și personalul militar
- Reformarea procesului de recrutare în MAE pentru a atrage și reține talente, inclusiv prin oportunități de carieră pentru tinerii absolvenți
- Restricționarea detașărilor nejustificate din alte instituții, concentrându-ne pe profesionalizarea personalului diplomatic

- Reducerea birocrăției și încurajarea diplomaților să participe activ la evenimente de networking și să aibă o mai mare autonomie în intervențiile lor
- Promovarea unui limbaj diplomatic direct și transparent în procesul decizional, renunțând la vechile practici de limbaj de lemn
- Introducerea proceselor de consultare publică pentru anumite decizii din zona relațiilor externe
- Redefinirea relației dintre instituțiile statului în domeniul externalor, pentru a nu mai avea un dublaj și o suprapunere de resurse, astfel crescând eficiența acestora

Îmbunătățirea relațiilor bilaterale cu partenerii strategici

- Republica Moldova: Întărirea legăturilor economice și culturale și crearea unei comisii parlamentare pentru a analiza și corecta greșelile din relația cu Moldova. De asemenea, inițierea unor ședințe comune de guvern și elaborarea unei foi de parcurs comună cu obiective clare.
- Statele Unite ale Americii (SUA): Consolidarea relațiilor bilaterale și dezvoltarea unei noi axe București-Washington-Bruxelles, cu accent pe securitate și economie
- SUA: Înființarea unui birou româno-american pentru tineret și extinderea programelor de schimb de experiență pentru a asigura o continuitate a valorilor între generații
- SUA: Stabilirea unui grup de lucru bilateral care să monitorizeze progresul și să adreseze rapid orice impedimente în calea aderării României la programul Visa Waiver, asigurând o comunicare constantă și transparentă
- Germania: Întărirea relațiilor economice și politice, utilizând influența minorității germane din România și a diasporei românești din Germania.
- Germania: Dezvoltarea unei relații strânse cu Partidul Verde din Germania, anticipând continuitatea acestuia la conducerea ministerului de externe
- Germania: Militarea pentru crearea unei filiale în România a fundației Heinrich Böll, pentru promovarea valorilor verzi în România

Implicarea pentru pace în Orientul Mijlociu

Partidul SENS condamnă atacurile nediscriminate asupra populațiilor civile în Orientul Mijlociu, și cere oprirea de îndată a agresiunilor și colaborarea tuturor părților cu Curtea Penală Internațională pentru a investiga potențialele crime de război în acest conflict, indiferent de actorii implicați.

Astfel, cerem implicarea directă a diplomației române în procesul de pace pentru a opri acest conflict. România e unul din puținele state care are relații diplomatice bune atât cu Israel cât și statele arabe, recunoscând statul Palestinian din 1988.

- Deschiderea disponibilității României de a acționa ca mediator de bună credință între statele arabe, SUA, partenerii europeni, Palestina, Liban, și Israel, pentru a negocia oprirea de îndată a agresiunilor, oferirea de sprijin umanitar urgent pentru civilii din Fâșia Gaza și Liban, și reconstrucția zonelor distruse de război, cu precădere în Fâșia Gaza, dar și în Israel și Liban.

Cooperarea internațională pentru protecția mediului

- Dezvoltarea cooperării internaționale în domeniul schimbărilor climatice, inclusiv pentru schimburi de experiență de bune practici de inovație socială în domeniul adaptării și prevenirii schimbărilor climatice
- Participarea pro-activă la dezvoltarea parteneriatelor pentru protecția mediului și biodiversității la nivel global
- Găzduirea unui viitor summit COP în România și elaborarea unui pachet de propuneri pentru accelerarea tranziției verzi
- Întărirea rolului României în politicile de mediu ale Uniunii Europene

Partidul Sănătate, Educație, Natură, Sustenabilitate (SENS)

Sos. Camil Ressu nr. 23, bl. 55, sc. 3, apt. 113, București

office@partidulsens.eu